

Konkurences padome

Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas Rīgas brīvostā tirgus uzraudzība

Publiskais ziņojums

Rīga

2024

Saturs

Ievads.....	3
1. Normatīvais regulējums	4
1.1. MARPOL	4
1.2. Atkritumu apsaimniekošanas likums.....	5
1.3. Notekūdeņu apsaimniekošana	5
1.4. Ostu likums	6
1.5. Noteikumi par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu, tā izstrādi un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plāni	7
1.6. Rīgas ostas maksas	11
2. Eko osta darbības raksturojums.....	15
3. Konkrētais tirgus	16
3.1. Konkrētās preces tirgus	17
3.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus.....	21
4. RBP un Eko osta noslēgtie līgumi	23
5. RBP iepirkumi.....	24
5.1. Iepirkums (1).....	24
5.2. Iepirkums (2).....	25
5.3. Iepirkums (3).....	29
6. Ostas pakalpojumu maksimālie tarifu robežlīmeņi par atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu.....	31
7. Administratīvās rajona tiesas 28.04.2023. spriedums.....	32
8. Eko osta noslēgtie līgumi.....	35
8.1. Ar atkritumu apsaimniekotājiem par ar naftas produktiem piesārņoto ūdeņu pieņemšanu attīrīšanai	35
8.2. Ar kuģu aģentēšanas kompānijām	36
8.3. Par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu ārpus Rīgas brīvostas .	38
9. Kuģu radīto naftas atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums	40
10. Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas kārtība BALTIJAS ostās.....	41
11. Pētījumi par notekūdeņu apsaimniekošanu	44
12. Konkurences novērtējums Rīgas brīvostā	45
13. Secinājumi un Priekšlikumi	48

IEVADS

- 1 Konkurences padome (turpmāk – KP) saņēma SIA "Corvus Company" (turpmāk – Corvus) iesniegumu, kurā norādīts, ka Rīgas brīvostas teritorijā būtiski pieaugusi kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas maksa, savukārt SIA "Eko osta" (turpmāk – Eko osta) nav izstrādājusi skaidrus atkritumu apsaimniekošanas līguma noteikumus, piemēro atšķirīgas maksas aprēķina metodes, kvalitātes kritērijus pieņemtajiem naftas produktu saturošajiem atkritumiem, kas ietekmē piemērojamo maksu, lūdzot KP izvērtēt Eko ostas un Rīgas brīvostas pārvaldes (turpmāk – RBP) rīcību.
- 2 Papildus KP saņēma RBP iesniegumu, kurā izteikts lūgums sniegt atzinumu par RBP izsludinātā iepirkuma "Kuģu radīto atkritumu pieņemšanas pakalpojums", (turpmāk – Iepirkums) nolikumam pievienotajā līguma projektā ietvertajiem nosacījumiem.
- 3 Ņemot vērā iepriekš minēto un saņemtos iesniegumus, KP ierosināja tirgus uzraudzību (turpmāk – TU) ar mērķi izvērtēt naftu saturošo kuģu radīto atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu Rīgas brīvostā. TU aptver kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu Rīgas ostas teritorijā, vērtējot konkurences situāciju to apsaimniekošanā. TU analizēts kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas process, sākot ar atkritumu radīšanu, turpinot ar to savākšanu, pārvadāšanu, attīrīšanu. TU izvērtētas Rīgas ostā piemērotās maksas par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu. Ņemot vērā, ka Eko osta ir vienīgā Rīgas brīvostas teritorijā esošo attīrīšanas iekārtu operatore, TU izvērtēta arī Eko ostas sadarbība ar citiem tirgus dalībniekiem.

1. NORMATĪVAIS REGULĒJUMS

- 4 TU analizētā informācija attiecas uz kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu. Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu organizē, ievērojot starptautiskajos (1973. gada Starptautiskā konvencija par piesārņojuma novēršanu no kuģiem, kas grozīta ar tās 1978. gada protokolu (turpmāk – MARPOL)¹) un nacionālajos (Likums par ostām, Atkritumu apsaimniekošanas likums u. c.) normatīvajos aktos noteikto. Kuģis rada vairāku veidu atkritumus, un katrs no šiem veidiem ir apsaimniekojams atbilstoši katra atkritumu veida noteiktajām prasībām.

1.1. MARPOL

- 5 Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu starptautiskā līmenī regulē MARPOL. Saskaņā ar MARPOL 1. panta 1. punktā noteikto konvencijas puses apņemas ieviest šīs konvencijas un tās pielikumu noteikumus, kuri tām ir saistoši, lai novērstu jūras vides piesārņošanu, kas ir pretrunā šai konvencijai un ko izraisa kaitīgu vielu noplūde vai noteču noplūde, kurās ir šādas vielas. Saskaņā ar MARPOL 2. panta 1. punktu *"ja vien nav noteikts citādi, šajā konvencijā: "noteikumi" ir šīs konvencijas pielikumu noteikumi"*.
- 6 MARPOL ir šādi pielikumi:
- I pielikums (turpmāk – MARPOL I pielikums)
"Noteikumi par naftas izraisītā piesārņojuma novēršanu".
Minētā pielikuma 1. noteikums nosaka šādas definīcijas: 1) "Nafta" ir nafta jebkādā veidā, ietverot jēlnaftu, dīzeldegvielu, nosēdumus, naftas atkritumus un rafinētus produktus (izņemot tos naftas ķīmijas produktus, uz kuriem attiecas šīs konvencijas II pielikuma noteikumi), un, neierobežojot iepriekš minētā vispārinājumu, ar jēdzienu „nafta” apzīmē vielas, kas uzskaitītas šā pielikuma 1. papildinājumā, 2) „Naftu saturošs maisījums” ir maisījums, kurā ir jebkāds daudzums naftas².
  - II pielikums (turpmāk – MARPOL II pielikums)
"Kontroles noteikumi attiecībā uz piesārņojumu, ko izraisījušas kaitīgas šķidrās vielas, kas tiek pārvadātas kā lejamkravas",
  - III pielikums (turpmāk – MARPOL III pielikums)
"Noteikumi, kas attiecas uz tāda piesārņojuma novēršanu, ko izraisījušas kaitīgas vielas, kuras pa jūru pārvadā iepakotas",
  - IV pielikums (turpmāk – MARPOL IV pielikums)
"Noteikumi attiecībā uz kuģu notekūdeņu izraisītā piesārņojuma novēršanu".
Saskaņā ar MARPOL IV pielikumā noteikto, par notekūdeņiem uzskatāmi kanalizācijas ūdeņi un citi atkritumi no: (i) jebkura veida tualetēm un urīnpodiem, (ii) medicīnas telpām (ambulance, lazarete u. c.), kas nāk no mazgāšanas tvertņēm, mazgāšanās vannām un notekām, kas atrodas šajās telpās, (iii) telpām, kurās atrodas dzīvnieki; (iv) citi notekūdeņi, kas tiek sajaukti kopā ar iepriekš definētajiem kanalizācijas ūdeņiem³,
  - V pielikums (turpmāk – MARPOL V pielikums) *"Noteikumi attiecībā uz kuģu atkritumu izraisītā piesārņojuma novēršanu"*.

¹ 1973. gada Starptautiskā konvencija par piesārņojuma novēršanu no kuģiem, kas grozīta ar tās 1978. gada protokolu, pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/lv/starptautiskie-likumi/id/828-1973-gada-starptautiska-konvencija-par-piesarnojuma-noversanu-no-kujiem-kas-grozita-ar-tas-1978-gada-protokolu>

² 1973. gada Starptautiskā konvencija par piesārņojuma novēršanu no kuģiem, kas grozīta ar tās 1978. gada protokolu, I pielikuma 1. noteikuma 3. punkts; pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/lv/starptautiskie-likumi/id/828-1973-gada-starptautiska-konvencija-par-piesarnojuma-noversanu-no-kujiem-kas-grozita-ar-tas-1978-gada-protokolu>

³ Turpat, IV pielikums 1. noteikuma 3. punkts.

- 7 Ņemot vērā iepriekš minēto, KP secina, ka MARPOL nosaka atsevišķas prasības katra kuģu radītā atkritumu veida, notekūdeņu u. c. vidi piesārņojošo vielu apsaimniekošanai.

1.2. Atkritumu apsaimniekošanas likums

- 8 Bīstamie atkritumi ir atkritumi, kuriem piemīt viena vai vairākas īpašības, kas padara tos bīstamus⁴.
- 9 Ministru kabineta 19.04.2011. noteikumu Nr. 302 "Noteikumi par atkritumu klasifikatoru un īpašībām, kas padara atkritumus bīstamus" (turpmāk – Noteikumi Nr. 302) 2. punktā minēts, ka "atkritumi ir klasificējami nodaļās, grupās un klasēs atbilstoši šo noteikumu pielikumam", bet šo noteikumu 3. punkts nosaka, ka "atkritumus uzskata par bīstamiem, ja tiem piemīt vismaz viena no regulas Nr. [1357/2014](#) pielikumā minētajām īpašībām".
- 10 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 302 pielikumā norādīto:
– 1304 bīstamo atkritumu grupa ir "kuģu tilpņu naftas produkti", ietverot šādas bīstamo atkritumu klases: "130401 – iekšējo ūdeņu navigācijas kuģu tilpņu naftas produkti, 130402 – molu notekcauruļu naftas produkti, 130403 – citu navigācijas kuģu tilpņu naftas produkti".
- 11 Līdz ar to KP secina, ka kuģu radītie atkritumi, kas satur naftu, uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem, kas apsaimniekojami atbilstoši MARPOL I pielikuma un atkritumu apsaimniekošanas normatīvajā regulējumā noteiktajai bīstamo (naftu saturošo) atkritumu apsaimniekošanas kārtībai.

1.3. Notekūdeņu apsaimniekošana

- 12 MARPOL attiecas uz visa veida atkritumiem, ko var radīt kuģis, t. sk. notekūdeņiem. Saskaņā ar Ministru kabineta 22.01.2002. noteikumu Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī" (turpmāk – Noteikumi Nr. 34) 2.3. apakšpunktā noteikto par notekūdeņiem ir uzskatāmi ūdeņi, kas cilvēka darbības dēļ mainījuši savas sākotnējās fizikālās, ķīmiskās vai bioloģiskās īpašības, t. sk. sadzīves notekūdeņi, lietus notekūdeņi, ražošanas notekūdeņi, komunālie notekūdeņi (t. i., sadzīves notekūdeņi, sadzīves un ražošanas notekūdeņu sajaukums un lietus notekūdeņi).
- 13 Noteikumu Nr. 34 5. pielikuma 4. tabulā noteikti tipisku sadzīves notekūdeņu raksturojoši rādītāji, un tie ir šādi:
<i>bioloģiskā skābekļa patēriņš (BSP5)</i>	–	150–350 mg/l;
<i>ķīmiskā skābekļa patēriņš (KSP)</i>	–	210–740 mg/l;
<i>suspendētās vielas</i>	–	120–450 mg/l;
<i>kopējais slāpeklis</i>	–	20–80 mg/l;
<i>kopējais fosfors</i>	–	6–23 mg/l.
- 14 Turpat noteikts, ka tipiski sadzīves notekūdeņi nesatur noteikumu Nr. 34 [1.](#) un [2. pielikumā](#) minētās bīstamās vielas (t. sk. naftas ogļūdeņraži).
- 15 Eko osta 11.05.2022. vēstulē Nr. 127/05-22v norādīja, ka:
- 1) Noteikumu Nr. 34 5. pielikuma 4. tabulā noteiktie parametri attiecas uz publiskās un dzīvojamās ēkās un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas vietās radītiem notekūdeņiem, nevis kuģu radītajiem notekūdeņiem;
  - 2) Eko ostas kuģu aģentu līgumos ir noteikti notekūdeņu piesārņojuma robežlielumi, bet ne Noteikumu Nr. 34 5. pielikuma 4. tabulā minētie tipiskus sadzīves notekūdeņus raksturojošie parametri. Minētajā vēstulē Eko osta tāpat norādīja, ka Rīgas teritorijā notekūdeņu piesārņojuma robežlielumus regulē cits normatīvais akts – Rīgas domes 15.12.2017.

⁴ Atkritumu apsaimniekošanas likums, 1. panta 2. punkts.

saistošo noteikumu Nr. 17 "Rīgas pilsētas centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas ekspluatācijas, lietošanas un aizsardzības saistošie noteikumi" (turpmāk – RDSN Nr. 17) pielikums.

- 16 RDSN Nr.17 51. punkts nosaka, ka pakalpojumu sniedzējs nodrošina šādu notekūdeņu, kas tiek novadīti centralizētajā kanalizācijas sistēmā, attīrīšanu:
- 51.1. sadzīves notekūdeņi, kuru parametri atbilst normatīvajā aktā par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī noteiktajiem tipiskos sadzīves notekūdeņus raksturojošiem parametriem;
- 51.2. ražošanas notekūdeņi⁵, kuri nesatur normatīvajā aktā par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī norādītās ūdens videi īpaši bīstamās vai bīstamās vielas, izņemot pielikumā minētās vielas koncentrācijā, kas nepārsniedz pielikumā minētos rādītājus, t. sk.:
<i>ķīmiskā skābekļa patēriņš (KSP)</i>	–	700 mg/l;
<i>suspendētās vielas</i>	–	450 mg/l;
<i>kopējais slāpeklis</i>	–	46 mg/l;
<i>kopējais fosfors</i>	–	9 mg/l;
<i>naftas produkti</i>	–	4 mg/l.
- 17 Ņemot vērā MARPOL I un IV pielikumā sniegto naftu saturoša maisījuma un notekūdeņu definīciju, MARPOL IV pielikumā norādītos notekūdeņu rašanās avotus, KP pirmšķietami secina, ka notekūdeņi, kas rodas uz kuģiem, nedrīkst saturēt naftu. Gadījumā, ja notekūdeņu sastāvā konstatējams naftas piejaukums, tie apsaimniekojami atbilstoši MARPOL I pielikuma prasībām kā naftu saturoši kuģu radītie atkritumi. Tāpat, ņemot vērā notekūdeņu rašanās vietas uz kuģiem, pirmšķietami secināms, ka uz kuģiem radītie notekūdeņi uzskatāmi par sadzīves notekūdeņiem, nevis ražošanas notekūdeņiem. Līdz ar to tiem piemērojamas prasības, kas attiecas uz sadzīves notekūdeņiem.

1.4. Ostu likums

- 18 Par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu ir atbildīgas ostas. Ostas pārvaldīšanu nodrošina ostas pārvalde, un saskaņā ar Ostu likuma 7. panta otrajā daļā noteikto ostas pārvaldei ir vairākas funkcijas, t. sk. noteikt ostas maksu un tarifu robežlīmeņus Ostu likuma 15. pantā minētajiem pakalpojumiem: "*kontrolēt ostas teritorijas aizsardzību pret piesārņojumu, [...] organizēt kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu, kā arī izstrādāt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu ostās. Ministru kabinets nosaka kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas kārtību un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtību.*"
- 19 Lai komersants varētu veikt komercdarbību (piegādāt preces vai sniegt pakalpojumus) Rīgas brīvdostas teritorijā, īpaši priekšnosacījumi nepastāv, izņemot Ostu likumā noteikto. Ostu likuma 18. panta pirmā daļa noteic, ka komercdarbība ostā notiek saskaņā ar spēkā esošajiem likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, ostas noteikumiem un uz ostas pārvaldes un attiecīgā komersanta noslēgto līgumu. Ostas pārvalde, slēdzot līgumus par komercdarbību ostā, ievēro priekšnoteikumu, ka komercsabiedrības dibinātājiem un dalībniekiem jābūt ar labu reputāciju un stabiliu finansiālo stāvokli.
- 20 Saskaņā ar RBP sniegto skaidrojumu, atsevišķos gadījumos RBP, lai izvēlētos piegādātāju vai pakalpojumu sniedzēju RBP darbības nodrošināšanai, organizē iepirkumu procedūras, kurās var noteikt specifiskas kvalifikācijas prasības konkrēta iepirkuma līguma izpildei atbilstoši Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju

⁵ Ražošanas notekūdeņi - notekūdeņi, kas radušies uzņēmējdarbības vai ražošanas vietās un nav klasificējami kā sadzīves notekūdeņi vai lietus notekūdeņi (Noteikumu Nr. 34 2.3.3. apakšpunkts)

iepirkumu likuma nosacījumiem. Šādā gadījumā uz pretendentu attiecas arī Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likumā noteiktie izslēgšanas nosacījumi.⁶

1.5. Noteikumi par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu, tā izstrādi un kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plāni

- 21 Ministru kabineta 22.03.2022. noteikumu Nr. 193 "Kuģu atkritumu pieņemšanas kārtība un kuģu atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr. 193) 2.4. apakšpunkts nosaka, ka "visi atkritumi, ieskaitot kravu pārpalikumus, kuri rodas kuģa ekspluatācijas un kravas operāciju laikā un uz kuriem attiecas 1973. gada Starptautiskās konvencijas par piesārņošanas novēršanu no kuģiem un tās 1978. gada protokola jaunākajā redakcijā (turpmāk – MARPOL konvencija) I, II, IV, V un VI pielikums, kā arī pasīvi izzvejoti atkritumi. Kuģu atkritumi uzskatāmi par atkritumiem [Atkritumu apsaimniekošanas likuma](#) izpratnē".
- 22 Saskaņā ar Noteikumu Nr. 193 12. punktā noteikto "Ostas pārvalde vai ostas pārvaldi nodrošinošā institūcija (turpmāk – ostas pārvalde) organizē kuģu atkritumu pieņemšanu un apsaimniekošanu, ņemot vērā ostā ienākošo kuģu tipu, izmērus un tilpību, kuģu atkritumu daudzumu un veidu, šajos noteikumos paredzētos atbrīvojumus, kā arī ostas lielumu un ģeogrāfisko stāvokli, lai nepieļautu kuģa dīkstāvi un aizkavēšanu ostā. Kravas pārpalikumu apsaimniekošanu nodrošina kravas nosūtītājs vai saņēmējs". Kuģu radīto atkritumu pieņemšanas un apsaimniekošanas izmaksas sedz ostā ienākošie kuģi, maksājot tiešās un netiešās maksas. "Ostas atkritumu pieņemšanas iekārtu ekspluatācijas izmaksas un apsaimniekošanas izmaksas sedz ostā ienākošie kuģi, maksājot netiešo maksu. Kuģi netiešo maksu maksā neatkarīgi no tā, vai tie izmanto vai neizmanto ostas atkritumu pieņemšanas iekārtas."⁷ Netiešo maksu ostas pārvalde aprēķina atbilstoši ostā ienākošā kuģa kategorijai, veidam, izmēram un tilpībai. Tiešo maksu (kuģu atkritumu pieņemšanas maksas daļu, ko nesedz ar netiešo maksu), ja tāda ir, ostas pārvalde nosaka atbilstoši kuģa faktiski nodoto atkritumu veidiem un daudzumam.⁸
- 23 Iekasēto netiešo maksu ostas pārvalde izmanto šādiem mērķiem:
- 1) ieguldījumiem stacionārajās un pārvietojamās ostas atkritumu pieņemšanas iekārtās;
  - 2) ostas atkritumu pieņemšanas iekārtu ekspluatācijas nodrošināšanai;
  - 3) ostas atkritumu pieņemšanas iekārtu remontam un apkopei;
  - 4) kuģu atkritumu pieņemšanai un apsaimniekošanai;
  - 5) netiešajām administratīvajām izmaksām saskaņā ar šo noteikumu 2. pielikumu.⁹
- 24 Ņemot vērā ostas lietotāju operatīvās vajadzības, ostas lielumu, ģeogrāfisko izvietojumu un ostā piestājošo kuģu veidu, ostas atkritumu pieņemšanas iekārtas uzskata par atbilstošām, ja tās spēj no kuģiem, kuri parasti izmanto konkrēto ostu, pieņemt attiecīgā veida un daudzuma kuģu atkritumus un kravu pārpalikumus, neradot kuģim lieku kavēšanos.¹⁰
- 25 Ostas pārvalde attiecīgajai ostai izstrādā kuģu atkritumu pieņemšanas un apsaimniekošanas plānu (turpmāk – kuģu atkritumu apsaimniekošanas plāns)

⁶ RBP 02.01.2024. vēstule Nr. 1-15/19

⁷ Noteikumu Nr. 193 21. punkts

⁸ Noteikumu Nr. 193 22., 23. punkts

⁹ Noteikumu Nr. 193 27. punkts

¹⁰ Noteikumu Nr. 193 32. punkts

piecu gadu periodam, pirms apstiprināšanas nodrošinot tā apspriešanu ar iesaistītajām pusēm un ieinteresētajām personām.¹¹

26 Pieņemot kuģu radītos atkritumus un piesārņotos ūdeņus, pārvietojamo un stacionāro atkritumu pieņemšanas iekārtu operators aizpilda kuģa radīto atkritumu pieņemšanas veidlapu (Noteikumu Nr. 193 1. pielikums), kur, ņemot vērā MARPOL I pielikumu, naftu saturošie kuģa nodotie atkritumi tiek iedalīti šādi:

- naftas atliekas (nosēdumi);
- sateces ūdeņi;
- naftu saturoši kravas tanku mazgājami ūdeņi;
- naftas nosēdumi pēc kravas tanku mazgāšanas;
- netīrais balasts.

Ņemot vērā MAROPL IV pielikumu, tiek norādīts kuģa nodoto notekūdeņu daudzums (m³), tos nediferencējot.

27 Noteikumos Nr. 193 noteikts, ka kuģis drīkst doties uz nākamo ostu, nenododot kuģa atkritumus, ja, t. sk. kuģa atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpība ir pietiekama, lai visus uzkrātos un plānotajā reisā uzkrājamus kuģa atkritumus uzglabātu līdz galamērķa ostai. Tomēr tas neatbrīvo kuģi no pienākuma nodot visus tā atkritumus, ja: (i) nevar noteikt, vai nākamajā ostā ir pieejamas piemērotas ostas atkritumu pieņemšanas iekārtas; (ii) kuģa nākamā osta nav zināma. Kuģis nedodas uz nākamo ostu, ja tam nav atbilstoši regulai (ES) 2022/89 noteiktas pietiekamas kuģa atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpības, lai visus uzkrātos un plānotajā kuģa reisā uzkrājamus kuģa atkritumus uzglabātu līdz nākamajai ostai.¹²

28 Ņemot vērā minēto, pirmšķietami secināms:

1) kuģi drīkst nenodot katrā ostā to radītos atkritumus un notekūdeņus, izņemot, ja tiem ir atbilstoša tilpuma tilpnes, kurās iespējams uzkrāt atkritumus, lai tos nodotu nākamajā ostā;

2) katrā ostā kuģiem ir jāmaksā sanitārā maksa, neatkarīgi no tā, vai tie nodod atkritumus. Kuģis sanitārās maksas ietvaros galvenokārt drīkst nodot noteiktu daudzumu radīto naftu saturošo atkritumu un notekūdeņu. Līdz ar to kuģiem ir ekonomiski izdevīgi katrā ostā nodot kuģu radītos naftu saturošos atkritumus un notekūdeņus sanitārajā maksā paredzētajos apjomos;

3) naftu saturošos kuģu radītos atkritumus un notekūdeņus, kurus nevar nodot sanitārās maksas ietvaros, kuģis drīkst nodot citā ostā (ja tam ir atbilstošas tilpnes atkritumu uzkrāšanai), kur ir, piemēram, (i) zemāki kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas tarifi, (ii) izveidota sistēma, kurā iespējams efektīvāk/ērtāk atbrīvoties no naftu saturošajiem atkritumiem, notekūdeņiem un citiem kuģa radītajiem atkritumiem.

29 Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plāns Rīgas brīvostā (turpmāk – RO Plāns)¹³ paredz, ka kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu un apsaimniekošanu nodrošina operators – komercsabiedrība, kurai noslēgts līgums ar RBP par kuģu atkritumu pieņemšanu un/vai apsaimniekošanu Rīgas brīvostas teritorijā un kurai ir šim nolūkam nepieciešamās atļaujas un sertifikāti.

30 Saskaņā ar RO Plānā norādīto:

- 1) naftas atkritumu (MARPOL I) – sateču ūdeņu, naftu saturošas atliekas, naftu saturošu kravas tanku mazgājamo ūdeņu, netīro balasta ūdeņu un nogulsņējumu un naftas nosēdumu pēc tanku mazgāšanas – priekšapstrāde un attīrīšana tiek veikta Rīgas brīvostas teritorijā esošajā attīrīšanas iekārtu

¹¹ Noteikumu Nr. 193 65. punkts

¹² Noteikumu Nr. 193 10., 46. punkts

¹³ Apstiprināts ar RBP 20.06.2023. lēmumu Nr. 56; pieejams: <https://rop.lv/sites/default/files/2023-06/VL-56%20Kuģu%20atkritumu%20apsaimniekošanas%20plāns%20Rīgas%20brīvostā%202023-2028.pdf>

- kompleksā Tvaika ielā 39 (Komplekss). Kompleksu apsaimnieko Operators¹⁴ un tā darbības nosacījumi norādīti Valsts vides dienesta (turpmāk – VVD) izsniegtajā A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā. Pēc attīrīšanas naftu saturoši atkritumi tiek nodoti citam komersantam, attīrītie ūdeņi tiek novadīti atbilstoši izsniegtās piesārņojošās darbības atļaujas nosacījumiem;
- 2) notekūdeņu (MARPOL IV) priekšapstrāde tiek nodrošināta Rīgas brīvostas teritorijā esošajā Kompleksā. Attīrīšanas iekārtu kompleksu apsaimnieko Eko osta;
  - 3) operators, saņemot informāciju no kuģa aģenta par pieņemamo atkritumu daudzumu un veidu, ikreiz izvērtē atkritumu veidu, daudzumu, pieņemšanas iekārtu jaudas, limitus un atbilstoši izvēlas piemērotāko pieņemšanas iekārtu veidu. No kuģiem pieņemto atkritumu priekšapstrāde, attīrīšana vai īslaicīga uzglabāšana (RO Plāna 6. tabula) tiek veikta Kompleksā, ko apsaimnieko Operators. Kompleksa darbības nosacījumi un iekārtu jaudas norādītas Operatoram izsniegtajā A kategorijas piesārņojošās darbības atļaujā;
  - 4) izvērtējot 2021.–2022. gadā Kompleksā nodoto kuģu radīto naftas atkritumu (MARPOL I) daudzumu, var secināt, ka tas veidoja ap 40 % iekārtu noslogojuma. Atbilstoši kuģu atkritumu prognozei (RO Plāna 3. tabula) nav paredzams būtisks naftas atkritumu daudzuma pieaugums, līdz ar to esošo attīrīšanas iekārtu kapacitāte tiek vērtēta kā pietiekama. 2022. gadā Kompleksā uzsāka darbu jaunas bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kas paredzētas kuģu notekūdeņu attīrīšanai. Palielinoties Kompleksa iekārtu jaudai, tiks nodrošināta lielāka apjoma notekūdeņu attīrīšana, kas atbilstoši prognozei ir gaidāma pēc 2025. gada;
  - 5) par kuģu atkritumu nodošanu Rīgas ostā ir noteikti divu veidu maksājumi – sanitārā maksa un tiešā maksa par atkritumu nodošanu. Sanitārā maksa ietver visu kuģa radīto atkritumu pieņemšanu tādā apjomā, kas nepārsniedz paziņojumā par atkritumu nodošanu (RO Plāna 2. pielikums) norādīto kuģa maksimālo atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpību, izņemot kravu pārpalikumu un izplūdes gāzu attīrīšanas sistēmu atkritumu pieņemšanu;
  - 6) tiešā maksa par atkritumu nodošanu tiek piemērota atbilstoši faktiski nodoto atkritumu apjomam šādos gadījumos, ja: a) kuģis nodod kravas pārpalikumus un izplūdes gāzu attīrīšanas sistēmu atkritumus; b) kuģa nodoto uz sanitāro maksu attiecināto atkritumu apjoms pārsniedz iepriekšējā paziņojumā norādīto kuģa maksimālo atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpību; c) atkritumus nodod kuģi, kuri atrodas kādas valsts īpašumā vai lietojumā un kurus minētā valsts attiecīgajā laikposmā izmanto tikai valsts vajadzībām un nekomerciāliem nolūkiem; d) atkritumus nodod kuģi, kas ir iesaistīti ostas pakalpojumos saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. februāra Regulas Nr. 2017/352, ar ko izveido ostas pakalpojumu sniegšanas sistēmu un kopīgos noteikumus par ostu finanšu pārredzamību, 1. panta 2. punktu; e) atkritumus nodod kuģi enkurvietās;
  - 7) sanitārās maksas tarifi, kā arī tiešās maksas par atkritumu nodošanu tarifu robežlīmeņi ir noteikti "Rīgas ostas maksās", kuras sagatavo RBP un apstiprina Rīgas brīvostas valde. Sanitārās maksas lielums un tarifu robežlīmeņi tiešajai maksai par atkritumu nodošanu tiek noteikti, ņemot vērā Rīgas ostā pieņemto kuģu atkritumu apsaimniekošanas izmaksas. Tās veido Operatora, ar kuru RBP noslēgusi līgumu par kuģu atkritumu apsaimniekošanu, tiešās un netiešās izmaksas, kā arī RBP netiešās

---

¹⁴ komercsabiedrība, kurai noslēgts līgums ar RBP par kuģu atkritumu pieņemšanu un/vai apsaimniekošanu Rīgas brīvostas teritorijā un, kurai ir šim nolūkam nepieciešamās atļaujas un sertifikāti (RO plāna 2. sadaļa)

izmaksas. RBP sanitārās maksas likmi nosaka tādā apmērā, lai kopējie ieņēmumi no sanitārās maksas gada laikā segtu lielāko daļu no kopējām tiešajām izmaksām par faktisku kuģu atkritumu nodošanu Rīgas ostas atkritumu pieņemšanas iekārtās.

- 31 Kuģu atkritumu apsaimniekošanas faktiskās izmaksas ir mainīgs lielums, kuru ietekmē ostā ienākošo kuģu tipi, izmaiņas kuģu atkritumu pieņemšanas nosacījumos, kas ietekmē kuģu nodoto atkritumu daudzumu, kā arī energoresursu cenu svārstības un citi jūras kravu pārvadājumus ietekmējoši procesi. RBP periodiski pārskata ostas maksas un veic attiecīgas izmaiņas. Ņemot vērā RO Plānā norādīto, secināms:
- 1) Eko ostas attīrīšanas iekārtās tiek veikta naftu saturošo kuģu radīto atkritumu priekšapstrāde un attīrīšana, notekūdeņu priekšapstrāde;
  - 2) attīrīšanas iekārtu jaudas spēj nodrošināt esošās Rīgas ostā ienākošo kuģu vajadzības, minēto iekārtu kapacitāte tiek uzskatīta par pietiekamu atkritumu apjoma pieauguma gadījumā;
  - 3) RO Plāns nesatur norādes, ka Eko ostas apsaimniekotajās attīrīšanas iekārtās spēj attīrīt/pārstrādāt: (i) tikai noteikta veida vai (ii) daudzuma, vai (iii) noteiktas ķīmiskas vielas saturošus kuģu radītos atkritumus. Tāpat nav norādes, ka pastāvētu ierobežojumi kuģu radīto atkritumu un notekūdeņu pieņemšanai, ja minēto atkritumu vai notekūdeņu sastāvā konstatējama atsevišķu ķīmisko vielu koncentrācija apjomos, kas pārsniedz attīrīšanas iekārtu iespējas šos atkritumus un notekūdeņus attīrīt/pārstrādāt.
- 32 Liepājas ostas atkritumu apsaimniekošanas plāns¹⁵ (turpmāk – LO Plāns) paredz:
- 1) naftu saturošo kuģu radīto atkritumu un notekūdeņu nodošanu visā ostas teritorijā, izmantojot savācējkuģi vai autocisternu;
  - 2) naftas atkritumu apsaimniekotājs savāktos atkritumus nodod Liepājas ostas naftu saturošo atkritumu attīrīšanas iekārtās, kur tiek veikta atkritumu pārstrāde;
  - 3) kuģu radītajiem notekūdeņiem jāatbilst MARPOL IV pielikuma raksturojumam, tie nedrīkst saturēt naftas produktus, ķīmiskas vielas utt. Atkritumu apsaimniekotājs savāktos notekūdeņus nodod Liepājas pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtās vai citās atbilstošās iekārtās. Pirms nodošanas speciāla apstrāde nav nepieciešama;
  - 4) kuģu radītos notekūdeņus (aptuveni 220 m³/gadā) savāc speciālā tvertnē un saskaņā ar noslēgto līgumu ar SIA "Liepājas ūdens" nogādā uz pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām.
- 33 Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms:
- 1) kuģu radītie notekūdeņi nedrīkst saturēt naftas produktus, ķīmiskas vielas;
  - 2) Liepājas ostā no kuģiem savāktos notekūdeņus nodod Liepājas pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtās vai citās atbilstošās iekārtās, pirms nodošanas neveicot speciālu apstrādi.
- 34 Kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānā Ventspils brīvastā¹⁶ (turpmāk – VO Plāns) norādīts, ka:
- 1) Ventspils ostā nav noteikti ierobežojumi, cik daudz atkritumu kuģis var nodot sanitārās maksas ietvaros viena ostas apmeklējuma laikā. Kuģi maksā sanitāro maksu neatkarīgi no tā, vai atkritumi tiek vai netiek nodoti. Sanitārā maksa ietver visu veidu kuģu radīto atkritumu nodošanu, neietver

¹⁵ Apstiprināts ar LSEZ valdes 05.02.2020. lēmumu Nr.1; pieejams: <https://liepaja-sez.lv/uploads/assetDocument/source/5e72016c5debe.pdf>

¹⁶ Apstiprināts ar Ventspils brīvastas valdes 30.06.2021. lēmumu Nr.14/20, pieejams: https://www.portofventspils.lv/images/userfiles/public_files/documents/Kuģu_radito_atkritumu_apsaimniekosanas_plans_2021.pdf

- kuģa kravas radīto atkritumu nodošanu. Tos nodod, piemērojot noteiktos pakalpojumu tarifus;
- 2) AS "Ventbunkers" pieņem attīrīšanai ar naftas produktiem piesārņoto tankkuģu balasta ūdeņus, sateces ūdeņus, kravas tanku mazgājamus ūdeņus, kā arī nosēdumus no mašīntelpām. Iekārtas spēj nodrošināt ūdeņu pieņemšanu ar dažādu piesārņojuma pakāpi. Attīrītie ūdeņi (ar naftas produktu saturu ne lielāku par 3 mg/l) pa cauruļvadu tiek izvadīti Baltijas jūrā;
  - 3) pēc notekūdeņu pieņemšanas piesārņoto ūdeņu savācējkuģi dodas uz piestātni Nr. 40A, kur veic tiešu notekūdeņu novadīšanu no kuģa uz pašvaldības SIA "Ūdeka" attīrīšanas iekārtām (kanalizācijas sistēmām), pēc attīrīšanas ūdeņi ievada Baltijas jūrā. Pašvaldības SIA "Ūdeka" pēc nepieciešamības pieņem notekūdeņus no savācējkuģiem, izmantojot savā rīcībā esošo tehniku;
  - 4) Eko osta pieņem no Ventspils brīvostas savācējkuģiem naftas produktu un ūdens maisījumu ar piesārņojumu, kas pārsniedz AS "Ventbunkers" attīrīšanas iekārtu jaudu (skat. VO Plāna 2.7. tabulu). Eko osta var pieņemt tilpņu mazgāšanas ūdeņus¹⁷, iepriekš izvērtējot to sastāvu (veicot laboratoriskās analīzes) un iespējas konkrētos mazgāšanas ūdeņus attīrīt.
- 35 Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms:
- 1) AS "Ventbunkers" nodrošina Ventspils ostā savākto kuģu radīto atkritumu attīrīšanu/pārstrādi, nepiemērojot kritērijus kuģu radīto atkritumu pieņemšanai;
  - 2) ja piesārņojums no kuģiem pieņemtajos atkritumos pārsniedz AS "Ventbunkers" attīrīšanas iekārtu jaudu, atkritumus nogādā Eko ostas attīrīšanas iekārtās. Līdz ar to pirmšķietami secināms, ka Eko ostas attīrīšanas iekārtās iespējams attīrīt atkritumus ar augstāku piesārņojuma līmeni (koncentrāciju) nekā AS "Ventbunkers" attīrīšanas iekārtās;
  - 3) Ventspils ostā no kuģiem savāktos notekūdeņus nodod Ventspils pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtās vai citās atbilstošās iekārtās, pirms nodošanas neveicot speciālu apstrādi.

1.6. Rīgas ostas maksas

- 36 RBP valde 19.11.2020. pieņēma lēmumu Nr. 105 "Par Rīgas ostas maksu apstiprināšanu" (turpmāk – Ostas maksas vai Lēmums Nr. 105), kura 5. punkts nosaka, ka ostas maksas un maksu par ostas pakalpojumiem piemēro kuģim.¹⁸
- 37 Saskaņā ar Ostu maksās noteikto "maksu par ostā saņemtajiem pakalpojumiem un ostas maksas no kuģa iekasē kuģu aģents atbilstoši ar ostas pārvaldi noslēgtā līguma noteikumiem. Ja kuģim nav aģenta, tad maksu par ostā saņemtajiem pakalpojumiem un ostas maksas maksā par kuģi atbildīgā persona (kuģa īpašnieks, fraktētājs, kuģa operators, kapteinis vai cita) saskaņā ar ostas pārvaldes izrakstītu rēķinu".¹⁹ "Ostas maksas saņem ostas pārvalde, maksu par kuģim ostā sniegtajiem pakalpojumiem saņem attiecīgā pakalpojuma sniedzējs."²⁰
- 38 Sanitārā maksa ir viena no maksām, kuru saņem ostas pārvalde. To piemēro kuģim par katru ostas apmeklējumu. Sanitārā maksa ietver šādu kuģa radīto atkritumu pieņemšanu:
- "naftu saturošie kuģu radītie atkritumi (MARPOL I pielikums) līdz 10 m³ (izņemot naftu saturošos kravas tanku mazgājamus ūdeņus, netīros balasta

¹⁷ Tilpņu mazgājami ūdeņi – ūdeņi, kas sajaukušies ar naftu vai naftas produktiem kravas tilpņu, balasta tilpņu vai citu tilpņu mazgāšanas procesā (Ventspils ostas atkritumu apsaimniekošanas plāns, 4. lpp.)

¹⁸ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/318900-par-rigas-ostas-maksu-apstiprinasanu>;

¹⁹ Turpat, 12. punkts

²⁰ Turpat, 15., 18. punkts

ūdeņus, naftas nosēdumus pēc kravas tanku mazgāšanas, naftu saturošus kravas pārpalikumus);

- notekūdeņi līdz 150 m³ (kruīza kuģiem līdz 150 m³ kalendārajā dienā) (MARPOL IV pielikums);
- atkritumi līdz 15 m³ (MARPOL V pielikums);
- izplūdes gāzu attīrīšanas procesā radušies atlikumi (ar Ph līmeni 6.8-7.2) līdz 10 m³ un ozona slāni noārdošas vielas un šādas vielas saturošs aprīkojums (MARPOL VI pielikums)."²¹

39 "Ja kuģa nodotie atkritumi pārsniedz iepriekš noteiktos robežlielumus, kuģis par pārsniegto apjomu norēķinās ar pakalpojuma sniedzēju saskaņā ar tā noteiktajiem tarifiem, bet nepārsniedzot Ostas maksu 62.–66. punktā noteiktos maksimālos tarifu robežlīmeņus".²²

40 Maksimāli pieļaujamo maksu par kuģu radīto atkritumu (MARPOL I, IV, V, VI pielikums) nodošanu speciāli aprīkotam kuģim, autotransportam vai attīrīšanas iekārtās aprēķina pēc Ostas maksu 62.–65. punktā noteiktajiem tarifiem.

41 RBP valde 23.12.2022. pieņēma lēmumu Nr. 98 "Par grozījumiem "Rīgas ostas maksās"" (turpmāk – Grozījumi Ostas maksās vai Lēmums Nr. 98)²³, veicot grozījumus Ostu maksās. Grozījumi Ostu maksās stājās spēkā 01.03.2023., palielinot ostas maksu likmes un pakalpojumu robežlīmeņu tarifu likmes par 10 %, jo iepriekšējie Ostas maksu ieņēmumi nesedza energoresursu cenu pieauguma un inflācijas rezultātā būtiski kāpušās RBP izmaksas.

42 Kā pamatojums Grozījumiem Ostas maksu preambulā norādīti šādi argumenti:

- 1) saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes publiskoto informāciju patēriņa cenas patēriņa grupai "Visas preces un pakalpojumi" laika periodā kopš Ostas maksas apstiprināšanas ir pieaugušas par 29 %. Arī būvniecības izmaksas, kas ir nozīmīgs rādītājs infrastruktūras attīstības projektu realizēšanai, 2022. gada trešajā ceturksnī salīdzinājumā ar 2021. gada pirmo ceturksni ir pieaugušas par 28,7 %;
- 2) inflācijas prognozes paaugstinātas līdz 16,9 % 2022. gadā, 9,2 % – 2023. gadā un 3,4 % – 2024. gadā, kas atbilst vidējai 9,7 % inflācijai 2022. g.–2024. g. periodam (atbilstoši CAGR – *compound average growth rate* – aprēķinam);
- 3) šāda situācija tieši ietekmē RBP saimnieciskās darbības izmaksas – pieaug gan izdevumi, kas saistīti ar pamata procesu nodrošināšanu un infrastruktūras uzturēšanu, gan izdevumi infrastruktūras attīstībai. Izmaksu pieaugums, kas saistīts ar RBP uzsākto investīciju projektu turpināšanu un plānos paredzēto investīciju aktivitāšu uzsākšanu, tiek vērtēts 20–25 % salīdzinājumā ar sākotnējām aplēsēm;
- 4) būtiski mainās kravu plūsmas, un līdz ar to jautājums par ostas konkurētspējas saglabāšanu un jaunu klientu piesaisti kļūst jo īpaši aktuāls. Tāpēc ir nepieciešams ne tikai nodrošināt kuģošanas infrastruktūru atbilstoši aktuālajām tendencēm un prasībām, bet turpināt investīcijas informācijas tehnoloģiju modernizācijā, tai skaitā kuģu satiksmes atbalstam, kā arī investēt jaunas kuģošanas infrastruktūras izbūvē, lai, piemēram, sekmētu ostas brīvo teritoriju sagatavošanu jaunu komersantu ienākšanai.

43 Lēmumā Nr. 98 norādīts, ka RBP nosūtīja vēstuli Rīgas brīvoostas padomei, kura pārstāv Rīgas brīvoostā strādājošo komersantu intereses, lai nodrošinātu ostas maksu un pakalpojumu tarifu palielināšanas apspriešanu ar ostas lietotājiem un pakalpojumu sniedzējiem. Saskaņā ar Lēmumā Nr. 98 norādīto Rīgas brīvoostas padome uzskatāma par ostas sadarbības padomi Ostu likuma 19.¹ panta izpratnē,

²¹ Turpat, 33. punkts

²² Turpat, 34. punkts

²³ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/338513>

un RBP ar vēstuli informēja to par plānoto Ostas maksu un pakalpojumu tarifu maksimālo robežlīmeņu palielināšanu par 10 %. No Rīgas brīvostas padomes RBP saņēma atbildi, kurā tika norādīts, ka Rīgas brīvostas padome, pārstāvot Rīgas ostas uzņēmējus, ir apspriedusi RBP plānotos Grozījumus Ostas maksās, izprot šī brīža ekonomiskos un ģeopolitiskos apstākļus, kā rezultātā ir nepieciešamas izmaiņas Ostas maksās un neiebilst pret sagatavoto projektu, t. i., Grozījumiem Ostas maksās.

44 RBP un Rīgas ostas stividori²⁴ ir secinājuši, ka Ostas maksu pārskatīšanai ir objektīvs pamats, ņemot vērā gan makroekonomisko situāciju, gan nepieciešamību nodrošināt Rīgas ostas konkurētspēju attiecībā pret citām ostām reģionā, tādējādi atbalstot indeksēt Ostas maksu likmes un pakalpojumu robežlīmeņu tarifu likmes, palielinot tās par 10 %. Izstrādājot Grozījumus Ostas maksās, RBP izvērtēja konkurētspēju ietekmējošos riskus, salīdzinot Ostas maksas Rīgā pēc tarifu pārskatīšanas ar ostas maksām Ventspils, Klaipēdas un Tallinas ostās (uzskatāmas par Rīgas ostas tiešajām konkurentēm). Lai arī Ostas maksu palielināšana par 10 % atsevišķos gadījumos padarīs Rīgas ostu par dārgāko starp apskatītajām ostām, šis pārsvars ir neliels.

45 Līdz ar to secināms, ka:

- 1) ostas pārvaldei ir pienākums organizēt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu ostā, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos normatīvajos aktos noteikto atkritumu apsaimniekošanas un ostu darbības regulējumu. Organizējot kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, ostas pārvaldei jāņem vērā, ka kuģi rada dažāda veida atkritumus, un katram no šiem atkritumu veidiem ir noteiktas specifiskas apsaimniekošanas prasības, kas jāizpilda katram komersantam, kas apsaimnieko vai vēlas apsaimniekot kuģu radītos atkritumus. Ņemot vērā iepriekš minēto, organizējot kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, jāņem vērā gan ostu regulējumā noteiktās prasības, gan prasības, kas attiecas uz katra atkritumu veida apsaimniekošanu;
- 2) ostas pārvalde apstiprina maksas par ostā sniegtajiem pakalpojumiem kuģiem. Ostas maksas saņem ostas pārvalde, tās pamatā tiek izmantotas ostas infrastruktūras izveidošanai, uzturēšanai, modernizēšanai, t. i., lai osta tās teritorijā nodrošinātu visus drošai kuģošana nepieciešamos apstākļus un kuģiem nepieciešamos pakalpojumus. Līdz ar to ostas pārvaldei ir jānosaka tādas ostas maksas, kas ostas pārvaldei dod iespēju nodrošināt nepieciešamos pakalpojumus un uzturēt ostā nepieciešamās būves un infrastruktūru;
- 3) izskatot būtiskus, ostas attīstību ietekmējošus jautājumus, kā arī pirms lēmumu pieņemšanas ostas pārvaldei ir jāapspriežas ar ostas lietotājiem, pakalpojumu sniedzējiem ostā un citām ieinteresētām pusēm²⁵. RBP pirms Lēmuma Nr. 98 pieņemšanas ir informējusi par to ieinteresētās puses, un saskaņā ar Lēmumā Nr. 98 norādīto, ieinteresētās puses ir atbalstījušas RBP lēmumu paaugstināt Ostas maksas. Saskaņā ar iepriekš minēto pakalpojumu sniedzējiem ostā un citām ieinteresētām pusēm nav iebildumu, ka RBP palielina spēkā esošās Ostas maksas;

²⁴ Stividora pienākumu sarakstā ietilpst: kravas izkraušana no kuģa tilpnēm līdz pietātnai; kravas pārvadāšana uz no noliktavas; kravas iekraušana saņēmeja transportlīdzeklī; kravas pārvadāšana uz kuģa sāniem; kravu iekraušana kuģī; kravas darba plāna sastādīšana; nepieciešamo dokumentu noformēšana, kas nepieciešami kravas piegādei un pieņemšanai; pieejams: <https://remars-riqa.com/stividoru-pakalpojumi/>.

²⁵ Ostu likuma 19.¹ pants: "Ostas pārvalde izveido ostas sadarbības padomi, kurā pārstāvēti attiecīgās ostas lietotāji, ostas pakalpojumu sniedzēji, ostā nodarbināto darbinieku arodbiedrību un pašvaldības pārstāvji, kā arī citas ieinteresētās puses, lai apspriestos par būtiskiem jautājumiem saistībā ar ostas attīstību, ievērojot Eiropas Savienības tiesību aktu prasības. Kārtību, kādā notiek apspriešanās ostas sadarbības padomē, kā arī sēžu darba kārtības un protokolus ostas pārvalde publicē savā tīmekļvietnē. Ostas sadarbības padomē pieņemtajiem lēmumiem ir ieteikuma raksturs."

- 4) ostas lietotāji un pakalpojumu sniedzēji ir atbalstījuši Ostas maksu palielinājumu no 01.03.2023., kam par pamatu izmantotas ar Lēmumu Nr. 105 apstiprinātās Ostas maksas. Līdz ar to pirmšķietami, atbalstot ar Lēmumu Nr. 98 apstiprinātās Ostas maksas (t. sk. maksimālos tarifu robežlīmeņus), arī RBP ar Lēmumu Nr. 105 apstiprinātās Ostas maksas uzskatāmas par atbilstošām un pamatotām, ieinteresēto pušu ieskatā.
- 46 RBP valde 06.07.2023. pieņēma lēmumu Nr. 59 "*Par grozījumiem "Rīgas ostas maksās"*" (turpmāk – Grozījumi Ostas maksās vai Lēmums Nr. 59), kurā norādīts, ka RBP kā publisko tiesību subjekts, veicot Ostu likuma 7. panta otrās daļas 1. punktā noteikto valsts pārvaldes funkciju, kas paredz noteikt ostas maksu un tarifu robežlīmeņus Ostu likuma 15. pantā minētajiem pakalpojumiem (t. sk. maksu par atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu), ir izstrādājusi grozījumus Rīgas ostas maksās, kas apstiprinātas ar Lēmumu Nr. 105 un grozījumiem, kas apstiprināti ar Lēmumu Nr.98.
- 47 Lēmums Nr. 59 paredz atcelt:
- 1) līdz šim pastāvošos ierobežojumus atkritumu apjomam, kura pieņemšanu sedz sanitārā maksa, lai nodrošinātu normatīvajos aktos²⁶ noteikto nosacījumu ievērošanu;
  - 2) pakalpojumu tarifu robežlīmeņus gadījumiem, kad ostā ienākošs kuģis nodod atkritumus (MARPOL I un IV pielikums) stacionārās iekārtās.
- 48 Attiecībā uz sanitāro maksu Lēmumā Nr. 59 noteikts, ka "*sanitāro maksu piemēro kuģim par katru ostas apmeklējumu. Sanitārā maksa ietver visu kuģa radīto atkritumu pieņemšanu tādā apjomā, kas nepārsniedz iepriekšējā paziņojumā par atkritumu nodošanu norādīto kuģa maksimālo atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpību, izņemot kravu pārpalikumu un izplūdes gāzu attīrīšanas sistēmu atkritumu pieņemšanu*"²⁷.
- 49 Savukārt, ja kuģis nodod kravu pārpalikumus, izplūdes gāzu attīrīšanas sistēmu atkritumus vai kuģa nodotie atkritumi pārsniedz iepriekšējā paziņojumā par atkritumu nodošanu norādīto kuģa maksimālo atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpību, kuģis par šo atkritumu vai pārsniegtā apjoma nodošanu norēķinās ar pakalpojuma sniedzēju saskaņā ar tā noteiktajiem tarifiem, bet nepārsniedzot Lēmuma Nr. 105 3.4. nodaļā noteiktos maksimālos tarifu robežlīmeņus²⁸, t. i., maksimāli pieļaujamā maksa par naftu saturošo kuģu radīto atkritumu (MARPOL I pielikums) nodošanu speciāli aprīkotam kuģim vai autotransportam ir noteikta 88,99 EUR/m³, maksimāli pieļaujamā maksa par notekūdeņu (MARPOL IV pielikums) nodošanu speciāli aprīkotam kuģim vai autotransportam ir noteikta 37,40 EUR/m³.²⁹
- 50 Tādējādi secināms, ka saskaņā ar Lēmumā Nr. 59 noteikto:
- 1) ir atcelti apjoma ierobežojumi naftu saturošo kuģu radīto atkritumu (MARPOL I pielikums) un notekūdeņu (MARPOL IV pielikums) pieņemšanai no kuģiem sanitārās maksas ietvaros. Līdz ar Lēmuma Nr. 59 spēkā stāšanos 19.07.2023. Rīgas brīvostas teritorijā sanitārās maksas ietvaros no kuģiem tiek pieņemti visi to radītie naftas atkritumi (izņemot kravas radītie atkritumi) un notekūdeņi;
  - 2) ir atcelta maksa par kuģu radīto naftas atkritumu (MARPOL I pielikums) un notekūdeņu (MARPOL IV pielikums) nodošanu stacionārajās attīrīšanas iekārtās;

²⁶ Ministru kabineta 22.03.2022. noteikumi Nr. 193 "Kuģu atkritumu pieņemšanas kārtība un kuģu atkritumu apsaimniekošanas plānu izstrādes kārtība" un "Rīgas brīvostas kuģu atkritumu apsaimniekošanas plāns 2023. g.-2028. g."

²⁷ RBP lēmuma Nr. 59 15. punkts, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/343852>

²⁸ RBP lēmuma Nr. 59 16. punkts.

²⁹ RBP lēmuma Nr. 59 26., 27. punkts.

- 3) maksimāli pieļaujamā maksa par naftu saturošo kuģu radīto atkritumu (MARPOL I pielikums) un notekūdeņu (MARPOL IV pielikums) nodošanu speciāli aprīkotam kuģim vai autotransportam nav mainījusies un tā noteikta atbilstoši Lēmumā Nr. 98 noteiktajai.
- 53 Pirms Lēmuma Nr. 105 un Lēmuma Nr. 98 pieņemšanas par Rīgas brīvostā piemērojamām Ostu maksām RBP vērsās pie SIA "KMPG Baltics" (turpmāk – KMPG) ar lūgumu veikt pētījumu par Rīgas brīvostā savāktajiem kuģu radīto atkritumu apjomiem, apkalpoto kuģu skaitu, piemērotajām maksām u. c. rādītājiem, kas raksturo kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu Rīgas brīvostā, t. sk., modelējot iespējamo nākotnes situāciju un apsaimniekošanas tendences.

2. EKO OSTAS DARBĪBAS RAKSTUROJUMS

- 51 VVD 25.06.2012. izsniedza Eko ostai atļauju A kategorijas piesārņojošai darbībai Nr. RI12IA0003, to vairākkārt pārskatot un atjaunojot (16.09.2020., 16.02.2021., 06.09.2021., 21.04.2022.) (turpmāk – Atļauja)³⁰. Saskaņā ar Atļaujā norādīto Eko osta pamatā nodarbojas ar naftas produktus saturošu notekūdeņu un atkritumu apstrādi/pārstrādi/reģenerāciju, t. sk. no kuģiem: (i) naftas produktus saturošu šķidro atkritumu reģenerācija; (ii) ar naftas produktiem piesārņotu un piesārņotu ūdeņu attīrīšana; (iii) eļļas un naftas produktu reģenerācija eļļas un naftas produktu priekšapstrādes un pārstrādes iekārtā u. c. Eko osta pieņem no kuģiem ar naftas produktiem piesārņotos ūdeņu un naftas produktu atlikumus, notekūdeņus un atkritumus, kuriem tiek veikta priekšapstrāde, attīrīšana vai tie tiek nodoti tālāk citam komersantam. Pēc priekšattīrīšanas notekūdeņi tiek nodoti citam komersantam.
- 52 Eko osta attīrīšanas iekārtu kompleksā plānots uzstādīt iekārtu, kas tiks lietota ķīmiski piesārņota ūdens attīrīšanā un praktiski ir viena no efektīvākajām iekārtām šādu ūdeņu attīrīšanai. Attīrīto ūdeni plānots novadīt uz uzņēmuma teritorijā uzstādītajām bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (turpmāk – NAI), pēc kā tas tālāk tiks novadīts SIA "Rīgas ūdens" apsaimniekotajā komunālās kanalizācijas kolektorā. Eko ostai ir noslēgts līgums ar SIA "Rīgas ūdens" par notekūdeņu novadīšanu/pieņemšanu, kur noteiktas novadāmo piesārņojošo vielu atļautās koncentrācijas.
- 53 Eko osta norādījusi (Eko osta 21.01.2022. vēstule Nr. 11/01-22v, adresēta VVD), ka:
- 1) ikdienā veic naftas produktu un ar naftas produktiem piesārņota notekūdens pieņemšanu apsaimniekošanai, un no katras šo atkritumu kravas pirms to pieņemšanas un noliešanas attiecīgā uzglabāšanas tvertnē tiek ievākts paraugs un veikta tā analīze iekšējā laboratorijā. Naftas produktu atkritumiem tiek noteikts ūdens saturs, mehānisko vielu saturs, kaloritāte, kā arī veikts vizuāls novērtējums. Notekūdenim tiek noteikts: ŪSP, kā arī veikts vizuāls novērtējums;
  - 2) ja tiks piegādāta neatbilstoša sastāva vai neatbilstoši klasificēta krava, tā tiks atdota radītājam, vai, ja Eko osta to atbilstoši klasificētu var pārstrādāt, ar nosūtītāju tiks mainīti pieņemšanas nosacījumi un, visticamāk, arī cena.
- 54 VVD Atļaujā ir norādījusi, ka Eko ostai pēc jauno bioloģisko attīrīšanas iekārtu nodošanas ekspluatācijā jānodrošina, ka novadītajos notekūdeņos piesārņojošo vielu maksimāli pieļaujamās koncentrācijas nepārsniegs ar SIA „Rīgas ūdens” noslēgtajā līgumā noteiktās koncentrācijas, kuras noteiktas arī 11.09.2020. Tehniskajos noteikumos Nr. RI20TN0344.

³⁰ Pieejams: https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlajas-un-licences/atlaju-un-licencu-mekletajs/?company_name=Eko+osta&company_code=&s=1

- 55 Ar naftas produktiem piesārņotiem notekūdeņiem, kuģu radītiem ūdeņiem un naftas produktu saturošajiem šķidrājiem atkritumiem tiek noteikti fizikālie parametri. Nosakāmo parametru apjoms ir atkarīgs no tā, vai tiek analizēti ienākošie notekūdeņi vai šķidrie atkritumi, kuru sastāvā ir naftas produkti. Ienākošajiem notekūdeņiem tiek noteikts ĶSP un pH. Paraugu ņemšana tiek veikta katrai ienākošajai atkritumu kravai vai partijai.
- 56 Par sadzīves notekūdeņu apsaimniekošanu – pieņemšanu bez priekšattīrīšanas Rīgas pilsētas centralizētajā komunālo notekūdeņu tīklā, t. sk. no klientiem (kuģiem) savākto sadzīves notekūdeņu – noslēgts sadarbības līgums ar SIA „Rīgas ūdens”. Nodoto notekūdeņu daudzums tiek fiksēts ar skaitītāju.
- 57 Eko ostas darbība ir pakļauta Noteikumu Nr. 34 prasībām sadzīves un ražošanas notekūdeņu attīrīšanai. Atbilstoši Noteikumu Nr. 34 31.1. apakšpunktam un 34. punktam Eko ostai jānodrošina ražošanas notekūdeņu attīrīšana, kas ir līdzvērtīga Rīgas aglomerācijas attīrīšanas prasībām un piesārņojošo vielu koncentrācijām izplūdē atbilstoši Noteikumu Nr. 34 5. pielikuma 1. un 2. tabulai.
- 58 No kuģiem pieņemtos sadzīves notekūdeņus pirms to novadīšanas SIA “Rīgas ūdens” centralizētajos kanalizācijas tīklos priekšattīra jaunajās bioloģiskās NAI.
- 59 Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms:
- 1) Eko ostai noslēgts līgums ar SIA “Rīgas ūdens”, kas paredz sadzīves notekūdeņu apsaimniekošanu – pieņemšanu bez priekšattīrīšanas Rīgas pilsētas centralizētajā komunālo notekūdeņu tīklā, t. sk. no klientiem (kuģiem) savākto sadzīves notekūdeņu pieņemšanu. Tā kā (i) piesārņoto vielu koncentrācija notekūdeņos pirms to novadīšanas SIA “Rīgas ūdens” sistēmā nedrīkst pārsniegt Noteikumos Nr. 34 noteikto, (ii) no klientiem (kuģiem) savākto notekūdeņu pieņemšana SIA “Rīgas ūdens” sistēmā tiek veikta bez priekšattīrīšanas, kuģu radīto notekūdeņu ķīmiskais sastāvs jau sākotnēji uzskatāms par atbilstošu Noteikumos Nr. 34 noteiktajiem kritērijiem;
  - 2) ņemot vērā, ka Eko osta plāno uzstādīt jaunas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas un notekūdeņus pirms novadīšanas SIA “Rīgas ūdens” tīklā plāno priekšattīrīt šajās iekārtās, nav pamata uzskatīt, ka jaunās bioloģiskās attīrīšanas iekārtas būs mazāk jaudīgas par SIA “Rīgas ūdens” attīrīšanas iekārtām un tādējādi nespēs attīrīt kuģu radītos notekūdeņus līdz Noteikumos Nr. 34 noteiktajiem rādītājiem. Tāpat nav pamata uzskatīt, ka kuģu radītajiem notekūdeņiem ir tendence kļūt koncentrētākiem, tieši pretēji – uz kuģiem tiek uzstādītas attīrīšanas iekārtas, kas veic kuģu radīto notekūdeņu priekšattīrīšanu, kā rezultātā kuģi ostās nodod daļēji attīrītus notekūdeņus;
  - 3) piesārņojošo vielu koncentrācija notekūdeņos pēc to attīrīšanas (pirms novadīšanas SIA „Rīgas ūdens” sadzīves kanalizācijas tīklos) nedrīkst pārsniegt Noteikumos Nr. 34 norādītos rādītājus. Atļaujā tāpat norādīts, ka notekūdeņiem tiek noteikts ĶSP un pH līmenis.

3. KONKRĒTAIS TIRGUS

- 60 Par konkrēto tirgu KL 1. panta 4. punkta izpratnē uzskatāms konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu.
- 61 Konkrētā tirgus noteikšana ir nepieciešama, lai noteiktu robežas, kādās tirgus dalībnieki sacenšas vai atrodas tādos apstākļos, kuros tie var sacensties viena veida vai savstarpēji aizstājamu preču ražošanā un realizācijā vai pakalpojumu sniegšanā³¹.

³¹ KP Vadlīnijas konkrētā tirgus noteikšanai un konkurences stāvokļa izvērtēšanai, 9. rindkopa.

- 62 Tirgus dalībnieki ir pakļauti trīs galvenajiem konkurences ierobežojumu avotiem: pieprasījuma aizstājamībai, piedāvājuma aizstājamībai un iespējamai konkurencei. Ekonomiskā ziņā, definējot konkrēto tirgu, pieprasījuma aizstājamība visātrāk un visefektīvāk disciplinē attiecīgā produkta piegādātājus, jo īpaši saistībā ar to lēmumiem par cenu noteikšanu.³²
- 63 Attiecībā uz pieprasījuma aizvietojamību, konkrētais preces tirgus ietver visas tās preces vai pakalpojumus, kurus patērētājs uzskata par savstarpēji aizstājamiem vai aizvietojamiem to īpašību, cenas un paredzētā lietojuma dēļ.³³

3.1. Konkrētās preces tirgus

- 64 Atbilstoši KL 1. panta 5. punktam konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt ar šo noteikto precī konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījumu un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības. Juridiskajā literatūrā skaidrots, ka konkrētā tirgus noteikšanā jāņem vērā vairāku produktu savstarpējā saistība, vienlaikus šiem produktiem neesot savstarpēji aizvietojamiem.

Pieprasījuma aizvietojamība

- 65 Ņemot vērā, ka Iesniegumā 1 un Iesniegumā 2 aprakstītā problemātika skar kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, tiks analizēti vairāki posmi, no kā sastāv atkritumu apsaimniekošana.
- 66 Ostas teritorijā sniegtos pakalpojumus var iedalīt: (i) pakalpojumi kuģiem, t. sk. ūdens piegāde kuģiem, atkritumu savākšana no kuģiem u. c.; (ii) pakalpojumi precēm (kravai). Līdz ar to atkritumu savākšana ir uzskatāma par kuģiem sniedzamu pakalpojumu.
- 67 Atkritumi ir jebkurš priekšmets vai viela, no kuras tās valdītājs atbrīvojas, ir nolēmis vai spiests atbrīvoties.³⁴ Atkritumu apsaimniekošana ietver sevī vairākas darbības, t. sk. i) atkritumu savākšana, ii) atkritumu uzglabāšana, iii) atkritumu pārvadāšana u. c. Ievērojot, ka TU ir izvērtējami šķidro naftas produktu atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi, turpmāk tiks apskatīti naftas produktu atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi.
- 68 Naftas produktu atkritumu un notekūdeņu radītājam, t. i., kuģim, ir nepieciešams atbrīvoties no atkritumiem un notekūdeņiem, tādēļ tam ir nepieciešams saņemt atkritumu un notekūdeņu savākšanas pakalpojumu. Tā kā normatīvais regulējums paredz, ka kuģiem no to radītajiem atkritumiem un notekūdeņiem nepieciešams atbrīvoties katrā ostā (izņemot normatīvajos aktos noteiktos izņēmumus), kuģiem minēto pakalpojumu nepieciešams saņemt katrā ostā, kurā tas piestāj.
- 69 Kuģis, ienākot ostā, maksā ostas maksas, t. sk. sanitāro maksu. Sanitārā maksa ietver vairāku veidu kuģu radīto atkritumu (MARPOL I, IV u. c. pielikuma) pieņemšanu apjomā, kādu noteikusi attiecīgās ostas pārvalde. Ja kuģim ir jānodod atkritumi, kuru apjoms pārsniedz sanitārās maksas ietvaros pieņemamo atkritumu apjomu un/vai veidu, kuģis maksā par atkritumu apsaimniekošanu komersantam, kas sniedz minēto pakalpojumu, un maksa par minēto pakalpojumu nedrīkst pārsniegt ostas pārvaldes noteikto tarifa maksimālo robežlīmeni, kā arī tā ir atkarīga no nododamo atkritumu apjoma, veida.

Pieejams: https://www.kp.gov.lv/lv/vadlinijas/citi_vadlinijas_konkrete_tirgus_noteiksanai_20161.pdf

³² Komisijas Paziņojums par jēdziena "konkrētais tirgus" definīciju Kopienas konkurences (C/2024/1645), 23. punkts.

³³ EK 02.10.2017. lēmums AT. 39813, *Baltic rail*, 138. punkts.

³⁴ Atkritumu apsaimniekošanas likuma 1. panta 1. punkts.

- 70 Kuģis, ienākot ostā, norāda, kāda veida atkritumus un cik lielā apjomā nodos sanitārās maksas ietvaros un kāda veida atkritumus un cik lielā apjomā – ārpus sanitārās maksas.
- 71 Kuģim nepieciešams nodot visa veida atkritumus. Kuģa radītā viena veida atkritumu nodošana nav aizstājama ar cita veida atkritumu nodošanu, tāpat nav pieļaujama dažāda veida atkritumu sajaukšana. Lai arī kuģis vienam apsaimniekotājam var nodot visus tā radītos atkritumus, (i) katrs atkritumu veids, to nododot apsaimniekotājam, tiek uzskaitīts atsevišķi; (ii) katram atkritumu veidam ir noteikta individuāla, no citiem atkritumu veidiem atšķirīga apsaimniekošanas, t. sk. sanitārā maksa; (iii) katra atkritumu veida nodošanai/savākšanai tiek izmantotas atšķirīgas iekārtas un tehnoloģiskais nodrošinājums.
- 72 Ostā par primārām ir uzskatāmas kuģu intereses, un kuģu interesēs ir, lai kuģa radīto atkritumu nodošanas process ostā būtu vienkāršs. Kuģim ir nepieciešams nodot ne tikai vairāku veidu (naftu saturošos atkritumus, notekūdeņus, sadzīves atkritumus u. c.) atkritumus, bet arī viena veida (piemēram, naftas produktu atkritumi) atkritumus, kas radušies atsevišķās kuģa vietās (piemēram, sateču ūdeņi, kravas tanku mazgājамie ūdeņi u. c.). Tāpat jānodrošina atsevišķa uzskaitē, kuri no kuģa radītajiem naftu saturošajiem atkritumiem nododami: (i) sanitārās maksas ietvaros (piemēram, sateču ūdeņi) vai (ii) veicot pakalpojumu sniedzējam atsevišķu samaksu par sniegto pakalpojumu (piemēram, naftu saturošie tanku mazgājамie ūdeņi). Līdz ar to kuģa interesēs ir, lai kuģis visus tā radītos MARPOL, piemēram, I pielikumam atbilstošos atkritumus, varētu nodot vienlaicīgi vienam pakalpojumu sniedzējam neatkarīgi no tā, vai tie tiek nodoti sanitārās maksas ietvaros vai par pakalpojumu sniegšanu kuģis maksā pakalpojumu sniedzējam papildus. Tāpat no resursu ekonomijas un kuģa darbību administrēšanas viedokļa kuģim ir izdevīgāk vienam atkritumu apsaimniekotājam nodot visus (ne tikai viena veida) tā radītos atkritumus.
- 73 Līdz ar to no pieprasījuma viedokļa kuģu radīto atkritumu katra veida nodošana atkritumu savācējam uzskatāma par atsevišķu konkrētās preces tirgu.
- 74 Kuģu radītos naftas produktu atkritumus un notekūdeņus iespējams savākt no kuģiem un nogādāt attīrīšanas/pārstrādes iekārtās, neizmantojot savācējtransportu, ja kuģis atrodas piestātnē, kurā atrodas ostas atkritumu pieņemšanas/attīrīšanas/pārstrādes iekārtas. Saskaņā ar TU iegūto un publiski pieejamo informāciju, kuģi notekūdeņus var nodot tieši attīrīšanas iekārtās (ja tāda iespēja pastāv), neizmantojot pakalpojumu sniedzēja (savācēja) savācējkuģi vai autotransportu.
- 75 Līdz ar to no pieprasījuma viedokļa kuģu radīto atkritumu un notekūdeņu savākšanas pakalpojums nav aizvietojams ar citu pakalpojumu.

Piedāvājuma aizvietojamība

- 76 Kuģu radīto atkritumu pieņemšanu organizē ostas pārvalde.³⁵ Atkritumu pieņemšana no kuģiem organizējama tā, lai kuģu ekspluatācijā radīto atkritumu pieņemšana nepieļautu kuģa dīkstāvi un aizkavēšanu ostā. Tādējādi kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzēja rīcībā jābūt kuģošanas līdzeklim/-ļiem un/vai autotransportam, kas atbilst ostas pārvaldes noteiktajām prasībām kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanai. Tādēļ, lai savāktu no kuģiem to radītos atkritumus, apsaimniekotāja rīcībā jābūt kuģu atkritumu pieņemšanai un pārvadāšanai nepieciešamajiem tehniskajiem līdzekļiem un aprīkojumam.

³⁵ Ostu likuma 7. panta otrās daļas 6. punkts.

- 77 Kuģu radīto atkritumu savākšanas pakalpojums nav aizvietojams ar citu pakalpojumu, to sniedz kompānijas, kurām: 1) VVD ir izsniedzis atbilstošu (atkritumu apsaimniekošanas vai piesārņojošās darbības) atļauju; 2) atbilstoši Ostu likuma 18. panta pirmajā daļā noteiktajam ir noslēgts līgums ar ostas pārvaldi par noteiktas komercdarbības veikšanu ostas teritorijā. Kuģi radītos atkritumus nodod ostā esošajās pietātnēs. Tā kā ostās ir vairākas pietātnes, kuģu radīto naftas atkritumu un notekūdeņu savākšanai galvenokārt tiek izmantoti savācējkuģi vai autocisternas.
- 78 Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam komersantam, kurš vēlas sniegt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, ir jāsaņem attiecīgas atļaujas. Saskaņā ar Ministru kabineta 13.09.2011. noteikumu Nr. 703 "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas atļaujas izsniegšanas un anulēšanas kārtību, atkritumu tirgotāju un atkritumu apsaimniekošanas starpnieku reģistrācijas un informācijas sniegšanas kārtību, kā arī par valsts nodevu un tās maksāšanas kārtību" (turpmāk – Noteikumi Nr. 703) 2. punktu "ja atkritumu apsaimniekotājs ir saņēmis atļauju A vai B kategorijas piesārņojošās darbības veikšanai un šajā atļaujā ir iekļauti nosacījumi atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai, tam nav nepieciešama atsevišķa atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai vai uzglabāšanai." Tādējādi, lai komercsabiedrība varētu veikt atkritumu apsaimniekošanas darbības, tai ir jāsaņem katrai atkritumu apsaimniekošanas darbībai atbilstoša atļauja. Atļauja, kas izsniegta vienā atkritumu apsaimniekošanā veicamai darbībai nav aizvietojama ar atļauju, kas izsniegta cita veida darbībai.
- 79 Saskaņā ar Noteikumos Nr. 703 noteikto, komercsabiedrībai nav jāsaņem atļauja atkritumu savākšanai, pārkraušanai, šķirošanai, uzglabāšanai, ja tā saņēmusi A vai B kategorijas piesārņojošās darbības atļauju, kurā norādīti atkritumu savākšanas, šķirošanas, pārkraušanas, uzglabāšanas noteikumi. Gadījumā, ja komercsabiedrība veic atkritumu pārvadāšanu, tai jāsaņem atbilstoša atļauja, neatkarīgi no tā, vai tā ir saņēmusi kādas citas, ar atkritumu apsaimniekošanas darbībām saistītas atļaujas.
- 80 Līdz ar to, lai arī atkritumu apsaimniekotāji var piedāvāt vairākus atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, katrs pakalpojums ir uzskatāms par atsevišķu un nav aizvietojams ar citā atkritumu apsaimniekošanā sniedzamu pakalpojumu, jo arī normatīvais regulējums katra pakalpojuma sniegšanai nosaka atšķirīgas prasības. Atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanas atļaujas izsniegšanas kārtībai, atļaujā norāda pārvadājamo atkritumu veidus un daudzumu³⁶.
- 81 Atkritumu apsaimniekošanas atļaujās, kas izsniegtas komersantiem, kas veic atkritumu apsaimniekošanu, ir norādīts, kādus atkritumus (konkrēti kādas grupas un klases atkritumus atbilstoši klasifikatoram) tie drīkst savākt un/vai pārvadāt, un/vai uzglabāt. Tādējādi atļaujas dažādām atkritumu apsaimniekošanas darbībām tiek izsniegtas konkrētas klases atkritumu apsaimniekošanai.
- 82 Ja komersantam, kas veic atkritumu apsaimniekošanu, ir izsniegta atļaujas vairāku veidu bīstamo atkritumu apsaimniekošanai, atbilstoši normatīvo aktu prasībām tiem jānodrošina katra atkritumu veida atsevišķa savākšana, pārvadāšana utt. Komersantam, kuram nav atļaujas konkrētas grupas/klases atkritumu savākšanai, pārvadāšanai utt., nav tiesības veikt šādas apsaimniekošanas darbības ar konkrētās grupas/klases atkritumiem.
- 83 Atkritumu un notekūdeņu savākšanas pakalpojumu sniedzējs atkritumus un notekūdeņus no kuģiem savāc ostā esošajās pietātnēs, izmantojot savākšanas kuģi vai autocisternu. Līdz ar to pēc savākšanas atkritumus un notekūdeņus

³⁶ Noteikumu Nr. 703 4., 5. punkts

nepieciešams nogādāt/transportēt uz atkritumu un notekūdeņu uzglabāšanas vai attīrīšanas/pārstrādes vietām.

- 84 Kuģu radītos naftas produktu atkritumus un notekūdeņus iespējams nogādāt attīrīšanas/pārstrādes iekārtās, neizmantojot savācējtransportu, ja kuģis atrodas piestātnē, kurā atrodas ostas attīrīšanas/pārstrādes iekārtas.
- 85 Iekārtas, ar kurām savāc naftu saturošos kuģu radītos atkritumus, atšķiras no notekūdeņu savākšanas iekārtām, piemēram, cauruļvadi (t. i., ja cauruļvadu izmanto naftu saturošo kuģu radīto atkritumu savākšanai, to nedrīkst izmantot notekūdeņu savākšanai un otrādi).
- 86 Saskaņā ar normatīvajā regulējumā noteikto:
- 1) cauruļvadiem (un cauruļvadu savienojumiem), pa kuriem pārsūknē naftas atkritumus vai notekūdeņus, jāatbilst MARPOL I pielikuma 13. noteikuma un IV pielikuma 10. noteikuma prasībām;³⁷
  - 2) naftas atkritumus pieņem specializētos savācējkuģos, autocisternās vai atkritumu pieņemšanas iekārtās, izmantojot īpaši šim mērķim paredzētus cauruļvadus. Naftas atkritumu pieņemšanai aizliegts izmantot cauruļvadus, kuri paredzēti citu šķidrumu pārsūknēšanai;³⁸
  - 3) kuģa notekūdeņus uz savācējkuģi, krastā izvietotām atkritumu pieņemšanas iekārtām vai uz autocisternu novada pa īpaši šim mērķim paredzētiem cauruļvadiem, izmantojot kuģa atsūknēšanas sistēmu. Aizliegts notekūdeņu novadīšanai izmantot cauruļvadus, kuri paredzēti citu šķidrumu pārsūknēšanai.³⁹
- 87 Līdz ar to no piedāvājuma viedokļa kuģu radīto naftas produktu atkritumu (MARPOL I pielikums) un notekūdeņu (MARPOL IV pielikums) savākšana vērtējama atsevišķu konkrētās preces tirgu ietvaros.

Kuģu radīto atkritumu pārvadāšana

- 88 Kad atkritumi no kuģiem ir savākti, tie sākotnēji atrodas autocisternā vai savācējkuģī, un minētos atkritumus ir nepieciešams nogādāt uzglabāšanai vai uz attīrīšanas/pārstrādes iekārtām tālāko apsaimniekošanas darbību veikšanai. Līdz ar to atkritumu apsaimniekotājam, kas savācis atkritumus, nepieciešams tos pārvadāt.
- 89 Komersanti, kas savāc kuģu radītos atkritumus un notekūdeņus, to transportēšanai uz uzglabāšanas vai pārstrādes/attīrīšanas vietām izmanto transportu, ar kuru savākti atkritumi un notekūdeņi, t. i., savākšanas kuģi vai autocisternu. Savāktos kuģu radītos atkritumus un notekūdeņus nogādā uzglabāšanai komersantam, kuram ir izsniegta atļauja uzglabāt noteikta veida un daudzuma atkritumus noteiktu laika periodu. Līdz ar to minētos atkritumus var uzglabāt kuģu radīto atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojumu sniedzējs vai cits komersants, ja ir atbilstoša atļauja.
- 90 Kuģu radītos atkritumus pirmšķietami pamatā pēc savākšanas nogādā attīrīšanas/pārstrādes iekārtās, jo nogādāšana uzglabāšanai rada papildu laika un resursu patēriņu un izmaksas. Līdz ar to pirmšķietami kuģu radītos atkritumus uzglabāšanai nogādā, ja nogādāšana attīrīšanai/pārstrādei kādu iemeslu dēļ nav iespējama, piemēram, attīrīšanas iekārtu remonts vai negadījums, kuģu radīto atkritumu savācējam nav ekonomiski izdevīgi nelielu daudzumu savāktu atkritumu transportēt uz attīrīšanas iekārtām u. c.
- 91 Ja komercsabiedrība veic atkritumu pārvadāšanu, tai jāsaņem atbilstoša atļauja, neatkarīgi no tā, vai tā ir saņēmusi kādas citas, ar atkritumu apsaimniekošanas

³⁷ Noteikumu Nr. 193 38. punkts

³⁸ Noteikumu Nr. 193 35. punkts

³⁹ Noteikumu Nr. 193 37. punkts

darbībām saistītas atļaujas. Lai saņemtu atļauju atkritumu pārvadāšanai, apsaimniekotājam jānorāda, t. sk. informācija par līgumiem (ja ar personām, kas saņem atkritumus, ir noslēgti līgumi).⁴⁰ Atļauja bīstamo atkritumu pārvadājumiem ir derīga, ja bīstamo atkritumu apsaimniekotājs (pārvadātājs) ir reģistrējies Bīstamo atkritumu pārvadājumu uzskaites sistēmā.⁴¹

- 92 Līdz ar to katra kuģu radītā atkritumu veida savākšana un pārvadāšana vērtējama vienā konkrētās preces tirgū. Tādējādi šajā tirgus uzraudzībā vērtējama kuģu radīto: 1) naftas atkritumu savākšana un pārvadāšana, 2) notekūdeņu savākšana un pārvadāšana.

Kuģu radīto atkritumu attīrīšana

- 93 Atkritumu savākšanas, pārvadāšanas un uzglabāšanas pakalpojumi no atkritumu attīrīšanas pakalpojuma ir nošķirami. Sniedzot naftas atkritumu savākšanas, pārvadāšanas un uzglabāšanas pakalpojumu, atkritumi nemaina savu sastāvu. Savukārt pēc naftas produktu atkritumu attīrīšanas attīrīto atkritumu lietderīgo daļu var pārdot citu preču ražotājiem, piemēram, tālākai izmantošanai kā izejvielu vai sadedzināšanai siltumenerģijas ieguvei.
- 94 Kuģu radīto naftas atkritumu savākšanas, pārvadāšanas un uzglabāšanas pakalpojumu sniedzējam, kuram pašam nav atkritumu attīrīšanas iekārtas, ir nepieciešams saņemt naftas produktu atkritumu attīrīšanas pakalpojumu. Turklāt būtiski atšķiras laiks, ieguldījumu lielums, nepieciešamie resursi, lai uzsāktu un sniegtu naftas atkritumu: (i) savākšanas, pārvadāšanas, uzglabāšanas un (ii) attīrīšanas pakalpojumu. Naftas atkritumu savākšana ir cieši saistīta ar šo atkritumu pārvadāšanu, jo naftas atkritumu pārvadāšanas atļaujas saņemšanas priekšnoteikums ir līguma esība ar šo atkritumu pieņēmēju. Atkritumu apsaimniekotājs drīkst sniegt atkritumu savākšanas vai pārvadāšanas pakalpojumu vai abus pakalpojumus, ja tas ir saņēmis atbilstošu atļauju.
- 95 Komersantam, ja tas veic atkritumu savākšanu, pārvadāšanu, uzglabāšanu, bet tā rīcībā nav attīrīšanas iekārtu, ir būtiski nogādāt atkritumus attīrīšanas iekārtās, jo savākto atkritumu uzglabāšanas laiks nedrīkst pārsniegt izsniegtajā atkritumu apsaimniekošanas atļaujā norādīto atkritumu uzglabāšanas ilgumu un apjomu.
- 96 Kuģu radīto naftas produktu atkritumu un notekūdeņu ķīmiskais sastāvs ir atšķirīgs, katra no minētajiem atkritumu veidiem attīrīšanai jāizmanto atšķirīgas tehnoloģijas, ķīmiskie reaģenti, iekārtas.
- 97 Kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanu veic īpašas, pamatā ostā izvietotas atkritumu attīrīšanas iekārtas, tām jāspēj attīrīt dažāda veida naftas atkritumi lielā apjomā. Ostā esošās attīrīšanas iekārtas var nodrošināt notekūdeņu attīrīšanu. Vienlaikus notekūdeņu attīrīšanu var nodrošināt pilsētas, kurā atrodas osta, notekūdeņu attīrīšanas sistēmas.
- 98 Ņemot vērā iepriekš minēto, TU, ievērojot tajā analizējamos jautājumus un iesniegumos saņemtos iebildumus, konkrētās preces tirgus nosakāms: 1) kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšana, 2) notekūdeņu attīrīšana.

3.2. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

- 99 Saskaņā ar KL 1. panta 3. punktu konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiska teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām. Konkrēto ģeogrāfisko tirgu nosaka, galvenokārt pamatojoties uz patērētāju viedokli par dažādos reģionos pārdoto preču savstarpējo aizstājamību. Ja patērētāji uzskata, ka vienā reģionā pārdodamā prece aizstāj citā reģionā

⁴⁰ Noteikumu Nr. 703 5. punkts

⁴¹ Noteikumu Nr. 703.7.¹ punkts

pārdodamo precī, šie abi reģioni ir konkrētais ģeogrāfiskais tirgus. Nosakot minēto tirgu, būtiski ir arī citi faktori – tajā skaitā pieprasījuma īpatnības (patērētāju izvēles reģionālās atšķirības, kultūra, valoda un dzīves stils) un šķēršļi, kas ierobežo patērētāju iespējas iegādāties preces (ekonomiskie, tehnoloģiskie, administratīvie un citi šķēršļi).

- 100 TU vērtētie kuģu radītie naftas atkritumi un notekūdeņi var rasties tikai un vienīgi ostās ienākošajos kuģos. Kuģim nepieciešams atbrīvoties no tā radītiem atkritumiem katrā ostā, kurā tas ienāk, t. sk. mazajās ostās. Lielākais skaits kuģu, kuru ekspluatācijas rezultātā rodas minētie atkritumi, ienāk lielajās Latvijas ostās: Rīgā, Liepājā, Ventspilī.
- 101 Lai varētu sniegt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu, kuģu radīto atkritumu apsaimniekotājs slēdz līgumu ar ostas pārvaldi par minēto pakalpojumu sniegšanu konkrētas ostas teritorijā. Ja atkritumu apsaimniekotājs noslēdzis līgumu ar konkrētas ostas pārvaldi, tas nedod tiesības sniegt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus citā ostā.
- 102 KP 30.11.2012. EKO Ostas lēmumā⁴² vērtēja kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanas tirgu, konstatējot, ka minētais konkrētais tirgus ir saistīts ar citiem konkrētajiem tirgiem: kuģu radīto naftas atkritumu savākšanas tirgu, kuģu radīto naftas atkritumu pārvadāšanas konkrēto tirgu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz minētās klases atkritumu nogādāšanu no to savākšanas vietām uz attīrīšanas vietām pa sauszemi, izmantojot autotransportu. Savākto kuģu radīto naftas atkritumu transportēšana, izmantojot savācējkuģi, nav aizvietoājama ar transportēšanu, izmantojot autotransportu. Savācējkuģis, ņemot vērā tā tehniskās īpašības, ir paredzēts darbībai ostas teritorijā, lai savāktu atkritumus no kuģiem, nevis atkritumu transportēšanai no vienas ostas uz otru. Atkritumu transportēšana ar kuģi nav aizvietoājama ar atkritumu transportēšanu, izmantojot autotransportu ne laika, ne izmaksu ziņā.
- 103 Par konkrēto ģeogrāfisko teritoriju, kurā kuģiem nepieciešams atbrīvoties no tā radītajiem naftas atkritumiem un notekūdeņiem un kurā atkritumu apsaimniekotāji drīkst sniegt kuģu radīto naftas atkritumu un notekūdeņu savākšanu, uzskatāma konkrētas ostas teritorija. Savākšana konkrētas ostas teritorijā ir tikai viens posms no kuģu radīto naftas atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanā veicamajām darbībām. Līdz ar to TU attiecībā uz kuģu radīto naftas atkritumu un notekūdeņu savākšanu konkrētais ģeogrāfiskais tirgus definējams konkrētas ostas ģeogrāfiskajā teritorijā.
- 104 Kuģu radīto naftas atkritumu pārvadāšana attīrīšanas/pārstrādes veikšanai var notikt arī ārpus konkrētās ostas teritorijas. Līdz ar to tā var būt plašāka par konkrētās ostas teritoriju. Notekūdeņu pārvadāšana attīrīšanas veikšanai pamatā tiek veikta ostas teritorijā. Atsevišķās ostās notekūdeņu savākšana no kuģiem tiek nodrošināta, kuģu iekārtas pieslēdzot attiecīgās ostas/pilsētas notekūdeņu attīrīšanas sistēmai, pārvadāšanas pakalpojumu nesniedzot. Līdz ar to TU konkrētā ģeogrāfiskā tirgus definīcija paliek atvērta.
- 105 Ņemot vērā iepriekš minēto, TU definējami šādi konkrētie tirgi: 1) kuģu radīto naftas atkritumu savākšana Rīgas brīvostas teritorijā; 2) kuģu radīto notekūdeņu savākšana un pārvadāšana Rīgas brīvostas teritorijā. Attiecībā uz Rīgas brīvostā savākto kuģu radīto naftas atkritumu pārvadāšanu konkrētā tirgus definīcija paliek atvērta; 3) Rīgas brīvostā un Rīgai tuvāko reģionu ostās (Skultes, Salacgrīvas, Engures, Lielupes, Mērsraga ostās) savākto kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšana. Attiecībā uz Rīgas brīvostā un Rīgai tuvāko reģionu ostās (Skultes, Salacgrīvas, Engures, Lielupes, Mērsraga ostās) savākto kuģu radīto naftas

⁴² KP 30.11.2012. lēmums Nr. E02-91. KP lēmumā secināja, ka kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanas tirgus ir tieši saistīts ar kuģu radīto naftas atkritumu savākšanas tirgu. Kuģu radītie naftas atkritumi, kas tiek attīrīti konkrētajā ģeogrāfiskajā tirgū (Rīgas, Skultes, Salacgrīvas, Engures, Lielupes, Mērsraga ostu ģeogrāfiskajā teritorijās) esošajās naftas atkritumu attīrīšanas iekārtās, pamatā tiek arī savākti šajā ģeogrāfiskajā tirgū.

atkritumu attīrīšanu konkrētā tirgus definīcija paliek atvērta; 4) Rīgas brīvastā savākto notekūdeņu attīrīšana. Attiecībā uz Rīgas brīvastā savākto notekūdeņu attīrīšanu konkrētā tirgus definīcija paliek atvērta.

4. RBP UN EKO OSTA NOSLĒGTIE LĪGUMI

- 106 Lai izvērtētu RBP rīcības neatkarību un iespēju mainīt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas kārtību Rīgas brīvastā, tika analizēti RBP ar Eko ostu noslēgtie līgumi (spēkā no 2003. gada), saskaņā ar kuros ietvertajiem nosacījumiem Eko osta darbojas un sniedz pakalpojumus Rīgas brīvastas teritorijā.
- 107 RBP un Eko osta ir noslēgti šādi līgumi:
- 1) 31.03.2003. Līgums par kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu attīrīšanas kompleksa nomu un apsaimniekošanu (turpmāk – Nomas līgums);
  - 2) 11.11.2003. Kopējās sadarbības līgums (turpmāk – Apsaimniekošanas līgums).
- 108 Nomas līgums paredz, ka:
- 1) RBP īpašumā ir kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu attīrīšanas komplekss (Komplekss), kas atrodas Rīgā, Tvaika ielā 39;
  - 1) RBP nodod un Eko osta pieņem atlīdzības lietošanā un apsaimniekošanā Kompleksu. RBP nodod Kompleksu Eko ostai ar mērķi nodrošināt kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu un pārstrādi atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām;
  - 2) Eko osta apņemas izmantot Kompleksu tikai Nomas līgumā norādītajiem mērķiem, nodrošinot kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pārstrādes nepārtrauktību Rīgas brīvastā;
  - 3) Eko osta uz sava rēķina veic Kompleksa uzturēšanu un kārtējos remontus, lai nepieļautu kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pārstrādes pārtraukumu Rīgas brīvastā;
  - 4) Eko ostas tiesības lietot Kompleksu rodas ar Nomas līguma noslēgšanas dienu;
  - 5) RBP garantē, ka Eko osta var bez šķēršļiem izmantot Kompleksu saskaņā ar Nomas līgumu bez jebkāda veida pārtraukumiem vai traucējumiem no RBP puses;
  - 6) RBP vienpusēji var izbeigt Nomas līgumu, ja Eko osta ir bankrotējusi un/vai nepilda uzticētos pienākumus;
  - 7) Eko osta var izbeigt Nomas līgumu vienpusēji, par to paziņojot RBP 6 mēnešus iepriekš;
  - 8) 14.03.2007. puses vienojas pagarināt Nomas līguma darbības termiņu līdz 31.03.2025.
- 109 Apsaimniekošanas līgums paredz, ka:
- 1) Līguma slēdzēji vienojas par savstarpēju sadarbību kopēju mērķu sasniegšanai, veicot pasākumus un nodrošinot šādus pakalpojumus Rīgas brīvastas teritorijā: kuģu radīto atkritumu un piesārņojošo ūdeņu pieņemšanu un apsaimniekošanu;
  - 2) Līgumā Eko osta nodrošina kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu un apsaimniekošanu;
  - 3) Eko osta nodrošina pastāvīgu diennakts gatavību pieņemt attīrīšanas iekārtās piesārņotos ūdeņus no savācējkuģiem un veikt to attīrīšanu;
  - 4) Apsaimniekošanas līgumā RBP izstrādā kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas plānu un no iekasētās sanitārās maksas nodrošina Eko ostai šī līguma izpildes procesā nepieciešamo izdevumu segšanu izdevumu segšanai, t. sk. kuģu radīto atkritumu pieņemšanai un apsaimniekošanai;

- 5) norēķinu kārtība no kopējas darbības Apsaimniekošanas līgumā tiek noteikta 100 % no iekasētās sanitārās maksas;
  - 6) Apsaimniekošanas līguma darbības laiks ir līdz 31.03.2004., līgums var tikt pagarināts, bet ne ilgāk, kā Nomas līgums.
- 110 Ņemot vērā minēto, izdarīti turpmākie secinājumi.
- 1) noslēdzot Nomas līgumu, RBP ir nodevusi nomā Eko ostai RBP piederošo Kompleksu līdz 31.03.2025. Līdz ar Nomas līguma noslēgšanu ir noslēgts Apsaimniekošanas līgums, saskaņā ar kuru Eko osta apņemas nodrošināt kuģu radīto atkritumu pieņemšanu un apsaimniekošanu Rīgas brīvdostas teritorijā nepārtrauktā režīmā, saņemot par to 90 %- 100 % no iekasētās sanitārās maksas. Saskaņā ar RBP 21.11.2022. papildus sniegto informāciju Eko osta šobrīd saņem 70 %-80 % no sanitārās maksas);
  - 2) Nomas līgumu RBP var izbeigt, ja Eko osta bankrotējusi vai nepilda uzticētos pienākumus. Eko osta Nomas līgumu var izbeigt, paziņojot par to RBP 6 mēnešus iepriekš. Līdz ar to RBP, ja neizpildās iepriekš minētie nosacījumi, nav iespēju izbeigt Nomas līgumu, kamēr Eko osta to drīkst izbeigt, ja vēlas;
  - 3) tā kā Nomas līgums un Apsaimniekošanas līgums ir spēkā līdz 31.03.2025., RBP līdz minēto līgumu darbības perioda beigām ir ierobežotas iespējas (vai nav iespēju) izbeigt/pārskatīt minētos līgumus un nosacījumus tajos. Minētais (ja RBP līgumus izbeidz) vienlaikus var ietvert risku, ka RBP nespēj izpildīt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas saistības, kas noteiktas nacionālajos un starptautiskajos normatīvajos aktos;
  - 4) RBP un Eko ostas noslēgto līgumu darbības laiks ir 22 gadi (2003.-2025.), minētie līgumi vērtējami kā ilgtermiņa līgumi. Šo līgumu rezultātā tirgi, kurus tie ietekmē, ir slēgti konkurencei. Līdz ar to citiem tirgus dalībniekiem (potenciālajiem Eko osta konkurentiem) nav vai ir ļoti ierobežotas iespējas sākt darbību ar kuģu radīto atkritumu saistītajos tirgos Rīgas brīvdostas teritorijā;
  - 5) saskaņā ar Nomas līguma preambulas 6. punktā norādīto, Komplekss ir RBP īpašums. Pirmšķietami Nomas un Apsaimniekošanas līgumi nav slēgti konkursa rezultātā. Komplekss būtu nododams nomā, RBP izsludinot konkursu, kā rezultātā nomas tiesības tiktu iegūtas konkurences par tirgu rezultātā. Tāpat apsaimniekošanas līgums, kurā veicamās darbības izriet no starptautiskajos normatīvajos aktos noteiktajiem ostas pārvaldes pienākumiem kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas jomā, būtu slēdzams ar konkursa rezultātā izvēlētu pakalpojumu sniedzēju.

5. RBP IEPIRKUMI

5.1. Iepirkums (1)⁴³

- 111 Ar Administratīvās apgabaltiesas 21.10.2020. spriedumu lietā Nr. A420689310 tika apmierināts Corvus pieteikums un uzlikts pienākums RBP rīkot iepirkumu, kurā tiktu izvēlēts visu veidu atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanas pakalpojumu sniedzējs.
- 112 Atbilstoši Administratīvās apgabaltiesas spriedumam RBP 05.03.2021. izsludināja iepirkuma procedūru "Kuģu radīto atkritumu pieņemšanas pakalpojums" (Iepirkuma identifikācijas Nr.RBP_2021/1).
- 113 Corvus, Eko osta un SIA "eSYSPRO" apstrīdēja vairākas Iepirkuma nolikumā noteiktās prasības. Izskatot kopumā četrus apstrīdēšanas iesniegumus, IUB ar

⁴³ Pieejams: <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/50759>

20.07.2021. lēmumiem Nr. 4-2.2/21-12/2 un Nr. 4-2.2/21-9/3 aizliedza RBP bez grozījumu veikšanas turpināt Iepirkumu un slēgt Iepirkuma līgumu.

- 114 Viens no pamatojumiem, kāpēc IUB aizliedza turpināt Iepirkumu, bija apstākļi, ka Iepirkuma nolikumā nav ietverts līguma projekts, atbilstoši kuram Iepirkuma līguma izpildītājam būtu darīti zināmi skaidri noteikumi, kādā veidā no kuģiem pieņemtie atkritumu nododami obligātajam sadarbības partnerim, t. i., Eko ostai.

5.2. Iepirkums (2)⁴⁴

- 115 Līgumprojektu, kuru RBP pievienoja Iepirkumam, RBP saņēma no Eko ostas. Attiecībā par Līgumprojektā ietvertajām piesārņojuma prasībām RBP un IUB saņēma sūdzības no Corvus, SIA "Jadis" un SIA "eSYS PRO" par to, ka minētās prasības nav pamatotas un tādējādi līguma izpildītājs tiek pakļauts riskam pārsniegt šīs prasības un maksāt Eko ostai papildu samaksu par šo prasību neievērošanu, kamēr Eko osta, potenciāli uzvarot konkursā, šādas papildu maksas sev nemaksātu, rezultātā radot konkurenci kropļojošus apstākļus. Vienlaikus Eko osta iesniedza sūdzību⁴⁵ par Iepirkuma (2) nolikumā ietvertajām prasībām, jo, Eko ostas ieskatā, atsevišķas RBP noteiktās prasības ir objektīvi nepamatotas un nepilnīgas, kas liedz RBP sasniegt Iepirkuma organizēšanas mērķi, t. i., atsevišķās pietātnēs piekļuves vieta no sauszemes puses atrodas ārpus Rīgas brīvostas teritorijas un RBP nenodrošina pakalpojuma sniedzējam piekļuvi pie šīm pietātnēm no sauszemes puses. Par piekļuvi pietātnēm no sauszemes pakalpojuma sniedzējam jāvienojas ar attiecīgajai pietātnei pieguļošās teritorijas īpašnieku.

- 116 Izvērtējot sūdzībās norādītos argumentus, IUB norādīja:

- 1) Iepirkumā noteiktais risinājums, kas ar Līgumprojektu uzliek pakalpojuma sniedzējam (kas ir tikai atkritumu pārvaldītājs) atbildību par atkritumu sastāvu, ir vērtējams kā konkurenci nepamatoti ierobežojošs, jo:
  - (i) šādas prasības nav izvirzītas attiecībā uz klientiem (kuģiem), no kā tiks savākti atkritumi (kā iepriekš secināts, šādas prasības nenosaka normatīvie akti (ne Latvijas, ne starptautiskie)). Līdz ar to klienti nodos atkritumus Iepirkuma līguma izpildītājam tādā to sastāvā, kādi tie ir radīti uz kuģa tā ekspluatācijā;
  - (ii) faktiskā situācija nepieļauj līguma izpildītājam rīcības brīvību, proti, tam ir pienākums kuģu radītos atkritumus sanitārās maksas ietvaros pieņemt no klientiem un nodot tos Eko osta kā Rīgas brīvostas teritorijā esošo attīrīšanas kompleksa operatoram, ar ko ir jāslēdz sadarbības līgums par šo atkritumu pieņemšanu;
  - (iii) Līgumprojekta 2.7.-2.9. apakšpunkti liek Iepirkuma līguma izpildītājam uzņemties atbildību, tādējādi radot tam papildu izmaksas jeb zaudējumus, kuri nav iepriekš paredzami un kontrolējami. Turklāt arī šāda Līgumprojekta nosacījuma piemērošana nenodrošina vienlīdzīgu konkurenci Iepirkumā. IUB ieskatā, ir racionāli pieņemt, ka šāds saistību pastiprinājums faktiski neattiektos uz Eko osta, ja tā iegūtu līguma slēgšanas tiesības, ņemot vērā, ka tai nebūtu jāslēdz Līgums pašai ar sevi;
- 2) lai nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi pret visiem pretendentiem, RBP ir jānodrošina korekts risinājums gadījumā, ja atkritumu sastāvs ir neatbilstošs Līgumprojekta 2.7. un 2.8. apakšpunktos noteiktajām prasībām;

⁴⁴ Pieejams: <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/64610>

⁴⁵ Eko osta 29.12.2021. vēstule Nr. 303/12-21v, IUB 31.01.2022. lēmums Nr. 4-2.2/22-3; pieejams: <https://info.iub.gov.lv/lv/meklet/g/R%C4%ABqas%20br%C4%ABvostas%20p%C4%81rvalde/pt/complaint/>

- 3) Līgumprojekta 2.9. apakšpunkta piemērošana ir atzīstama par neatbilstošu risinājumu.
- 117) Nemot vērā minēto, IUB 31.01.2022. pieņēma lēmumu Nr. 4-2.2/22-3 aizliegt RBP bez grozījumu veikšanas turpināt Iepirkumu un slēgt Iepirkuma līgumu.

Līgumprojekts Iepirkumā (2)

- 118 Līgumprojekts noteica, ka Eko osta pieņem kuģu radītos atkritumus un piesārņotos ūdeņus (turpmāk tekstā – Atkritumi), kas atrunāti Iepirkuma *Tehniskās specifikācijas* noteikumos. Atkritumi Līgumprojekta izpratnē ir MARPOL I, IV, V un VI pielikuma atkritumi⁴⁶.
- 119 Eko osta pieņem Atkritumus tikai sanitārās maksas ietvaros un apjomos, kas nepārsniedz Ostas maksu 2.3. nodaļā noteiktos lielumus. Ja klients (t. i., Iepirkuma uzvarētājs) piesaka atkritumu apjomu, kas ir lielāks par Ostas maksu 2.3. nodaļā noteiktajiem lielumiem, virslimita atkritumu pieņemšanas cenas tiek noteiktas saskaņā ar Līgumprojekta Pielikumu Nr. 1 – “Cenu lapa.”⁴⁷
- 120 Līgumprojektā⁴⁸ noteikts:

“Klienta nodotajiem atkritumiem (notekūdeņiem, sateču ūdeņiem u. c. šķidrājiem atkritumiem) jāatbilst šādām prasībām:

[1] notekūdeņos esošie naftas produkti nedrīkst sacietēt, ja apkārtējās vides temperatūra ir augstāka par 0 grādiem pēc celsija;

[2] nodotajos notekūdeņos piesārņojums vienā nodošanas reizē nedrīkst pārsniegt šādas vidējās limitējošās koncentrācijas:

bioloģiskā skābekļa patēriņš (BSP5) – 80,0 mg/l;

ķīmiskā skābekļa patēriņš (KSP) – 2500 mg/l;

suspendētās vielas – 600 mg/l;

kopējais slāpekļis – 15,0 mg/l;

kopējais fosfors – 2,0 mg/l.

Klienta nodotie notekūdeņi nedrīkst saturēt smagos metālus un to kaitīgo vai indīgo vielu piejaukumus”.

- 121 Līgumprojekts⁴⁹ paredzēja, ka Eko ostai ir tiesības atteikt pieņemt pieteiktos atkritumus, ja tie neatbilst paziņojumā (dokuments, kurā klients pirms nodošanas attīrīšanai norāda informāciju par nododamajiem atkritumiem) deklarētajam atkritumu sastāvam. Ja klienta nodotie atkritumi neatbilst Līgumprojekta 2.7.–2.8. apakšpunktos noteiktajām kvalitātes prasībām, Eko ostai pēc brīvas izvēles ir tiesības:

[1] “atgriezt Klientam uz tā juridisko adresi vai citu Klienta norādīto adresi jau pieņemtos atkritumus (šādos gadījumos Atkritumu atgriešanas izdevumus sedz Klients)” vai

[2] “SIA “Eko osta” pieņem nodotos atkritumus un nosaka pārstrādes cenas pēc MK noteikumu Nr.174 “Noteikumi par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu”⁵⁰ 57. punktā⁵¹ noteiktās formulas”.

⁴⁶ Līgumprojekta 1.1. punkts

⁴⁷ Līgumprojekta 1.2. punkts

⁴⁸ Līgumprojekta 2.7., 2.8. punkts

⁴⁹ Līgumprojekta 2.9. punkts

⁵⁰ Ministru kabineta 22.03.2016. noteikumi Nr. 174 “Noteikumi par sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanu un lietošanu”.

⁵¹ $V = T \times K \times (R - 1)$, kur:

V – kompensācijas apmērs (EUR, bez PVN);

T – cenu lapā (Pielikumā Nr. 1) norādītais atkritumu pieņemšanas tarifs;

K – pieņemto atkritumu daudzums kubikmetros (m³);

R – piesārņojošās vielas maksimāli pieļaujamās koncentrācijas vislielākā pārsniegšanas reize, ko aprēķina, izmantojot šādu formulu:

$R = E/M$, kur

E – pārbaudē konstatētā piesārņojošās vielas koncentrācija pieņemtajos atkritumos (mg/l);

122Tāpat Līgumprojekts noteica apjomus, kas tiek nodoti līdz Ostas maksu 2.3. nodaļā noteiktajiem robežlielumiem un apmaksu par pakalpojumu Eko osta veic RBP. Par apjomiem, kas Eko ostai tiek nodoti virs Ostas maksu 2.3. nodaļā noteiktajiem robežlielumiem, klientam jāmaksā Eko ostai atbilstoši Līgumprojekta pielikumam Nr.1 – "Cenu lapa"⁵².

123Attiecībā uz kuģu radīto naftas atkritumu apsaimniekošanu, t. sk. Līgumprojektā noteiktajām piesārņojuma prasībām, pirmšķietami secināms:

- 1) piesārņojuma prasības vienādi attiecas gan uz naftu saturošajiem kuģu radītajiem atkritumiem (MARPOL I pielikums), gan notekūdeņiem (MARPOL IV pielikums). Naftu saturošie kuģu radītie atkritumi uzskatāmi par bīstamajiem atkritumiem, kas apsaimniekojami atbilstoši bīstamo atkritumu apsaimniekošanas kārtībai. Kuģu radītie notekūdeņi pirmšķietami uzskatāmi par analogiem sadzīves (vai ražošanas, vai komunāliem) notekūdeņiem, kas apsaimniekojami atbilstoši notekūdeņu apsaimniekošanas kārtībai. Līdz ar to minētajiem atkritumu veidiem nebūtu nosakāmi un piemērojami vieni un tie paši kritēriji;
- 2) Iepirkums paredzēja visus sanitārās maksas ietvaros savāktos kuģu radītos atkritumus (t. sk. naftu saturošos un notekūdeņus) nodot Eko ostai. Līdz ar to Eko osta uzskatāma neizbēgamu sadarbības partneri komersantam, kas uzvarēs Iepirkumā un savāks kuģu radītos atkritumus Rīgas ostā;
- 3) Ja kuģu radītie atkritumi neatbilst Eko ostas noteiktajiem kritērijiem, Eko osta Līgumprojektā paredzēja divas iespējas:
  - (i) nepieņemt kuģu radītos atkritumus no savācēja (Iepirkuma uzvarētāja). Līdz ar to savācējs ir pakļauts riskam, ka naftu saturošie kuģu radītie atkritumi jānogādā attīrīšanai citas tuvākās ostas attīrīšanas iekārtās, piemēram, Liepājā vai Ventspilī (ja tas iespējams), kas savācējam rada papildu izmaksas. Vienlaikus, iesniedzot Iepirkuma piedāvājumu, pretendents ir jāparedz šāds risks, un līdz ar to piedāvājumā jāietver izmaksas šī riska novēršanai. Pirmšķietami šādu nosacījumu Eko osta neattiecinās uz sevi, iesniedzot piedāvājumu. Notekūdeņus, iespējams, var nogādāt attīrīšanai SIA "Rīgas ūdens", kas atrodas Rīgā. Arī šajā gadījumā savācējam būs papildu izmaksas, ja Eko osta atteiktos pieņemt notekūdeņus;
  - (ii) pieņemt atkritumus, piemērojot tiem papildu maksu. Šādā gadījumā RBP samaksā Eko ostai sanitāro maksu par savākto atkritumu (atbilstoši Eko ostas noteiktajiem kritērijiem) pieņemšanu attīrīšanai, savukārt savācējam ir jāmaksā Eko ostai papildu maksa (ņemot vērā kritērija koncentrācijas pārsniegumu). Ņemot vērā minēto, Iepirkuma pretendenti ir pakļauti riskam maksāt papildus par kuģu radīto atkritumu nodošanu Eko ostai. Līdz ar to, iesniedzot Iepirkuma piedāvājumu, pretendents ir jāparedz arī šāds risks un piedāvājumā jāietver izmaksas šī riska novēršanai;
- 4) šobrīd kuģu radītos atkritumus Rīgas brīvastā savāc Eko osta, kam nav ierobežojumu kā pretendents piedalīties Iepirkumā. Ņemot vērā iepriekš šajā ziņojumā vērtēto, pretendenti, iesniedzot Iepirkumā piedāvājumu, tajā jāparedz izmaksas (riski), kas saistīti ar atkritumu sastāva neatbilstību Eko ostas noteiktajiem kritērijiem. Vienlaikus šādi riski pirmšķietami nav jāparedz Eko ostai kā pretendents, jo tā neslēgs līgumu pati ar sevi par kuģu radīto atkritumu pieņemšanu. Ņemot vērā Eko ostas priekšrocības, tai

---

M – saskaņā ar šī Līguma 2.7 punktā noteikto maksimāli pieļaujamo piesārņojošo vielu koncentrāciju pieņemtajos atkritumos (mg/l).

⁵² Līgumprojekta 2.10. apakšpunkts

- ir iespējams Iepirkumā piedāvāt zemāko cenu, kādu citiem pretendentiem nav iespējams piedāvāt;
- 5) kuģa radītie atkritumi nosacīti varētu tikt iedalīti 3 kategorijās: i) kuģa patstāvīgi radītie naftas atkritumi (rodas, piemēram, dzinējos, mašīntelpās), ii) ar kuģa ekspluatāciju (darbību) saistītie atkritumi, iii) kuģa kravu pārpalikumi (kravas materiālu atliekas). Sanitārā maksa pirmšķietami attiecas uz kuģa patstāvīgi radītajiem atkritumiem, un to saņem ostas pārvalde. Kuģa patstāvīgi radītie naftas atkritumi pirmšķietami rodas kuģa iekārtās (dzinējos, mašīntelpās), notekūdeņi – kuģa tualetēs, virtuvēs utt. Līdz ar to šie naftu saturošie kuģu radītie atkritumi būtu uzskatāmi par tādiem, kuru ķīmiskais sastāvs: i) ir līdzīgs, ii) nav atkarīgs no kuģa tipa, tonnāžas, pārvadātās kravas veida utt. Tas pats pirmšķietami secināms par kuģu radītajiem notekūdeņiem. Turklāt sanitārā maksa tiek noteikta par *"kuģa bruto tilpības vienību (angļu val. – Gross Tonnage), kas norādīta kuģa tilpības apliecībā"*⁵³. Līdz ar to, jo lielākas ietilpības kuģis, jo jaudīgāks dzinējs tam nepieciešams, jo vairāk naftu saturošu atkritumu tas rada darbības procesā. Ņemot vērā Eko ostas pieredzi kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanā, Eko ostas rīcībā vajadzētu būt informācijai par kuģa patstāvīgi radīto atkritumu ķīmisko sastāvu, kas, savukārt, apsaimniekojami (attīrāmi) sanitārās maksas ietvaros. Līdz ar to kuģu radītajiem atkritumiem, kas apsaimniekojami sanitārās maksas ietvaros, Līgumprojektā, iespējams, nebūtu nosakāmi (piemērojami) ķīmiskā sastāva kritēriji;
  - 6) maksu par kuģim ostā sniegtajiem pakalpojumiem (t. sk. atkritumu un piesārņoto ūdeņu pieņemšanu) saņem attiecīgā pakalpojuma sniedzējs. Šajā pakalpojumā pamatā tiek savākti kuģa ekspluatācijas rezultātā radītie atkritumi (piemēram, naftu saturošos kravas tanku mazgājāmie ūdeņi, netīrie balasta ūdeņi, naftas nosēdumi pēc kravas tanku mazgāšanas). Kuģu ekspluatācijas rezultātā radītie atkritumi līdz 2023. gada jūlijam netika apsaimniekoti sanitārās maksas ietvaros, un to ķīmiskais sastāvs pirmšķietami varētu būt atkarīgs no kuģa kravas, līdz ar to šo atkritumu ķīmiskais sastāvs varētu būt atšķirīgs. Tādējādi kuģu radītajiem atkritumiem, kas netiek apsaimniekoti sanitārās maksas ietvaros, ķīmiskā sastāva kritēriji būtu nosakāmi, ievērojot zināmus nosacījumus: i) kritēriji nosakāmi atsevišķi naftu saturošajiem atkritumiem un notekūdeņiem, ii) tā kā par kuģu radīto atkritumu sastāvu atbildīgs ir kuģis, atbildība par atkritumu sastāva kritēriju pārsniegumu būtu nosakāma kuģim, t. i., paredzot to kuģa noslēgtajā līgumā ar aģentu;
  - 7) Līgumprojektā noteiktie kritēriji kuģu radīto atkritumu pieņemšanai varētu būt uzskatāmi par neskaidriem un, iespējams, potenciālos savācējus (Iepirkuma pretendētus) diskriminējošiem. Pirmšķietami secināms, ka kritēriji rada priekšrocības vienam pretendētam (Eko osta), savukārt citiem pretendentiem rada nelabvēlīgākus konkurences apstākļus (piemēram, Iepirkuma pieteikumā jāparedz izmaksas papildu maksai par Eko ostas Līgumprojektā paredzēto atkritumu raksturojošo rādītāju pārsniegumu);
  - 8) saskaņā ar Lēmumā secināto, Eko osta atrodas dominējošā stāvoklī naftu saturošo kuģu radīto atkritumu attīrīšanas tirgū. Pirmšķietami situācija nav mainījusies. Līdz ar to uzskatāms, ka Eko osta joprojām atrodas dominējošā stāvoklī minētajā tirgū. Vienlaikus Eko osta darbojas kā kuģu radīto atkritumu savācējs, kas šobrīd savāc kuģu radītos atkritumus Rīgas ostas teritorijā. KP Lēmumā konstatēja, ka Eko osta ietekmēja konkurences

⁵³ RBP valdes 19.11.2020. lēmums Nr.105 "Par Rīgas ostas maksas apstiprināšanu" pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/318900-par-rigas-ostas-maksu-apstiprinasanu>; 2.6., 35. punkts

situāciju naftu saturošo kuģu radīto atkritumu savākšanas tirgū. Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka Līgumprojekta nosacījumi norāda uz nevienlīdzīgu nosacījumu piemērošanu kuģu radīto atkritumu savākšanas tirgū, radot potenciāli nelabvēlīgākus konkurences apstākļus Eko ostas konkurentiem minētajā tirgū.

5.3. Iepirkums (3)⁵⁴

- 124 RBP 26.09.2022. izsludināja iepirkumu kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanai Rīgas brīvastā (turpmāk – Iepirkums (3)), kura 1. pielikumā pievienots Sadarbības līguma projekts (turpmāk – Projekts (3)), kāds RBP konkursa uzvarētājam slēdzams ar Eko ostu.
- 125 Projekts (3) paredz, ka:
- 1) Eko osta pieņem kuģu radītos atkritumus no Klienta, t. i., savācēja tikai sanitārās maksas ietvaros un apjomos, kas nepārsniedz RBP lēmuma Nr. 105 2.3. nodaļā noteiktos lielumus. Ja savācējs piesaka atkritumu apjomu, kas ir lielāks par RBP lēmuma Nr. 105 2.3. nodaļā noteiktajiem lielumiem, virslimita atkritumu pieņemšanas cenas tiek noteiktas saskaņā ar Pielikumu Nr. 1 – “Cenu lapa”;
  - 2) atkritumi no savācēja tiek pieņemti uzglabāšanai vai pārstrādei attīrīšanas iekārtu kompleksā. Eko osta atkritumus utilizē vai nodod tos trešajām personām gala pārstrādei atbilstoši A kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas Nr. RI12IA0003 nosacījumiem.
- 126 Izvērtējot Iepirkuma (3) un Projekta (3) nosacījumus, secināms:
- 1) Projekts (3) nesatur Līgumprojekta 2.7.–2.8. punktā noteikto. Līdz ar to Projekta (3) nosacījumi neparedz ķīmiskā sastāva kritērijus kuģu radītajiem atkritumiem, lai tos pieņemtu Eko osta;
  - 2) Projekts (3) arī neparedz iespēju Eko ostai nepieņemt kuģu radītos atkritumus no kuģu radīto atkritumu savācēja.
- 127 Saskaņā ar Iepirkuma (3) nolikumā noteikto, iesniegtos piedāvājumus RBP plānoja atvērt 01.12.2022. Tā kā IUB bija saņemtas sūdzības, IUB līdz lēmuma pieņemšanai apturēja Iepirkumā (3) iesniegto piedāvājumu atvēršanu.
- 128 IUB ar 15.12.2022. lēmumu Nr. 4-2.2/22-22 atļāva RBP turpināt iepirkuma procedūru un slēgt iepirkuma līgumu Iepirkumā (3) un atstāt spēkā Iepirkuma (3) dokumentācijā noteiktās prasības, atverot iesniegtos piedāvājumus 29.12.2022.
- 129 Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju, Iepirkumā (3) tika saņemti 3 piedāvājumi ar šādiem komersantu finanšu piedāvājumiem:
- 1) Eko osta (1 516 225.43 EUR);
  - 2) SIA “eSYS PRO” (4 407 850 EUR);
  - 3) Corvus (1 880 551 EUR).
- 130 Iepirkuma (3) nolikumā RBP norādīja apkalpoto kuģu skaitu un to nodoto atkritumu daudzumu 2018.–2021. gadā, 2022. gada I–VIII.

1. tabula

Apkalpotie kuģi un to nodotais atkritumu daudzums 2018.–2021. gads, 2022. gada janvāris–augusts

Kuģu skaits un nodotais atkritumu apjoms (m ³)/periods	2018	2019	2020	2021	2022 I-VIII
Apkalpoto kuģu skaits	2651	2520	2276	2183	1512

⁵⁴ Pieejams: <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/88908>

MARPOL I (m ³)					
Sateces ūdeņi	3321	3190	2387	1145	1042
Naftas atliekas (nosēdumi)	6480	6557	5266	3397	2448
Kravas tanku mazgājamo ūdeņu	5362	9491	9397	747	863
Netīrie balasta ūdeņi	-	2	12	10	0,5
Kravas tilpņu nosēdumi	-	3	2	0,4	-
Citi	580	399	576	390	258
KOPĀ:	15743	19642	17640	5689,4	4611,5
<i>t.sk., sanitārās maksas ietvaros*</i>	<i>3321</i>	<i>3190</i>	<i>2387</i>	<i>1145</i>	<i>1042</i>
<i>Pieņemts vidēji no 1 kuģa sanitārās maksas ietvaros*</i>	<i>1.252735</i>	<i>1.265873</i>	<i>1.04877</i>	<i>0.524508</i>	<i>0.689153</i>
<i>Pieņemts vidēji no 1 kuģa MARPOL I ietvaros*</i>	<i>5.938514</i>	<i>7.794444</i>	<i>7.750439</i>	<i>2.60623</i>	<i>3.049934</i>
MARPOL IV					
Notekūdeņi (m ³)	57433	59759	22632	1597	10949
<i>pieņemtie notekūdeņi no 1 kuģa, vidēji (m³)*</i>	<i>21.66465</i>	<i>23.71389</i>	<i>9.943761</i>	<i>0.731562</i>	<i>7.241402</i>

*KP aprēķins, ņemot vērā Iepirkuma (3) nolikumā norādītos datus

131) Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms:

- 1) tā kā sanitārās maksas ietvaros kuģis līdz 19.07.2023. varēja nodot līdz 10 m³ naftas produktu atkritumu, naftas produktu atkritumus, par kuriem piemērojami maksimālie tarifu robežlīmeņi, t. i., virs atkritumu apjoma, ko var nodot sanitārās maksas ietvaros, 2018.–2022. gadā vidēji viens kuģis nodevis 2–7 m³;
- 2) tā kā sanitārās maksas ietvaros kuģis līdz 19.07.2023. varēja nodot līdz 150 m³ notekūdeņu (kruīza kuģi līdz 150 m³ kalendārajā dienā), Rīgas brīvostas teritorijā notekūdeņi no kuģiem tiek apsaimniekoti sanitārās maksas ietvaros. Līdz ar to kuģiem nav jāveic papildu maksājumi, norēķinoties par papildus sniegtajiem pakalpojumiem saskaņā ar maksimālajiem tarifu robežlīmeņiem par nodotajiem notekūdeņiem.

132) Izvērtējot Iepirkumā (3) iesniegtos finanšu piedāvājumus, secināms, ka Eko osta iesniedza lētāko piedāvājumu.

133) Iepirkums (3) tika pārtraukts, ņemot vērā, ka būtu nepieciešami būtiski grozījumi Projektā (3) saistībā ar RBP pienākumu izpildīt Noteikumu Nr. 193 19.⁵⁵ un 81. punktu⁵⁶ prasības.

134) RBP 27.04.2024. izsludināja jaunu iepirkumu kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanai Rīgas brīvostā (21.06.2024. pagarinot pieteikumu iesniegšanas termiņu) (turpmāk – Iepirkums (4)), kurā līdz šim brīdim ir tikuši atvērti piedāvājumi un notiek piedāvājumu vērtēšana. Par šī iepirkuma nolikuma prasībām nav tikušas iesniegtas sūdzības IUB.

⁵⁵ 19. Ostas pārvalde apstiprina kuģu atkritumu pieņemšanas maksu. Tā sastāv no: 19.1. tiešās maksas par kuģu atkritumu pieņemšanu (turpmāk – tiešā maksa); 19.2. netiešās maksas par kuģu atkritumu pieņemšanu (turpmāk – netiešā maksa); pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/331230-kugu-atkritumu-pienemsanas-kartiba-un-kugu-atkritumu-apsaimniekosanas-planu-izstrades-kartiba>

⁵⁶ Līdz 2023. gada 1. jūlijam ostas pārvalde pārskata kuģu atkritumu apsaimniekošanas plānu, kurš apstiprināts līdz šo noteikumu spēkā stāšanās brīdim, un atjaunina to vai izstrādā jaunu kuģu atkritumu apsaimniekošanas plānu atbilstoši šo noteikumu prasībām; pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/331230-kugu-atkritumu-pienemsanas-kartiba-un-kugu-atkritumu-apsaimniekosanas-planu-izstrades-kartiba>

135 Rezultātā Eko osta turpina nodrošināt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu Rīgas brīvastā, pamatojoties uz Apsaimniekošanas līgumu.

6. OSTAS PAKALPOJUMU MAKSIMĀLIE TARIFU ROBEŽLĪMEŅI PAR ATKRITUMU UN PIESĀRŅOTO ŪDEŅU PIENĒMŠANU

- 136 Ostas maksa⁵⁷ paredzēja maksimāli pieļaujamo maksu par:
- 1) naftu saturošo kuģu radīto atkritumu (MARPOL I pielikums) nodošanu speciāli aprīkotam kuģim, autotransportam vai attīrīšanas iekārtās:
    - i) speciāli aprīkotam kuģim vai autotransportam – 80.9 EUR/m³;
    - ii) stacionārajās iekārtās – 42 EUR/m³;
  - 2) notekūdeņu (MARPOL IV pielikums) nodošanu speciāli aprīkotam kuģim, autotransportam vai attīrīšanas iekārtās:
    - i) speciāli aprīkotam kuģim vai autotransportam – 34 EUR/m³;
    - ii) stacionārajās iekārtās – 9 EUR/m³.
- 137 Veicot grozījumus Ostas maksās, maksa kopš 19.07.2023. par MARPOL I pielikuma atkritumu nodošanu ir 88,99 EUR/m³, MARPOL IV pielikuma atkritumu nodošanu – 37,4 EUR/m³, nav noteikta maksa par minēto atkritumu veidu nodošanu stacionārajās iekārtās.
- 138 Norādītā maksa ir maksimāli pieļaujamā, kādu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniedzējs var piemērot, pieņemot no kuģa atkritumus Rīgas brīvastā.
- 139 Citās Latvijas ostās (Liepāja, Ventspils) maksas saskaņā ar Iesniegumā 1 norādīto par šo atkritumu nodošanu ir zemākas (piemēram, Liepājas ostā tarifs par naftas saturošo atkritumu un notekūdeņu pieņemšanu ir 15 EUR/t (plus maksa par savācējkuģa (120 EUR/h) vai automašīnas (200 EUR/h) darba stundu)⁵⁸, Ventspilī – 17,25 EUR/m³.⁵⁹
- 140 Tā kā Iesniegumā 1 tika norādīts, ka Rīgas brīvastā ir visaugstākie maksimālie tarifu robežlīmeņi, salīdzinot ar Liepājas un Ventspils ostās noteiktajiem, TU tika veikts maksimālo tarifu robežlīmeņu salīdzinājums minētajās ostās.

2. tabula

Maksimālo tarifu robežlīmeņi Rīgas, Liepājas, Ventspils ostās 2022. gadā

Atkritumu veids/osta	Rīga	Liepāja	Ventspils
MARPOL I, nododot atkritumus speciāli aprīkotam kuģim, auto (EUR/m ³)	80,9		
MARPOL I, nododot atkritumus stacionārajās iekārtās (EUR/m ³)	42.0		
MARPOL I pieņemšana (EUR/t)		15+	
MARPOL I pieņemšana (EUR/m ³)			18+
MARPOL I, kuģiem, kas kuģo Baltijas jūrā, iekšējos ūdeņos (EUR/m ³)			

⁵⁷ RBP valdes 19.11.2020. lēmums Nr. 105 "Par Rīgas ostas maksas apstiprināšanu" (stājās spēkā 08.01.2021.), 62.–66. punkts.

⁵⁸ Liepājas ostas maksas, 73.–78. punkts (spēkā no 01.01.2022.), pieejams: <https://liepaja-sez.lv/uploads/assetDocument/source/6194c8f5ec115.pdf>

⁵⁹ Ventspils ostas maksas, 13.1., 13.3. punkts (spēkā no 01.01.2022.), pieejams: https://www.portofventsipils.lv/images/userfiles/public_files/documents/Ventspils_brivostas_maksas_lv_2022.pdf

MARPOL IV, nododot atkritumus speciāli aprīkotam kuģim, auto (EUR/m ³)	34,0		
MARPOL IV, nododot atkritumus stacionārajās iekārtās (EUR/m ³)	9,0		
MARPOL IV pieņemšana (EUR/t)		15+	
MARPOL IV pieņemšana (EUR/m ³)			18+
Par apkalpojošā kuģa darba stundu (EUR)		+120	+300
Par apkalpojošā auto darba stundu (EUR)		+200	

+ Liepājas un Ventspils ostās ir noteikts atsevišķs tarifs par kuģus apkalpojošā kuģa/automašīnas darba stundu, pieņemot atkritumus no kuģiem, līdz ar to piemērojot summāro tarifu.

- 141 Ņemot vērā Iesniegumā 1 norādīto, KP lūdza RBP norādīt izmaksas, kas pamato RBP apstiprināto tarifu maksimālos robežlīmeņus. RBP 01.02.2022. vēstulē norādīja, ka [*]
- 142 Tā kā maksimālie tarifu robežlīmeņi apstiprināti, ņemot vērā KMPG veiktos aprēķinus un izdarītos secinājumus, t. sk., analizējot RBP sniegtos datus par atkritumu apsaimniekošanu Rīgas brīvastā un publiski pieejamos Eko osta finanšu datus, nav pamata uzskatīt, ka RBP apstiprinātie maksimālo tarifu robežlīmeņi un līdz ar to Eko osta piemērotie tarifi ir nepamatoti.

7. ADMINISTRATĪVĀS RAJONA TIESAS 28.04.2023. SPRIEDUMS

- 143 Administratīvās rajona tiesa (turpmāk – ART) pēc Corvus pieteikuma ierosināja lietu Nr. A420182221 (A-0011—23/20) (turpmāk – Lieta) par RBP lēmuma Nr. 105 62.2. apakšpunkta (turpmāk – pārsūdzētā norma) un RBP lēmuma Nr. 98 62.2. apakšpunkta atcelšanu. RBP Lēmuma Nr. 105 62.2. apakšpunkts paredzēja, ka maksimāli pieļaujamā maksa par naftu saturošo kuģu radīto atkritumu (MARPOL I) nodošanu stacionārajās iekārtās aprēķināma pēc likmes 42 EUR/m³ (turpmāk – strīdus tarifs). Ar Lēmumu Nr. 98 pārsūdzētā norma grozīta, nosakot, ka maksimāli pieļaujamo maksu par naftu saturošo kuģu radīto atkritumu nodošanu stacionārajās iekārtās aprēķina pēc likmes 46,20 EUR/m³.
- 144 ART 28.04.2023. Lietā nosprieda atcelt RBP lēmuma Nr. 105 62.2. apakšpunktu un RBP lēmuma Nr. 98 62.2. apakšpunktu, kas abos minētajos lēmumos noteica maksimāli pieļaujamo maksu par naftu saturošo kuģu radīto atkritumu (MARPOL I pielikums) nodošanu stacionārajās attīrīšanas iekārtās - attiecīgi 42 EUR/m³⁶⁰ un 46,20 EUR/m³⁶¹. Saskaņā ar RBP 14.12.2024. vēstulē Nr. 1-06/1258 sniegto skaidrojumu RBP ir pārsūdzējusi ART spriedumu, un tādējādi tiesvedība Lietā joprojām nav pabeigta ar spēkā stājušos tiesas nolēmumu (attiecīgi ART 28.04.2023. spriedums nav stājies spēkā). Līdz ar to tiesvedība starp RBP un Corvus nav noslēgusies.
- 145 ART spriedumu pamatoja ar turpmāk norādītajiem argumentiem:
- 1) Corvus argumenti ir pietiekami, lai pieļautu saprātīgu iespēju, ka pārsūdzētā norma varētu būt izdota ar slēptu mērķi būtiski ierobežot konkurētspēju komersantiem, t. sk. Corvus, kuri vēlas pretendēt uz atkritumu pieņemšanas pakalpojuma sniegšanu Rīgas brīvastā, salīdzinot ar monopola apstākļos esošo Eko ostu. Pastāv reāls risks, ka Eko osta, atrodoties monopola situācijā, jebkuram komersantam piemēros nesamērīgi paaugstināto tarifu;

⁶⁰ Redakcijā, kas spēkā līdz 18.07.2023. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/318900-par-rigas-ostas-maksu-apstiprinasanu>

⁶¹ 23.12.2022. RBP lēmums Nr. 98, "Par grozījumiem "Rīgas ostas maksās", Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/338513>

- 2) ART konstatē, ka strīdus tarifs ietekmē Corvus konkurētspēju salīdzinājumā ar Eko ostu. MARPOL I pielikuma atkritumus operatori savāc no kuģiem. Tā kā iekārtas apsaimnieko Eko osta, tā iekasē un saņem maksu par šo atkritumu pieņemšanu iekārtās saskaņā ar strīdus tarifu. Eko osta Rīgas brīvostā pieņem atkritumus attīrīšanas iekārtās monopola situācijā. Minēto apstiprina KP 30.11.2012. lēmums Nr. E02-91;
- 3) no pārsūdzētās normas izriet, ka to piemēro par kuģu, nevis operatoru nodotajiem atkritumiem. Tomēr pastāv iespējamība, ka Eko osta pēc analogijas piemēros strīdus tarifu arī operatoru no kuģiem savāktajiem atkritumiem;
- 4) no RBP iepirkumu komisijas 25.11.2022. skaidrojuma izriet, ka Sadarbības līguma projekta pielikums (Cenu lapa/Atkritumu apsaimniekošanas maksas)⁶² attiecas uz tiem gadījumiem, kad iepirkuma līguma izpildītājam ir rīcības izvēle, kam nodot atkritumus. Eko osta var piedāvāt aktuālos tarifus un iepirkuma līguma izpildītājam ir rīcības brīvība izvēlēties tādu sadarbības partneri, kam uzskata par saimnieciski izdevīgu nodot ārpus sanitārās maksas pieņemtos kuģu radītos atkritumus. Minētais izriet arī no IUB 15.12.2022. lēmuma Nr. 4-2.2/22-22;
- 5) saskaņā ar Sadarbības līguma pielikuma Nr. 1 "Cenu lapa" 1.1. apakšpunktu MARPOL I pielikuma atkritumu apsaimniekošanas maksa ir 42 EUR/m³, tā ir identiska strīdus tarifam. Cenu lapā ir atrunāts, ka attiecībā uz šo tarifu Eko osta ir tiesības vienpusēji paaugstināt atkritumu apsaimniekošanas maksas saskaņā ar Rīgas ostas maksām;
- 6) gan ostā ienākošiem kuģiem, gan operatoriem Eko osta pieprasīs līdzīgu, nevis zemāku maksu par attiecīgo atkritumu pieņemšanu attīrīšanas iekārtās. Ja no operatoriem Eko osta pieprasīs lielāku maksu par strīdus atkritumu nodošanu tās attīrīšanas iekārtās, KP to vērtētu kā dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu;
- 7) Corvus norādījusi, ka nevar nodot MARPOL I atkritumus citiem komersantiem citās ostās, jo attālums līdz tām no Rīgas ostas ir liels un transportēšanas izdevumi ir nesamērīgi;
- 8) starpība, kas veidojas starp izmaksām, kas rodas, izmantojot AS "Ventbunkers"⁶³ pakalpojumus un Eko ostas attīrīšanas pakalpojumus, vairāk nekā dubulto izmaksas, nododot atkritumus AS "Ventbunkers", nevis Eko ostai. Transporta izmaksas ir būtiska barjera, lai uzņēmumi, kas kuģu radītos atkritumus savāc Rīgā un tās tuvākajā reģionā, tos nodotu citā ģeogrāfiskā teritorijā (Ventspilī vai Liepājā) esošajā attīrīšanas iekārtās. Līdz ar to operators, saņemot no kuģiem strīdus atkritumus, varēs tos nodot Eko ostai par summu, kas ir identiska ar strīdus tarifu;
- 9) ART piekrīt, ka situācijā, kad ostas teritorijā Eko osta atrodas monopola stāvoklī, attiecībā uz strīdus atkritumu pieņemšanu attīrīšanas iekārtās un maksa par strīdus atkritumu nodošanu attīrīšanas iekārtās būs nosacīti liela, kuģiem ir izdevīgāk vispār neizmanto operatoru pakalpojumus. Ja ostā pēc 31.03.2025. kā operators darbosies ne tikai Eko osta, bet arī citi operatori, Eko osta varēs mākslīgi samazināt atkritumu pieņemšanas pakalpojuma cenu un zaudējumus kompensēt ar tarifam identisku maksu, kuru tā pieprasīs no operatoriem, ierobežojot konkurenci citiem operatoriem;

---

⁶² Pielikums RBP izsludinātajam konkursam par kuģu radīto atkritumu savākšanu Rīgas ostas teritorijā, Sadarbības līgums jāslēdz ar Eko ostu komersantam, kas uzvarēs RBP izsludinātā iepirkuma konkursā. Šobrīd iepirkuma konkurss ir noslēdzies, tajā uzvarējusi Eko osta. Bet vēl turpinās tiesvedība. Vienlaikus pirms RBP un Eko osta līguma noslēgšanas iepirkuma konkursa rezultātā, pusēm jāveic grozījumi to iepriekš (2003. gadā) noslēgtajā līgumā par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu Rīgas ostā. Saskaņā ar RBP sniegto informāciju, pušu sarunas par grozījumiem 2003. gada līgumā turpinās.

⁶³ Attīra kuģu radītos atkritumus Ventspils ostā.

- 10) Eko osta kā iepirkuma pretendents atšķirībā no citiem pretendentiem, iespējams, varēja piedāvāt zemāku cenu (piedāvājumi konkursā tika atvērti 29.12.2022.) par no kuģiem savākto MARPOL I atkritumu apjomiem, kuri pārsniedz sanitārajā maksā noteiktos apjomus, jo Eko osta varēs nogādāt vai pieņemt ostas teritorijā esošajās pašas stacionārajās attīrīšanas iekārtās par pašizmaksu vai summu, kas nedaudz to pārsniedz. Tas (izmaksu (vai zaudējumu) pārvešana no strīdus atkritumu pieņemšanas uz to nodošanu stacionārajās iekārtās) nebūtu iespējams, ja strīdus tarifs būtu ievērojami zemāks, jo Eko ostai būtu minimālas finanšu iespējas samazināt atkritumu pieņemšanas pakalpojuma cenu un kompensēt zaudējumu ar strīdus tarifu;
- 11) RBP iesniegtajos dokumentos un paskaidrojumos strīdus tarifa paaugstināšanai par 6 reizēm nav atrodams pamatojums, šo secinājumu ART balsta uz šādiem apsvērumiem: RBP paskaidroja, ka tarifa paaugstināšana ir pamatota ar to, ka tas nebija mainīts kopš 2005. gada un kopš tā laika ir mainījušās gan prasības atkritumu apsaimniekošanai, gan vairākkārt palielinājušās arī izmaksas. Minētais neizskaidro, kāpēc, paejot 15 gadiem un šajā periodā atkritumu apsaimniekošanas sistēmai funkcionējot ar līdz strīdus normas pieņemšanai spēkā esošajiem tarifiem, turklāt vairākus gadus monopola stāvoklī, 19.11.2020. pēc tiesas sprieduma⁶⁴ spēkā stāšanās radās nepieciešamība paaugstināt tarifu par 6 reizēm. Šis arguments nesatur konkrētus faktus par izmaiņām izmaksu struktūrā, kā arī neizskaidro, kādas konkrēti attiecīgu atkritumu apsaimniekošanai izvirzītās jaunas prasības ietekmēja izmaksas un kā konkrēti šīs prasības ietekmēja izmaksas;
- 12) ART konstatē, ka KMPG modelis nesatur konkrētu pamatojumu strīdus tarifa pieņemšanai, balstoties uz šādiem apsvērumiem: KMPG modelis sastāv no priekšizpētes ziņojuma, izmaksu modeļa un instrukcijas. Izmaksu modelis nesatur pārbaudītus datus, bet datus, kas ievadīti simulācijas aprēķina nolūkos. Lai aprēķinātu savākšanas izmaksas attiecīgajam atkritumu veidam, RBP modelī jāievada pārbaudīti dati. Tādējādi izmaksu modelis nesatur informāciju par faktiskajām izmaksām, kuras RBP varēja ņemt vērā, pieņemot strīdus normu lietā. No instrukcijas neizriet, ka tā saturētu datus par Eko osta sniegto informāciju RBP par ražošanas procesiem, iekārtām, tehnoloģijām, investīcijām u. c. No instrukcijas izriet, ka šie dokumenti ir balstīti uz RBP sniegto informāciju. KMPG nav pārbaudījusi izmaksu modelī norādīto informāciju, nav veikusi tehnisko izpēti. Izmaksu modelis satur pieņēmumus un RBP vēsturiskos datus, ilustrē kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas procesu Rīgas brīvastā. Lai aprēķinātu katras atkritumu kategorijas apsaimniekošanas izmaksas, modeļa lietotājam tas jāpapildina ar datiem. Izmaksu modelī izmantotie dati kalpo kā ilustratīvs piemērs, atspoguļo izmaksu modeļa funkcionalitāti un darbības principus, izmantojot izmaksu modeli, ir nepieciešams validēt datus;
- 13) KMPG ziņojumā ir norādīta informācija par: i) sanitārās maksas izmaiņām no 13.12.2005. un sanitāro maksu salīdzinājums starp ostām, neiekļaujot Liepājas un Ventspils ostas, ii) KMPG veiktās analīzes apkopojumu par RBP noteiktajām sanitārajām maksām un ostā nodoto kuģu radīto atkritumu daudzuma salīdzinājumu ar ieņēmumiem no sanitārās maksas, iii) Rīgas ostā apkalpoto kuģu un savākto atkritumu daudzumu, iv) Tallinas ostas galvenajiem rādītājiem, v) Eko osta publiski pieejamo finanšu pārskatu datu analīzi;

---

⁶⁴ Tiesa uzlika RBP pienākumu rīkot konkursu par kuģu radīto atkritumu savākšanas pakalpojuma sniegšanu Rīgas ostā.

- 14) KMPG Izmaksu modelis un instrukcija nepiedāvā konkrētus risinājumus tarifa noteikšanai, nesatur strīdus tarifa pamatojumu un aprēķinu;
- 15) RBP kā savas tiešās konkurentes norādījusi Tallinas, Ventspils, Klaipēdas ostas, taču ir analizēta tikai Tallinas ostas pieredze. Tas uzskatāms par būtisku trūkumu RBP tarifa paaugstināšanas pamatojumā, jo atšķirībā no Rīgas ostas Tallinas ostā strīdus pakalpojumi tiek sniegti brīvā tirgus apstākļos un pakalpojumu sniedzēji savstarpēji konkurē, un Tallinas ostā darbojas citas valsts normatīvie akti;
- 16) Ventspils ostā darbības apstākļi ir līdzīgāki Rīgas nekā Tallinas ostai. Maksa par atkritumu nodošanu Ventspils ostā esošajās attīrīšanas iekārtās 2020. gada novembrī bija 17,25 EUR/m³ (vairāk nekā 2 reizes zemāka nekā pārsūdzētajā normā noteiktā maksa);
- 17) Ventspils ostas pārvaldes sniegtā atbilde liecina, ka maksas apmēra noteikšanā 05.04.2019. tā ņēmusi vērā enerģētisko izmaksu, darbaspēka izmaksu utt. palielināšanu. Situācija Ventspils ostā 13.04.2022. nebija mainījies, uz Ventspils ostu varēja tikt attiecinātas tādas pašas saimnieciskās darbības izmaksas kā uz Rīgas ostu. Turklāt Rīgas ostā ir lielāks pārkrauto kravu apgrozījums, tai attīrīšanas iekārtās ir iespējams apsaimniekot lielāku atkritumu apjomu, iekārtas var strādāt efektīvāk, un izmaksām attiecībā uz apsaimniekoto atkritumu apjomu būtu jābūt mazākām;
- 18) Liepājas ostā maksa par atkritumu nodošanu ir 15 EUR/m³ (Liepājas SEZ komersantiem) un 25 EUR/m³ (citiem komersantiem). Abas minētās ostas norādījušas, ka attiecīgā maksa aprēķināta, ņemot vērā izmaksas, un, lai nodrošinātu līdzvērtīgu konkurenci, arī uz Rīgas ostu būtu jābūt attiecināmiem tādiem pašiem apstākļiem, tātad arī līdzīgai maksai un aprēķina metodikai.

8. EKO OSTA NOSLĒGTIE LĪGUMI

8.1. Ar atkritumu apsaimniekotājiem par ar naftas produktiem piesārņoto ūdeņu pieņemšanu attīrīšanai

- 146 Saskaņā ar publiski pieejamo un TU saņemto informāciju Eko osta apsaimnieko ne tikai kuģu radītos atkritumus. Eko osta pieņem ar naftas produktiem piesārņotus ūdeņus arī no citiem atkritumu radītājiem (piemēram, degvielas uzpildes stacijām). Piemēram, saskaņā ar Iesniegumā 1 norādīto ar naftas produktiem piesārņoto ūdeņu pieņemšanas maksa ir 28 EUR/m³ (līguma paraugs⁶⁵ publiski pieejams: www.ekoosta.lv).
- 147 Eko osta ar 04.04.2022. vēstuli Nr. 82/04-22v iesniedza trīs noslēgto līgumu par naftas produktu atkritumu apsaimniekošanu kopijas, kas slēgti ar komersantiem, kas apsaimnieko naftas produktu atkritumus, kas nav radušies uz kuģiem.
- 148 Eko osta un AS "BAO"⁶⁶ 22.12.2021. noslēgtajā līgumā Nr. EO-1-10/12-2021 noteikts, ka: (*).
- 149 Eko osta un SIA "Lautus" 01.12.2020. noslēgtajā līgumā Nr. EO-70/2020 noteikts, ka: (*).
- 150 Eko osta un SIA "Vējdole" 03.01.2020. noslēgtais līgumā Nr. EO-1/2020-2 noteikts, ka: (*).
- 151 Ņemot vērā iepriekš minēto līgumu nosacījumus, secināms:

⁶⁵ Līguma paraugs; pieejams: https://irp.cdn-website.com/7e292d1a/files/uploaded/EFL%20L%C4%ABgums_2022_PARAUGS%20%281%29.pdf

⁶⁶ AS "BAO" - uzņēmums Latvijā, kas nodrošina pilnu visa veida bīstamo atkritumu savākšanas, transportēšanas, apsaimniekošanas un pārstrādes servisu; pieejams: <https://bao.lv/par-mums/> (skatīts 24.01.2023.)

- 1) maksa par naftu saturošo atkritumu apsaimniekošanu ir atkarīga no atkritumu sastāva, t. i., jo vairāk ūdens satur naftas produktu atkritumi, jo augstāka ir Eko ostas piemērotā maksa par to apsaimniekošanu. Minētais pirmšķietami saistīts ar iegūto naftas produktu tālāko izmantošanu no atkritumiem, piemēram, nodošanu (pārdošanu) izmantošanai par kurināmo, naftas pārstrādes rūpnīcām jaunu produktu radīšanai u. c. Tādējādi, jo vairāk atkritumos ir naftas, jo ekonomiski izdevīgāki tie ir Eko ostai, gūstot lielākus ieņēmumus no naftas produktu atkritumu tālākās realizācijas. Eko ostai, pieņemot naftas produktu atkritumus, ir jāveic to attīrīšana neatkarīgi no tajos esošā naftas produktu piejaukuma (daudzuma);
- 2) izmaksas un resursu patēriņš 1 m³ naftas produktu atkritumu attīrīšanai pirmšķietami varētu būt līdzīgs, tomēr attīrīšanas rezultātā iegūtais naftas produktu atkritumu apjoms var būtiski atšķirties. Līdz ar to, pieņemot naftas produktu atkritumus, kuros ir niecīgs naftas produktu piejaukums, attīrīšanas izmaksas varētu tikt noteiktas augstākas nekā naftas produktu atkritumiem ar lielu naftas produktu piejaukumu;
- 3) ar Lēmumu KP konstatēja Eko ostas atrašanos dominējošā stāvoklī kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanas konkrētajā tirgū. Lēmumā KP nevērtēja Eko ostas darbību, attīrot cita veida naftu saturošos atkritumus, t. sk. tādu atkritumu, kas rodas, piemēram, autoservisos, degvielas uzpildes stacijās;
- 4) naftas produktu atkritumi (dažādas smēreļļas), kas rodas, piemēram, autoservisos, degvielas uzpildes stacijās, ir uzskatāmas par videi kaitīgām precēm, uz kurām attiecas Dabas resursu nodokļa likumā un Ministru kabineta 28. 01. 2021. noteikumos Nr. 64 "Kārtība, kādā atbrīvo no dabas resursu nodokļa samaksas par videi kaitīgām precēm" noteiktās prasības. Katrs ražotāju atbildības sistēmas operators, kas darbojas Latvijā un kas atbildīgs par iepriekš minēto videi kaitīgo preču (t. sk. smēreļļu) apsaimniekošanu, savās apsaimniekošanas sistēmās slēdz līgumus, t. sk. ar naftas produktu atkritumu (smēreļļu) apsaimniekotājiem, par savās apsaimniekošanas sistēmā savāktu smēreļļu pārstrādi/reģenerāciju. Ražotāju atbildības sistēmas operatori šāda veida līgumus var slēgt ar uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā un ārpus Latvijas robežām. Līdz ar to, lai vērtētu, vai Eko osta atrodas dominējošā stāvoklī citu (ne kuģu radīto) naftu saturošo atkritumu apsaimniekošanas (t. sk. attīrīšanas) tirgū, nepieciešams veikt papildu izpēti.

8.2. Ar kuģu aģentēšanas kompānijām

- 152 Kuģu aģents ir persona, kas nodarbojas ar kuģu aģentēšanu atbilstoši Jūras kodeksā noteiktajam, t. i., kuģa aģents ostā var pārstāvēt kuģa īpašnieka, fraktētāja, kuģa operatora, kapteiņa vai citas par kuģi atbildīgas juridiskās vai fiziskās personas (turpmāk — pilnvarotājs) intereses atbilstoši tās noteiktajam pilnvarojumam. Kuģa aģentēšanu veic komercsabiedrība, kas pilnvarotāja vārdā un interesēs kārtu ar kuģa ienākšanu un pārvietošanos ostā un izešanu jūrā saistītās kuģa lietas, veic kuģa aprūpi ostā un citas darbības pilnvarotāja noteiktajā apjomā (turpmāk — kuģa aģentēšana). Trešās personas nevar pieprasīt, lai kuģi aģentējošā komercsabiedrība veic tādus pienākumus, kurus pilnvarotājs nav paredzējis šā aģenta pilnvarojumā⁶⁷. Līdz ar to, ja aģentēšanas kompānija ir saņēmusi atbilstošu pilnvarojumu, tā slēdz līgumu par kuģa radīto atkritumu

⁶⁷ Jūras kodeksa 112.panta ceturtnā daļa, pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/76358-juras-kodekss>

apsaimniekošanu ar apsaimniekotāju, kas ostas teritorijā sniedz minētos pakalpojumus.

- 153 Eko osta 04.04.2022. vēstulē Nr. 82/04-22v iesniedza trīs noslēgto līgumu ar kuģu aģentējošām kompānijām līgumus (turpmāk – Aģenta līgumi). Eko osta minētajā vēstulē paskaidroja, ka tai ir līgumi ar visiem Rīgas brīvastā strādājošiem aģentiem, kuri izteica vēlmi saņemt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus to aģentētiem kuģiem, kopā noslēgts 21 līgums.
- 154 Piemēram, Eko ostas 12. 10. 2020. līgums ar SIA "RIX Shipping" paredz: (*). Analogi nosacījumi ietverti Eko ostas noslēgtajos līgumos ar citām aģentējošām kompānijām, piemēram, SIA "Brenners Shipping" (noslēgts 16. 08. 2019.), SIA "All OverSeas" (noslēgts 12. 10. 2020.).
- 155 Līdz ar to secināms, ka līgumos ar aģentējošām kompānijām ir kritēriji, kādiem jāatbilst kuģu radītajiem atkritumiem, un šie kritēriji ir analogi Iepirkumam (2) pievienotajā Līgumprojektā. Vienlaikus līgumos ar kuģus aģentējošām kompānijām nav ietverti nosacījumi, kas paredz Eko osta iespēju nepieņemt kuģu radītos atkritumus vai par šo atkritumu pieņemšanu piemērot maksu, kas pamatota ar katra atsevišķā kuģu radīto atkritumu piesārņojuma kritērija pārsnieguma sasaisti ar maksas palielinājumu saskaņā ar noteiktu formulu. Līgumos ar aģentējošām kompānijām maksas apmērs par paaugstinātas piesārņojuma koncentrācijas kuģu radīto atkritumu pieņemšanu nav atkarīgs no piesārņojuma pārsnieguma pakāpes.
- 156 Izvērtējot Eko ostas iepriekš minēto skaidrojumu kopsakarā ar Iepirkuma (2) Līgumprojektā un Aģentu līgumos norādīto, KP salīdzināja iepriekš minētajos līgumos norādīto un konstatēja turpmāko.

Līgumi ar kuģus aģentējošām kompānijām	Iepirkuma (2) Līgumprojekts
(*)	Klients nodod ar savu transportu (autotransports vai kuģis), bet uzņēmums pieņem kuģu radītos atkritumus un piesārņotos ūdeņus. Uzņēmums pieņem Atkritumus no Klienta tikai sanitārās maksas ietvaros un apjomos, kas nepārsniedz RBP lēmuma Nr. 105 "Par Rīgas ostas maksu apstiprināšanu" 2. 3. nodaļā noteiktos lielumus.
(*)	Atkritumi no Klienta tiek pieņemti uzglabāšanai vai pārstrādei attīrīšanas iekārtu kompleksā. Uzņēmums atkritumus utilizē vai nodod tos trešajām personām gala pārstrādei atbilstoši A kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas Nr. RI12IA0003 nosacījumiem.

- 157 Salīdzinot Aģentu līgumos un Iepirkuma (2) Līgumprojektā norādīto, secināms:
- 1) Aģentu līgumos norādīts, ka Eko osta veic kuģu un kravu radīto atkritumu pieņemšanu un transportēšanu, atkritumu utilizāciju veic Eko ostas attīrīšanas iekārtu kompleksā (atbilstoši A kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas nosacījumiem) vai nodod tos trešajām personām pēc Eko ostas ieskatiem;

- 2) Līgumprojektā norādīts, ka Klients (t. i., persona, kas Konkursa rezultātā no kuģiem savāc to radītos atkritumus) nodod ar savu transportu (autotransports vai kuģis), bet Eko osta pieņem kuģu radītos atkritumus un piesārņotos ūdeņus, atkritumi no Klienta tiek pieņemti uzglabāšanai vai pārstrādei attīrīšanas iekārtu kompleksā. Uzņēmums atkritumus utilizē vai nodod tos trešajām personām gala pārstrādei atbilstoši A kategorijas piesārņojošas darbības atļaujas nosacījumiem. Tādējādi Eko ostas sniegtais skaidrojums nav pamatots, jo arī Līgumprojekts paredz no kuģiem savāktos atkritumus (vismaz sanitārās maksas ietvaros) utilizēt Eko ostas attīrīšanas iekārtās.
- 158 Tā kā saskaņā ar Iepirkumā (3) iesniegto finanšu piedāvājumu rezultātiem Eko osta varētu turpināt sniegt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus, tā neslēgs līgumu "ar sevi" par kuģu radīto atkritumu pieņemšanu attīrīšanai, kā tas būtu gadījumā, ja Iepirkumā (3) par uzvarētāju tiktu atzīts cits komersants, Eko ostas konkurents. Tādā gadījumā Iepirkuma (3) uzvarētājam būtu jāslēdz līgums ar Eko ostu un minētā līguma nosacījumi būtu vērtējami kopsakarā ar Eko ostas noslēgtajiem līgumiem ar aģentējošām kompānijām un tajos ietvertajiem nosacījumiem.
- 159 Salīdzinot KP rīcībā esošajos Eko ostas un aģentējošo kompāniju noslēgtajos līgumos esošos nosacījumus, secināms, ka to nosacījumi nav uzskatāmi par aģentējošās kompānijas diskriminējošiem.

8.3. Par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu ārpus Rīgas brīvostas

- 160 Atbilstoši Eko ostas 29.12.2023. vēstulē Nr. 305/12-23v sniegtajai informācijai tā no 01.01.2020. līdz 18.12.2023. ir veikusi MARPOL I pielikumā norādīto atkritumu savākšanu no kuģiem Liepājas un Skultes ostā, savās attīrīšanas iekārtās veicot minēto atkritumu attīrīšanu. MARPOL IV pielikumā iekļauto atkritumu savākšanu no kuģiem minētajās ostās Eko osta nav veikusi. Minētajā laika posmā Eko ostai nav bijuši noslēgti līgumi ar Corvus.
- 161 Tādējādi papildus kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu līgumiem (kas noslēgti ar RBP un Aģentu līgumiem) Eko ostai ir noslēgts līgums par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu ar:
- 1) Latvijas Nacionālo bruņoto spēku nodrošinājuma pavēlniecības 1. reģionālā nodrošinājuma centru par Jūras spēku kuģu sateču ūdeņu savākšanu un izvešanu Liepājā un Rīgā. Minētais līgums noslēgts iepirkuma konkursa rezultātā un paredz, ka līgums ir spēkā līdz konkrētam termiņam vai līdz kopējās līguma summas pilnīgai apguvei. Līgums paredz, ka (*);
  - 2) Skultes ostas pārvaldi (turpmāk – SOP), un līgums paredz, ka (*):
- 162 Izvērtējot iepriekš minētajos līgumos esošos nosacījumus, secināms, ka katrā no līgumiem maksa par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu noteikta atšķirīgi, līgums par Jūras spēku kuģu sateču ūdeņu savākšanu un izvešanu noslēgts konkursa rezultātā, t. i., konkurences par tirgu rezultātā. Līgumos nav atsevišķi noteikta maksa par savākto atkritumu attīrīšanu.
- 163 Eko ostas un SOP noslēgtais līgums paredz no Rīgas ostas teritorijā slēgtajiem līgumiem atšķirīgu kuģu atkritumu apsaimniekošanas maksas noteikšanas kārtību, t. i., tiek piemērota atšķirīga metodika, jo tiek paredzēta maksa par, piemēram, atkritumu transportēšanu, vakummašīnas darba stundu u. c. Līgumā ar SOP nav ietverti konkrēti kritēriji, kādiem jāatbilst kuģu radītajiem atkritumiem, vienlaikus līgums paredz, ka atkritumu sastāvu periodiski pārbauda Eko osta, tāpat to var veikt neatkarīga laboratorija.
- 164 Skultes ostā kuģu radītos atkritumus Eko osta savāc no ostas teritorijā esošiem konteineriem, līdz ar to tā veic Skultes ostas teritorijā savākto kuģu radīto

- atkritumu pārvadāšanu uz Rīgas brīvostas teritorijā esošajām attīrīšanas iekārtām.
- 165 Aģenta līgumos ir norādīti kritēriji, kādiem jāatbilst kuģu radītajiem atkritumiem, un gadījumā, ja minētie kritēriji tiek pārsniegti, aģentējošā kompānija veic papildu samaksu, par kuru puses vienojas atsevišķi (Aģenta līguma 4.3. punkts). Līgumā ar SOP kritēriji kuģu radītajiem atkritumiem nav noteikti, un tādējādi klienta (Skultes ostas) rīcībā nav informācijas par kritērijiem, kādiem jāatbilst kuģu radītajiem naftas atkritumiem, t. i., vai un kādos gadījumos atkritumu sastāvs var neatbilst pieteiktajam, un Eko osta var atteikties pieņemt atkritumus. Tā kā kritēriji SOP līgumā nav noteikti, Skultes ostai pirmšķietami tie nav zināmi, savukārt Eko ostai pastāv iespēja Skultes ostā savāktajiem kuģu radītajiem atkritumiem piemērot atšķirīgus kritērijus, salīdzinot ar Aģenta līgumos noteiktajiem. Situācijā, kad nav skaidri noteikti kritēriji, Eko osta Skultes ostai var piemērot papildu maksu par, piemēram, ķīmiskam sastāvam neatbilstošiem atkritumiem, lai gan SOP līgums šādu iespēju neparedz.
- 166 Eko osta 09.02.2024. vēstulē Nr. 17/02-24v sniedza skaidrojumu par tās un SOP noslēgto līgumu.
- 167 Izvērtējot Eko ostas sniegto skaidrojumu, KP pirmšķietami secina:
- 1) kuģu radītos atkritumu, piesārņoto ūdeņu un kravas pārpalikumu pieņemšanu no kuģiem Skultes ostā nodrošina SOP, savukārt Eko osta veic minēto atkritumu (kas savākti un uzkrāti Skultes ostas teritorijā) pārvadāšanu un tālāko apsaimniekošanu. Pirmšķietami kuģu radīto naftu saturošo atkritumu ķīmiskais sastāvs nemainās atkarībā no atkritumu nodošanas vietas, tāpat atkritumu uzglabāšana ostas teritorijā nemaina to ķīmisko sastāvu;
  - 2) saskaņā ar KP 30.11.2012. lēmumā Nr. E02-91 secināto kuģu radītie naftas atkritumi, kas no kuģiem pieņemti pēc MARPOL I pielikuma, transportējot tos pa sauszemi, uzskatāmi par 130403 klases atkritumiem. Tādējādi kuģu radītie naftas atkritumi, kas pieņemti pēc MARPOL I pielikuma, uzskatāmi par analogiem gan pēc izcelsmes, gan sastāva ar 130403 klases atkritumiem. Apstākļi, ka, transportējot kuģu radītos atkritumus pa sauszemi, tiem tiek piešķirts kods 130403, nepadara šos atkritumus atšķirīgus no tiem atkritumiem, kas radušies uz kuģa un pieņemti pēc MARPOL I pielikuma, t. i., gan kuģa radītie atkritumi, kas klasificēti pēc MARPOL I pielikuma, gan 130403 klases atkritumi ir radušies uz kuģiem, un no kuģiem tos pieņem saskaņā ar MARPOL I pielikumā noteiktajām prasībām;
  - 3) kuģu radīto naftas atkritumu sastāvs un attīrīšanas tehnoloģiskais process nemainās atkarībā no tā, vai minētie atkritumi attīrīšanas iekārtās nogādāti tieši no kuģa (ar savācēju kuģi) vai, izmantojot autotransportu;
  - 4) saskaņā ar KP 30.11.2012. lēmumā Nr. E02-91 secināto, Eko osta atrodas dominējošā stāvoklī kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanas pakalpojuma sniegšanas tirgū kā attiecībā uz atkritumu attīrīšanu, kas radušies Rīgā un tiek tieši piegādāti attīrīšanas iekārtās no kuģiem, tā arī attiecībā uz atkritumu attīrīšanu, kas radušies Rīgai tuvāko reģionu ostās (Skultes, Salacgrīvas, Engures, Lielupes, Mērsraga ostās) un tiek piegādāti attīrīšanas iekārtās pa sauszemi. Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana var izpausties kā attiecībā uz tirgus dalībniekiem, kas savāc kuģu radītos naftas atkritumus Rīgas brīvostas teritorijā un nodod tos Eko osta attīrīšanas iekārtās, tā arī ārpus tās (Skultes, Salacgrīvas, Engures, Lielupes, Mērsraga ostās). Pirmšķietami situācija konkrētajā tirgū nav mainījies, un Eko osta šobrīd atrodas dominējošā stāvoklī KP lēmumā definētajā konkrētajā tirgū;
  - 5) atbilstoši Eko ostas sniegtajam skaidrojumam un SOP līguma 2.7. apakšpunktā norādītajam, tai ir tiesības atteikties pieņemt atkritumus, ja atkritumu sastāvs neatbilst līgumā noteiktajam. Vienlaikus SOP līgumā nav noteikti atkritumu sastāva kritēriji, tāpat nav noteikts, vai un kādas ir iespējas nodot Eko ostai Skultes ostas teritorijā uzkrātos kuģu radītos atkritumus, ja ir pārsniegts kāds no kritērijiem;

6) Eko ostas saistības un pienākumi, kas ietverti Aģentu līgumos, pirmšķietami izriet no Apsaimniekošanas līguma (izņemot kritērijus atkritumu ķīmiskā sastāva noteikšanai), un tā, ko noteikusi RBP. Aģentu līgumi paredz: i) vairāku veidu kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, t. sk. naftas atkritumu apsaimniekošanu, savukārt SOP līgums paredz tikai naftu saturošo atkritumu apsaimniekošanu, ii) ka Eko osta patstāvīgi veic atkritumu savākšanu no kuģiem, t. i., Eko osta nodrošina vairāku, savstarpēji saistītu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu. Savukārt SOP līgums paredz Skultes ostā savāktos un uzkrātos kuģu radītos naftas atkritumus nogādāt Eko ostā. Līdz ar to secināms, ka SOP līgums paredz Eko ostai nodrošināt kuģu radīto naftas atkritumu, kas no kuģiem pieņemti kā MARPOL I pielikumam atbilstoši atkritumi, pārvadāšanu attīrīšanai kā 130403 klases atkritumus. Tā kā Rīgas brīvdostas teritorijā un Skultes ostas teritorijā no kuģiem savāktie naftas atkritumi pirmšķietami uzskatāmi par identiskiem pēc sastāva (no kuģiem tiek pieņemti saskaņā ar MARPOL I pielikumu), Eko ostai kā kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanas tirgū dominējošā stāvoklī esošam tirgus dalībniekam jāpiemēro identiski kritēriji minēto atkritumu pieņemšanai attīrīšanai, vienlaikus līgumā paredzot nosacījumus gadījumiem, ja kāds no kritērijiem tiek pārsniegts;

7) Aģentu līgumos noteiktie kritēriji, kādiem jāatbilst kuģu radītajiem naftu saturošajiem atkritumiem, ir attiecināmi uz t. sk. Skultes ostā savāktajiem kuģu radītajiem atkritumiem. SOP līguma 2.7. punkts nosaka, ka Eko ostai ir tiesības atteikt pieņemt atkritumus, ja t. sk. atkritumu sastāvs neatbilst pieteiktajam, savukārt Aģenta līguma 4.3. punkts nosaka, ka gadījumā, ja tiek pārsniegta pieļaujamā bīstamo vielu koncentrācija, aģents veic papildu samaksu Eko ostai. Tādējādi Rīgas brīvdostas teritorijā Eko osta no kuģiem pieņem visus to radītos atkritumus, nepieciešamības gadījumā vienojoties par papildu samaksu, savukārt SOP līgums iespēju piemērot papildu samaksu atkritumu sastāva neatbilstības gadījumā neparedz. KP 30.11.2012. lēmumā Nr. E02-91 secināts, ka lietā definētajā konkrētajā tirgū nav Eko ostai attīrīšanas iekārtām alternatīvas kuģu radīto atkritumu attīrīšanas iekārtas, kurās varētu attīrīt Rīgas, Skultes, Salacgrīvas, Engures, Lielupes, Mērsraga ostu ģeogrāfiskā teritorijā savāktos kuģu radītos atkritumus⁶⁸. Līdz ar to situācija, kad Skultes ostai nav zināmi kritēriji, kādiem jāatbilst ostas teritorijā savāktajiem kuģu radītajiem atkritumiem un vienlaikus Eko ostai ir tiesības nepieņemt minētos atkritumus, ja to sastāvs neatbilst pieteiktajam, pirmšķietami uzskatāma par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kas izpaužas kā nevienādu noteikumu piemērošana ekvivalentos gadījumos.

9. KUĢU RADĪTO NAFTAS ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS PAKALPOJUMS

- 168 LVĢMC interneta vietnē ir apkopota informācija par Latvijā apsaimniekotajiem, t. sk. savāktajiem, pārstrādātajiem kuģu radītajiem atkritumiem.
- 169 Izvērtējot LVĢMC apkopoto informāciju par kuģu radīto naftu saturošo atkritumu savākšanu, secināms, ka:

- 1) kuģu radītos naftas atkritumus Latvijā 2019.–2023. gadā galvenokārt savākuši 4 komersanti: Corvus, Eko osta, SIA "Marin Bunker" (līdz 2021. gadam), SIA "eSYS Pro". Saskaņā ar TU sniegto informāciju Rīgas ostas teritorijā kuģu radītos naftas atkritumus savāc Eko osta, Liepājas ostas teritorijā – SIA "Marin Bunker" (līdz 2021. gadam) un SIA "eSYS Pro". LVĢMC interneta vietnē – www.videscentrs.lv – ir norādīta informācija par kuģu radīto naftas atkritumu savākšanu, ja minētie atkritumi klasificēti kā 130403 klases atkritumi, t. i., tie no kuģa nonākuši uz

⁶⁸ KP 30.11.2012. lēmuma Nr.E02-91 4.3. punkts

sauszemes (to savākšanai izmantots autotransports). Gadījumā, ja kuģu radītie naftas atkritumus savāc un pārstrādes/attīrīšanas iekārtās nogādā, izmantojot kuģi, atkritumus uzskaita kā MARPOL I pielikumā norādītos atkritumus;

- 2) katrā Latvijas lielajā ostā (Rīga, Liepāja, Ventspils) kuģu radītos naftu saturošos atkritumus (gan sanitārās maksas, gan ārpus sanitārās maksas ietvariem) pamatā savāc viens komersants. Līdz ar to kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un pirmšķietami arī notekūdeņu savākšanas tirgū ostu teritorijā konkurence nepastāv vai tā ir ļoti vāja;
- 3) Eko ostas savāktais kuģu radīto naftas atkritumu apjoms samazinājies par ~ 80 %, SIA "Marin Bunker" – par ~ 50 %, SIA "eSYS Pro" savāktais apjoms palielinājies ~20 reizes, salīdzinot 2021. gadā savāktos apjomus ar 2019. gadā savāktajiem apjomiem, Eko ostas savāktais atkritumu apjoms 2023. gadā palielinājies par ~ 20 %, salīdzinot ar 2020.–2022. gadā savākto.

170 Izvērtējot LVĢMC apkopoto informāciju par kuģu radīto naftu saturošo atkritumu attīrīšanu, secināms, ka:

- 1) Latvijā kuģu radītos naftu saturošos atkritumus attīra/pārstrādā 3 komersanti, un to apsaimniekotās attīrīšanas iekārtas atrodas Latvijas lielāko ostu (Rīga, Liepāja, Ventspils) teritorijā;
- 2) pārstrādātais kuģu radīto naftas atkritumu apjoms Latvijā kopumā 2023. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, palielinājies trīs reizes (no 4191,2 t 2019. gadā līdz 12254,96 t 2023. gadā);
- 3) 2021., 2022., 2023. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, būtiski samazinājies Eko ostas pārstrādātais apjoms, 2021. gadā pārstrādājot ~ 11 % no 2019. gadā pārstrādātā apjoma. 2023. gadā Eko ostas pārstrādātais apjoms pieaudzis, pārstrādājot ~ 27 % no 2019. gadā pārstrādātā apjoma. Norādītie pārstrādes dati korelē ar datiem par Eko ostas savākto kuģu radīto naftas atkritumu apjomu. Apkalpoto kuģu skaits Rīgas ostā 2021. gadā, salīdzinot ar 2019. gadu, samazinājies par 13 % (skat.1. tabulu). Vienlaikus būtiski samazinājies sanitārās maksas ietvaros nodotais naftu saturošo kuģu radīto atkritumu vidējais apjoms uz vienu kuģi. Līdz ar to pirmšķietami secināms, ka Rīgas ostā ienākuši kuģi ar mazāku GT, vai, ņemot vērā RBP noteiktos tarifus par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, kuģu īpašnieki pieņem lēmumu kuģu radītos atkritumus Rīgas ostā nodot tikai sanitārās maksas ietvaros paredzētajos apjomos, savukārt pārējos atkritumus nodot citā (piemēram, nākamajā) ostā. Tāpat jāņem vērā, ka norādītie dati attiecināmi uz kuģu radītajiem naftu saturošajiem atkritumiem, kas pārstrādes iekārtās saņemti, izmantojot autotransportu. 2024. gadā būtiski palielinājies AS "Ventbunkers" pārstrādātais apjoms;
- 4) kuģu radītie naftas atkritumi pamatā tiek attīrīti/pārstrādāti tajā pašā ostā, kurā tie savākti.

10. KUĢU RADĪTO ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANAS KĀRTĪBA BALTIJAS OSTĀS

171 Ventspils ostā kuģu radīto atkritumu un notekūdeņu savākšanu nodrošina Ventspils brīvdostas pārvaldei piederošie savācēju kuģi "Venta" un "Užava", kas pieņem MARPOL I (sateču, piesārņotos tanku mazgājamās ūdeņus un balasta ūdeņus) un MARPOL IV (notekūdeņi) pielikumā norādītos atkritumus.

172 Notekūdeņus uz līguma pamata nodod pašvaldības SIA "Ūdeka" notekūdeņu kolektorā. Daļa no sateču, piesārņoto tanku mazgājamajiem un netīrā balasta ūdeņiem tiek nostādīnāti un nodoti Eko ostai utilizācijai. Līgums ar Eko ostu

noslēgts, pamatojoties uz VBP rīkotās izsoles pamata par naftas produktu un ūdens maisījumu pieņemšanu no piesārņoto ūdeņu savācēju kuģiem. Tāpat daļa sateču, piesārņoto tanku mazgājamo un netīrā balasta ūdeņu tiek nodoti AS "Ventbunkers" attīrīšanas iekārtās. Kuģi, kas pietauvoti pie naftas produktu pārkraušanas piestātnēm (4 piestātnes, kas iznomātas AS "Ventbunkers"), piesārņotos tanku mazgājamās un balasta ūdeņus nodod pa tiešo uz AS "Ventbunkers" attīrīšanas iekārtām. Pakalpojums tiek sniegts uz savstarpēji noslēgtā līguma pamata. Līgums ar AS "Ventbunkers" noslēgts, pamatojoties uz VBP rīkoto tirgus izpēti, kritērijs – zemākā cena.

- 173 Ja piesārņojuma koncentrācija ir pārāk augsta, Ventspils ostā tiek rīkotas atsevišķas tirgus izpētes par paaugstināti piesārņoto ūdeņu nodošanu vai veikta piesārņoto ūdeņu atšķaidīšana ar ūdeni. AS "Ventbunkers" attīrīšanai nododamo piesārņoto ūdeņu vidējās limitējošās koncentrācijas attiecas uz naftu saturošiem kuģu radītiem atkritumiem (netīrais balasts, kravas tanku mazgāšanas ūdeņi, sateču ūdeņi no mašīntelpām), nevis notekūdeņiem.
- 174 Kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu apsaimniekošana Liepājas ostā tiek veikta saskaņā ar 05.02.2020. apstiprināto LO Plānu. Komersanti, kas savāc kuģu radītos atkritumus un notekūdeņus, Liepājas ostā tiek izvēlēti konkursa kārtībā. Liepājas ostā kuģu radīto atkritumu attīrīšanu veic Liepājas ostas pārvaldes attīrīšanas iekārtas. Liepājas ostā kritēriji (vidējās limitējošās koncentrācijas) kuģu radītajiem atkritumiem un notekūdeņiem piemēroti netiek.
- 175 Kuģiem, kas ienāk Tallinas ostā, par atkritumu pieņemšanu no kuģiem tiek iekasēta obligātā vides ostas maksa (atkritumu nodeva). Apmainā pret maksu par atkritumiem Tallinas ostai ir pienākums pieņemt sateces ūdeņus, eļļainās dūņas, izlietoto motoreļļu, notekūdeņus, atkritumus un citus atkritumus, izņemot kravu atlikumus un izplūdes gāzu attīrīšanas sistēmu radītos atkritumus. Atkritumus, uz kuriem attiecas iepriekš minētie noteikumi, savāc Tallinas ostas asociētais (meitas) uzņēmums un pilnvarotais atkritumu apstrādes uzņēmums Green Marine AS⁶⁹.
- 176 Klaipēdas ostā⁷⁰ samaksa par kuģu atkritumu pieņemšanu un apstrādi, izņemot kuģu kravas atliekas un atkritumus no izplūdes gāzu attīrīšanas sistēmām, tiek iekļauta sanitārajā maksā neatkarīgi no tā, vai kuģis ir vai nav nodevis atkritumus ("netiešā maksa"). Sanitārās maksas apmērs nav atkarīgs no kuģa radīto atkritumu daudzuma. Sanitārā maksa tiek izmantota, lai segtu tiešās izmaksas, kas saistītas ar kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, t. sk. atkritumu pieņemšanas iekārtu un to infrastruktūras uzturēšanas izmaksas, netiešās administratīvās izmaksas, kas saistītas ar ostas apsaimniekošanas sistēmas uzturēšanu un apsaimniekošanu, kas ietilpst ar ostas atkritumu pieņemšanas iekārtu ekspluatāciju un apsaimniekošanu saistīto izmaksu un ieņēmumu pozīcijās. Kuģu radītos atkritumus savāc atkritumu apsaimniekošanas operators UAB "Parsekas". Sanitārā maksa sedz: 1) notekūdeņu apjomu (ne vairāk kā 50 m³), 2) sateču ūdeņu (oily bilge water), nosēdumu (sludge) apsaimniekošanu (bez ierobežojuma), 3) cita veida kuģu radītos atkritumus (piemēram, MARPOL V pielikums u.c.).
- 177 Vairākās Baltijas jūras ostās kuģu radītie notekūdeņi (MARPOL IV pielikums) tiek novadīti pilsētas komunālo notekūdeņu sistēmās, izmantojot tiešo pieslēgumu (kuģis – notekūdeņu sistēma). Rīgas ostā visus kuģu radītos notekūdeņus savāc kuģu radīto atkritumu apsaimniekotājs (Eko osta), veic priekšattīrīšanu un pēc tam nodod SIA "Rīgas ūdens" notekūdeņu sistēmā.

⁶⁹ Port of Tallinn, pieejams: <https://www.ts.ee/en/ship-waste/>

⁷⁰ Ship waste reception and handling plan in Klaipeda State Seaport; pieejams: https://portofklaipeda.lt/wp-content/uploads/2022/11/Port-of-Klaipeda-Waste-Plan-2022_11_28-Eng-Int.pdf

**Sanitārās maksas Rīgas, Liepājas, Ventspils, Tallinas un Klaipēdas ostās
2022. gadā***

Sanitārās maksas kritērijs (EUR/GT) /Atkritumu veids/ osta	Rīga	Liepāja	Ventspils	Tallina	Klaipēda
pasažieru kuģim un pasažieru - kravas kuģim	0.02			0.016	
kruīza kuģim	0.025			0.056	0.12
pārējiem kuģiem	0.062			0.018	
konteineru, ro-ro, kravas-pasažieru, pasažieru kuģi			0.012		0.06
pārējiem kuģiem, atkarībā no guļlaika ostā:					
līdz 3 diennaktīm			0.06		
4 līdz 10 diennaktīm		0.11	0.075		0.032
10 līdz 30 diennaktīm		0.08	0.08		
virš 30 diennaktīm		0.003	0.11		
no 11 dienas par katru dienu					0.003

*tabulā nav norādīti visi kritēriji, t.sk. nododamo atkritumu apjoma ierobežojumi sanitārās maksas ietvaros, saskaņā ar kuriem ostas nosaka sanitāro maksu.

- 178 Ņemot vērā iepriekš minēto, secināms, ka ostas nosaka sanitāro maksu, pamatojoties galvenokārt uz kuģa GT. Vienlaikus sanitārās maksas noteikšanai ostas izmanto arī citus, no kuģa GT atšķirīgus kritērijus, piemēram, kuģa atrašanās ilgums ostā. Ostas tāpat nosaka atšķirīgas sanitārās maksas dažāda veida kuģiem, t. i., ostās nav noteikta zemākā sanitārā maksa viena veida kuģiem, augstākā sanitārā maksa – cita veida kuģiem.
- 179 Lai arī katrā ostā ir noteikta sanitārā maksa un tā ir jāmaksā, neatkarīgi no tā, vai kuģis nodod/nenodod atkritumus, katrā ostā sanitārā maksa ir atšķirīga. Līdz ar to kuģis, zinot savā maršrutā esošās ostas un tajās noteiktās ostas maksas, tarifus par pakalpojumu sniegšanu ostā, to piemērošanas nosacījumus, atkritumu uzkrāšanas tilpņu apjomus, var nodot atkritumus tajās ostās, kur tas ir ekonomiski izdevīgāk. Vienlaikus kuģiem ir jābūt iespējai nodot atkritumus katrā ostā, un kuģiem atkritumi ir jānodod, ja to radīto atkritumu apjoms pārsniedz to tilpņu iespējas uzkrāt atkritumus līdz nākamajai ostai. Līdz ar to ostu pārvaldēm ir jānodrošina iespēja kuģiem nodot atkritumus jebkurā diennakts laikā, kad kuģis izmanto ostas sniegtos pakalpojumus. Rīgas brīvastā no 19.07.2023. no kuģiem sanitārās maksas ietvaros pieņem visus to radītos atkritumus (kas nepārsniedz atkritumu uzkrāšanas tilpņu ietilpību). Līdz ar to, nepastāvot atkritumu nodošanas ierobežojumiem, kuģi Rīgas brīvastā var nodot visus to radītos MARPOL I un MARPOL IV atkritumus un attiecīgi – papildus nemaksāt par atkritumu nodošanu (ja tie nav kravas radītie atkritumi), kas kuģu īpašniekiem ir ekonomiski izdevīgāk un, iespējams, arī vienkāršo atkritumu nodošanas procedūru ostā. Vienlaikus RBP un Eko osta, iespējams, būs jāapsaimnieko lielāks kuģu radīto atkritumu apjoms, saņemtais sanitārās maksas apjomam paliekot nemainīgam.
- 180 Ņemot vērā minēto, pirmšķietami secināms:
- 1) ostas pārvalde ir atbildīga par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, un līdz ar to ostas pārvaldei ir jānodrošina kuģu radīto atkritumu attīrīšanas pakalpojuma nodrošināšana visiem ostā savāktajiem kuģu radītajiem atkritumiem un notekūdeņiem;

- 2) atkritumus un notekūdeņus iespējams no kuģa pa cauruļvadiem nogādāt attīrīšanas iekārtās tieši, neizmantojot savācējkuģi vai autocisternu. Šādā situācijā attīrīšanas pakalpojumu sniedzējs var vērsties tikai pie kuģa īpašnieka (vai aģenta), ja atkritumu vai notekūdeņu piesārņojuma līmenis ir pārāk augsts vai attīrīšanai nepieciešams piemērot papildu tehnoloģijas;
- 3) atkritumus un notekūdeņus rada kuģis, un tikai kuģa rīcībā var būt informācija par t. sk. riskiem, kas saistīta ar tā radīto atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu. Gadījumā, ja no kuģa savākto atkritumu piesārņojuma līmenis ir ļoti augsts vai satur vielas, kuru klātesamības vai koncentrācijas dēļ atkritumus nav iespējams attīrīt, papildu maksa pieprasāma kuģim (vai tā aģentam), nevis atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojumu sniedzējam. Šāda iespēja (piemērot papildu maksu par pieļaujamo bīstamo vielu koncentrācijas pārsniegumu nododamajos atkritumos) ir noteikta KP rīcībā esošajos Aģentu līgumos. Gadījumā, ja atkritumu savākšanu no kuģa nodrošina ostas pārvalde, ostas pārvaldei būtu jānosaka piesārņojuma līmenis kuģa nodotajos atkritumos, tā paaugstinātas konstatācijas gadījumā pieprasot papildu maksu no kuģa. Ja ostas pārvalde minētās pārbaudes neveic, ostas pārvaldei pirmšķietami jāuzņemas risks segt papildu maksu par savākto atkritumu attīrīšanu, ja to piesārņojuma līmenis pārsniedz noteiktos kritērijus;
- 4) IUB par Iepirkumam (2) pievienotajā Līgumprojektā ietvertajiem nosacījumiem (2.7.-2.9. apakšpunkts) ir secinājis, ka šāda Līgumprojekta nosacījumu piemērošana nenodrošina vienlīdzīgu konkurenci, jo klienti (kuģi) nodos atkritumus savācējam tādā to sastāvā, kādi tie ir radīti uz kuģa tā ekspluatācijā. Līdz ar to nav objektīvi pamatoti kuģu atkritumu savācējam un pārvadātājam noteikt atbildību par kuģu radīto atkritumu piesārņojuma līmeni un papildu maksu, ja piesārņojuma līmenis pārsniedz noteiktas normas.

11. PĒTĪJUMI PAR NOTEKŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANU

Četru ostu pētījums (2017. gada pētījums)

- 181 2017. gadā Helsinku universitātes un Turku universitātes pētnieki veica pētījumu "Ostas atkritumu apsaimniekošana Baltijas jūras reģionā: Četru ostu pētījums par juridiskajām prasībām, procesiem un sadarbību".⁷¹ Pētījumā izvērtēta kuģu radīto atkritumu apsaimniekošana četrās Baltijas jūras ostās: Stokholmā, Helsinkos, Kopenhāgenā un Tallinā.

Pārskats par kuģu radīto pārtikas atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu Baltijas jūras ostās (2019. gada pētījums)

- 182 2019. gadā Laval universitātes (Kanāda) pētnieki veica pētījumu par kuģu radīto pārtikas atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu Baltijas jūras ostās.⁷² Pētījumā izvērtēta kuģu radīto pārtikas atkritumu un notekūdeņu ietekme uz vidi, to apsaimniekošanas aspekti u. c.
- 183 Ņemot vērā iepriekš minētajos pētījumos norādīto, pirmšķietami secināms:
- 1) lielāko notekūdeņu daudzumu rada kruīza kuģi, un to radītais notekūdeņu apjoms ir proporcionāls un kuģa esošo pasažieru skaitam;

⁷¹ Pieejams: <https://www.mdpi.com/2071-1050/9/5/699>

⁷² Pieejams: https://www.researchgate.net/publication/336856157_Management_of_ship-generated_food_waste_and_sewage_on_the_Baltic_Sea_A_review

- 2) kuģi ir ieinteresēti atkritumus un notekūdeņus nodot ostās, kur nav noteikti ierobežojumi to nodošanai sanitārās maksas ietvaros, kā arī – ja ostu nodrošinātā atkritumu un notekūdeņu nodošanas procedūra nav sarežģīta;
- 3) kuģu radītie notekūdeņi parasti ir 2–3 reizes koncentrētāki nekā to ekvivalents uz sauszemes. Līdz ar to uz kuģiem vajadzētu būt attīrīšanas iekārtām, kas veic priekšattīrīšanu. Vienlaikus, ja kuģu radītos notekūdeņus, izmantojot cauruļvadus, ir iespēja tieši nodot sadzīves notekūdeņu sistēmā, minētās sistēmas uzskatāmas par tādām, kas spēj attīrīt notekūdeņus ar paaugstinātu piesārņojuma līmeni;
- 4) Helsinku un Stokholmas osta notekūdeņus no kuģiem pieņem, novadot tos tieši kanalizācijas notekūdeņu sistēmā, Tallinas un Kopenhāgenas ostās šāda iespēja, t. i., tiešā notekūdeņu novadīšana, tiek veidota. Ņemot vērā, ka arī Latvijas ostās (Ventspilī un Liepājā) kuģu radītie notekūdeņi tieši tiek nogādāti pilsētu kanalizācijas notekūdeņu sistēmā, pirmšķietami visām kanalizācijas notekūdeņu sistēmām vajadzētu būt spējīgām attīrīt kuģu radītos notekūdeņus;
- 5) ostu sanitārajām maksām nevajadzētu būt ekonomiski konkurētspējīgām starp ostām, lai kuģi nedotu priekšroku atkritumus uzglabāt līdz to nodošanai ostā, kur noteikta zemākā maksa. Minētais rada risku, ka daļa kuģu no radītajiem atkritumiem var atbrīvoties jūrā, savukārt daļa kuģu var radīt papildu slodzi tajās ostās esošajām attīrīšanas iekārtām, kurās noteikta zemākā sanitārā maksa vai kurās pieņem kuģu radītos atkritumus un notekūdeņus, sanitārās maksas ietvaros nenosakot to apjoma ierobežojumus.

12. KONKURENCES NOVĒRTĒJUMS RĪGAS BRĪVOSTĀ

- 184 Ostas pārvade ir atbildīga par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, un tai ir pienākums organizēt kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu ostā, ņemot vērā starptautiskos un nacionālos normatīvajos aktos noteikto atkritumu apsaimniekošanas un ostu darbības regulējumu. Organizējot kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, ostas pārvaldei jāņem vērā, ka kuģi rada dažāda veida atkritumus, un katram no šiem atkritumu veidiem ir noteiktas specifiskas apsaimniekošanas prasības, kas jāizpilda katram komersantam, kas apsaimnieko vai vēlas apsaimniekot kuģu radītos atkritumus. Tādējādi, organizējot kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, jāņem vērā gan ostu regulējumā noteiktās prasības, gan prasības, kas attiecas uz katra atkritumu veida apsaimniekošanu.
- 185 Ostas maksas saņem ostas pārvalde, tās pamatā tiek izmantotas ostas infrastruktūras izveidošanai, uzturēšanai, modernizēšanai, t. i., lai osta tās teritorijā nodrošinātu visus drošai kuģošānai nepieciešamos apstākļus un kuģiem nepieciešamos pakalpojumus. Līdz ar to ostas pārvaldei ir jānosaka tādas ostas maksas, kas ostas pārvaldei dod iespēju nodrošināt ostā nepieciešamos pakalpojumus un uzturēt ostā nepieciešamās būves un infrastruktūru.
- 186 Atkritumus un notekūdeņus rada kuģis, un tikai kuģa rīcībā var būt informācija parriskiem, kas var rasties saistībā ar tā radīto atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu. Gadījumā, ja no kuģa savākto atkritumu piesārņojuma līmenis ir ļoti augsts vai satur vielas, kuru klātesamības vai koncentrācijas dēļ atkritumus nav iespējams attīrīt, papildu maksa pieprasāma kuģim (vai tā aģentam), nevis komersantam – atkritumu savākšanas un pārvadāšanas pakalpojumu sniedzējam. Līdz ar to nav objektīvi pamatoti kuģu atkritumu savācējam un pārvadātājam noteikt atbildību par kuģu radīto atkritumu piesārņojuma līmeni un papildu maksu, ja piesārņojuma līmenis pārsniedz noteiktas normas.
- 187 RBP iesaiste visa veida kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā aprobežojas ar: 1) konkursa organizēšanu un līguma noslēgšanu

konkursa rezultātā, 2) sanitārās maksas un tarifu maksimālo robežlīmeņu noteikšanu. RBP patstāvīgi neiesaistās kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā. Līdz ar to RBP konkrētā rīcība: 1) rīkojot/nerīkojot vai novilcinot, t. sk. konkursa organizēšanu par visa veida kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, 2) nosakot sanitārās maksas un tarifu maksimālo robežlīmeņu Rīgas brīvostas teritorijā, nav saimnieciska darbība, bet RBP rīcība publisko tiesību jomā un konkrētajā gadījumā RBP nav uzskatāma par tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē, un attiecīgi RBP darbības nav vērtējamās KL 13. panta tvērumā. Tā kā RBP ir atvasināta publiska persona⁷³, RBP ir uzskatāma par KL 14.¹ panta subjektu.

- 188 KL 14.¹ panta regulējums nosaka liegumu tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, ar savu darbību kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci. Piemēram, gadījumos, ja pastāv bažas, vai publisko iepirkumu dokumentācijā nav ietvertas konkurenci ierobežojošas prasības, KP vērtē, vai pasūtītāja darbības, izstrādājot iepirkuma dokumentāciju, nediskriminē tirgus dalībniekus, kas atrodas salīdzināmos konkurences apstākļos atbilstoši KL 14.¹ panta pirmās daļas 1. punktam. Izvērtējumā KP pārbauda pasūtītāja rīcības sistemātiskumu un kāda ir rīcības ietekme uz konkurenci kopumā.
- 189 Konkrētajā gadījumā, vērtējot, vai pastāv pamats piemērot KL 14.¹ pantu situācijā, kad Iepirkumos (1) un (2) turpināt iepirkumu aizliedzis IUB, Iepirkums (3) pārtraukts saistībā ar nepieciešamību veikt būtiskas izmaiņas Projektā (3), kas saistāmas ar izmaiņām normatīvajos aktos, bet Iepirkumā (4) ir atvērti piedāvājumi, secināms, ka nepastāv pamats piemērot konkurences neitralitātes regulējumu, jo RBP rīcību, pārtraucot vienu iepirkumu un izsludinot nākamo, būtiski ietekmējuši ārējie apstākļi, piemēram, IUB lēmumi un to izpilde, kā arī tiesvedības saistībā ar Iepirkumiem (1), (2) un (3), izmaiņas normatīvajā regulējumā.
- 190 Eko osta nodrošina kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu Rīgas brīvostas teritorijā, pamatojoties uz RBP un Eko ostas noslēgtā Nomas līguma un Apsaimniekošanas līguma pamata. Tā kā abi līgumi ir uzskatāmi par ilgtermiņa (darbības laiks vairāk par 20 gadiem) līgumiem, tie uzskatāmi par konkurenci ierobežojošiem. Minētie līgumi ir savstarpēji saistīti, tie nav slēgti konkursa, t. i., konkurences par tirgu rezultātā. Pēc minēto līgumu darbības beigām RBP: 1) būtu jāriko konkurss, kura rezultātā tiktu izvēlēts: (i) komersants, ar kuru noslēgt līgumu par Kompleksa nomu; (ii) komersants, ar kuru noslēgt līgumu par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu; 2) rīkojot konkursu, RBP konkursa nolikumā jānosaka tāds plānotais nomas līguma un apsaimniekošanas līguma termiņš, kas nav uzskatāms par ilgtermiņa. Vienlaikus saskaņā ar RBP 14.12.2024. vēstulē Nr. 1-06/1258 sniegto skaidrojumu kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu attīrīšanas komplekss, kuru šobrīd apsaimnieko Eko osta, sastāv no: i) RBP īpašumā esošajām un Eko ostas iznomātajām ēkām un iekārtām; ii) Eko ostai piederošajām ēkām un iekārtām, kas ir funkcionāli savā starpā saistītas. Par RBP piederošo ēku (būvju) un iekārtu turpmāko izmantošanu pēc esošā Nomas līguma darbības beigām var tikt rīkots konkurss, taču, RBP ieskatā, ir apšaubāms vai nomas konkursa rezultātā izvēlētais komersants, ja vien tas nav Eko osta, izmantojot tikai un vienīgi RBP piederošos objektus, varēs nodrošināt pilnvērtīgu kuģu radīto atkritumu attiecīgo apsaimniekošanas ciklu.
- 191 Veidojot konkursa nolikuma prasības pakalpojumu sniedzēja izvēlei pēc Nomas līguma un Apsaimniekošanas līguma termiņa beigām, RBP būtu jāizvērtē iespējas kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegt vairākiem tirgus dalībniekiem. Vienlaikus jāņem vērā, ka kuģim jābūt iespējai vienkāršā veidā un

⁷³ <https://info.ur.gov.lv/#/legal-entity/90000512408>

maksimāli ātri atbrīvoties no tā radītajiem atkritumiem. Pirmšķietami minētais nosacījums izpildās, ja kuģu radītos atkritumus savāc viens pakalpojumu sniedzējs, tādējādi neradot kuģim papildu administratīvo slogu un/vai aizkavēšanos ostā.

- 192 Līdz ar to pirmšķietami secināms, ka kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums, lai to ostas teritorijā varētu sniegt vairāki tirgus dalībnieki, iespējams, varētu būt dalāms attiecībā uz: 1) atkritumu apsaimniekošanas posmiem, nodalot savākšanas un pārvadāšanas posmu no attīrīšanas, 2) kuģu radīto atkritumu veidiem, paredzot iespēju Rīgas brīvastas teritorijā kuģiem nodot, piemēram, notekūdeņus (MARPOL IV pielikums) tieši notekūdeņu sistēmā, neizmantojot to savākšanai kuģi vai autocisternu. Minētais realizējams gadījumā, ja: (i) SIA "Rīgas ūdens" izveido iespēju kuģim katrā piestātnē tieši pieslēgties pie notekūdeņu savākšanas sistēmas, (ii) notekūdeņu savākšanas jaudas ir pietiekamas, lai spētu uzņemt (apsaimniekot) kuģu radītos notekūdeņus bez starpnieku (savācēju) iesaistes.
- 193 Eko ostai ir līgumi ar visiem Rīgas brīvastā strādājošiem Aģentiem, kas izteica vēlmi saņemt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus to aģentētiem kuģiem. Izvērtējot līgumu, ko Eko osta iesniedza KP, nosacījumus, secināms, ka Aģentu līgumos: 1) ir kritēriji, kādiem jāatbilst kuģu radītajiem atkritumiem, 2) nosacījumi neparedz Eko ostai iespēju nepieņemt kuģu radītos atkritumus, 3) nosacījumi ir analogi, tie neparedz atšķirīgu attieksmi pret atsevišķām aģentējošām kompānijām. Līdz ar to Aģentu līgumu nosacījumi nav uzskatāmi par aģentējošās kompānijas (vai kādu no tām) diskriminējošiem.
- 194 Eko ostas attīrīšanas iekārtās tiek veikta naftu saturošo kuģu radīto atkritumu priekšapstrāde un attīrīšana, notekūdeņu priekšapstrāde pirms to novadīšanas tālāk notekūdeņu sistēmā. Attīrīšanas iekārtu jaudas spēj nodrošināt esošās Rīgas ostā ienākošo kuģu vajadzības, minēto iekārtu kapacitāte tiek uzskatīta par pietiekamu atkritumu apjoma pieauguma gadījumā.
- 195 TU nav iegūta informācija, ka Eko ostas apsaimniekotajās attīrīšanas iekārtās spēj attīrīt/pārstrādāt tikai noteikta veida vai daudzuma vai noteiktas ķīmiskas vielas saturošus kuģu radītos atkritumus. Tāpat nav informācijas, ka pastāvētu ierobežojumi kuģu radīto atkritumu un notekūdeņu pieņemšanai, ja minēto atkritumu vai notekūdeņu sastāvā konstatējama atsevišķu ķīmisko vielu koncentrācija apjomos, kas pārsniedz attīrīšanas iekārtu iespējas šos atkritumus un notekūdeņus attīrīt/pārstrādāt.
- 196 Vienlaikus, ņemot vērā, ka Eko osta joprojām atrodas dominējošā stāvoklī Rīgas brīvastā un tai tuvākajās mazajās ostās savākto kuģu radīto atkritumu attīrīšanas pakalpojumu tirgū, TU, vērtējot līgumus ar sadarbības partneriem, tika konstatēti pirmšķietami konkurences ierobežojumi, kas pēc KP lūguma tika novērsti.
- 197 Latvijā kuģu radītos naftu saturošos atkritumus attīra/pārstrādā 3 komersanti, un to apsaimniekotās attīrīšanas iekārtas atrodas Latvijas lielāko ostu (Rīga, Liepāja, Ventspils) teritorijā. Līdz ar to situācija attiecībā uz kuģu radīto naftas atkritumu attīrīšanu Latvijā pirmšķietami nav mainījusies, salīdzinot ar Lēmumā vērtēto un tajā izdarītajiem secinājumiem.
- 198 Katrā Latvijas lielajā ostā (Rīga, Liepāja, Ventspils) kuģu radītos naftu saturošos atkritumus (gan sanitārās maksas, gan ārpus sanitārās maksas ietvariem) pamatā savāc viens komersants. Līdz ar to kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un pirmšķietami arī notekūdeņu savākšanas tirgū ostu teritorijā konkurence nepastāv vai tā ir ļoti vāja. Vienlaikus saskaņā ar Eko osta 16.12.2024. vēstulē Nr. 173/12-24v sniegto skaidrojumu ārpus sanitārās maksas atkritumus kuģis var nodot jebkuram komersantam, un faktiski praksē kuģi Rīgas brīvastā ārpus sanitārās maksas atkritumus nodod arī citiem komersantiem. Par ārpus sanitārās maksas atkritumu apsaimniekošanu Eko osta sniedz savu piedāvājumu, un nereti kuģis

izvēlas neveikt ārpus sanitārās maksas atkritumu apsaimniekošanu (visticamāk, nodos atkritumus citā ostā vai cits komersants izteicis labāku piedāvājumu).

13. SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

- 199 RBP iesaiste visa veida kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā aprobežojas ar konkursa organizēšanu un līguma noslēgšanu konkursa rezultātā, sanitārās maksas un tarifu maksimālo robežlīmeņu noteikšanu. RBP patstāvīgi neiesaistās kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniegšanā. Līdz ar to RBP konkrētā rīcība, organizējot konkursu par visa veida kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu un nosakot sanitārās maksas un tarifu maksimālos robežlīmeņus Rīgas brīvostas teritorijā, nav saimnieciska darbība, bet rīcība publisko tiesību jomā. Līdz ar to konkrētajā gadījumā RBP nav uzskatāma par tirgus dalībnieku KL 1. panta 9. punkta izpratnē.
- 200 Eko osta Rīgas brīvostas teritorijā nodrošina kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, pamatojoties uz RBP un Eko ostas noslēgtā Nomas līguma un Apsaimniekošanas līguma pamata. Tā kā abi līgumi ir uzskatāmi par ilgtermiņa (darbības laiks vairāk par 20 gadiem) līgumiem, tie pirmšķietami noslēdz tirgu, neļaujot tirgū ienākt jauniem tirgus dalībniekiem.
- 201 Rīgas brīvostas teritorijā kuģu radītos naftu saturošos atkritumus (gan sanitārās maksas, gan ārpus sanitārās maksas ietvariem) pēc TU iegūtās informācijas savāc viens komersants. Lai gan Eko osta sniegusi pretēju viedokli, tomēr TU nav iegūta informācija, kas apstiprinātu Eko ostas viedokli, līdz ar to, KP ieskatā, kuģu radīto naftu saturošo atkritumu un notekūdeņu savākšanas tirgū Rīgas brīvostas teritorijā konkurence nepastāv vai ir vāja.
- 202 Eko osta ir līgumi ar visiem Rīgas brīvostā strādājošiem Aģentiem, kas izteica vēlmi saņemt atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus to aģentētiem kuģiem. Aģentu līgumu nosacījumi ir analogi, tie neparedz atšķirīgu attieksmi pret atsevišķām aģentējošām kompānijām. Līdz ar to Aģentu līgumu nosacījumi nav uzskatāmi par aģentējošās kompānijas (vai kādu no tām) diskriminējošiem.
- 203 RBP pēc Nomas līguma un Apsaimniekošanas līguma darbības beigām: 1) būtu jāriko konkurss, kura rezultātā tiktu izvēlēts: (i) komersants, ar kuru noslēgt līgumu par kuģu radīto atkritumu un piesārņoto ūdeņu attīrīšanas kompleksa nomu un apsaimniekošanu, (ii) komersants, ar kuru noslēgt līgumu par kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanu, vai 2) rīkojot konkursu, RBP konkursa nolikumā jānosaka tāds plānotais Nomas līguma un Apsaimniekošanas līguma termiņš, kas nav uzskatāms par ilgtermiņa.
- 204 Ja pēc Nomas līguma un Apsaimniekošanas līguma termiņa beigām tiktu rīkots konkurss kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojuma sniedzēja izvēlei, RBP būtu jāizvērtē iespējas kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegt vairākiem tirgus dalībniekiem, vienlaikus ņemot vērā, ka kuģim jābūt iespējai vienkāršā un maksimāli ātrā veidā atbrīvoties no tā radītajiem atkritumiem. Pirmšķietami minētais nosacījums izpildās, ja kuģu radītos atkritumus savāc viens pakalpojumu sniedzējs, tādējādi neradot kuģim papildu administratīvo slogu un/vai aizkavēšanos ostā.
- 205 Līdz ar to kuģu radīto atkritumu apsaimniekošanas pakalpojums, lai to ostas teritorijā varētu sniegt vairāki tirgus dalībnieki, varētu būt dalāms attiecībā uz:
- 1) atkritumu apsaimniekošanas posmiem, nodalot savākšanas un pārvadāšanas posmu no attīrīšanas. Vienlaikus, tā kā pastāv iespēja kuģiem atkritumus nodot tieši attīrīšanas iekārtās, attīrīšanas iekārtu operators varētu nodrošināt kuģu radīto atkritumu savākšanu no kuģiem tikai attīrīšanas iekārtu pietātnē;

- 2) kuģu radīto atkritumu veidiem, paredzot iespēju Rīgas brīvostas teritorijā kuģiem nodot, piemēram, notekūdeņus (MARPOL IV pielikums) tieši notekūdeņu sistēmā, neizmantojot to savākšanai kuģi vai autocisternu. Minētais realizējams gadījumā, ja: (i) SIA "Rīgas ūdens" izveido iespēju kuģim katrā pietātnē tieši pieslēgties pie notekūdeņu savākšanas sistēmas, (ii) notekūdeņu savākšanas jaudas ir pietiekamas, lai spētu uzņemt (apsaimniekot) kuģu radītos notekūdeņus bez starpnieku (savācēju) iesaistes. Minētais varētu tikt realizēts, ja SIA "Rīgas ūdens" piesaista būtisku investīciju apjomu, palielinot apsaimniekošanas jaudas un pieslēguma iespējas notekūdeņu infrastruktūras tīklam. Līdz ar to vai, kādā veidā, cik lielā apjomā kuģu radīto notekūdeņu apsaimniekošanas procesu iespējams nodalīt no kuģu radīto pārējo atkritumu apsaimniekošanas procesa, vai un kādā gadījumā tas ir ekonomiski izdevīgi, būtu nepieciešams vērtēt atsevišķa pētījuma ietvaros.

Pateicība

Konkurences padome pateicas uzņēmumiem un ostu pārvaldēm, kas sniedza tirgus uzraudzības veikšanai nepieciešamo informāciju.

Par tirgus uzraudzībām

Konkurences padome veic tirgus uzraudzības – padziļinātu konkurences situācijas analīzi – mērķtiecīgi izvēlētos tirgos, lai atklātu un novērstu konkurences kropļojumus, kas ierobežo uzņēmumu vienlīdzīgu sāncensību.

Uzraudzības noslēguma ziņojums tiek publiskots, ja to neliedz informācijas pieejamības ierobežojumi un ja informācija par tirgu, kas iegūta papildus pārkāpuma konstatēšanai vai nekonstatēšanai, uzskatāma par būtisku.

Sabiedrības līdzdalības iespējas

*Anonīmas ziņošanas iespēja Konkurences padomes interneta vietnē:
<http://www.kp.gov.lv/lv/tipoffs>*

Informēt Konkurences padomi par iespējamiem pārkāpumiem vai saņemt konsultāciju iespējams gan klātienē (iepriekš piesakoties), gan telefoniski (arī neatklājot savu identitāti).

Konkurences padome

Brīvības 55, 2.korp.,
Rīga, LV-1010,
Tālrunis: +371 67282865
Fakss: +371 67242141
E-pasts: pasts@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

[@KPgovLV](#)

[Konkurences padome](#)

[Latvijas Konkurences padome](#)

[Konkurences padome](#)